

XIX. ÉVFOLYAM
2. SZÁM.

Hadtörténelmi Levél

IV. csoport

Nagykönyvtár

Budapesti Múzeum

BUDAPEST, 1929

JANUÁR 10.

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FOSZERKESZTŐ :
PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS

SEGÉDSZERKESZTŐ:
MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS

MEGJELENIK HAVONTA HÁROMSZOR
SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL : BUDAPEST, I., ORSZÁGHÁZ UTCA 30. SZ.

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ: PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS, SEGÉDSZERKESZTŐ: MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS.

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Egész évre 12 pengő,
félévre 6 pengő.

Megjelenik
havonta háromszor

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
Budapest, I., Országház-utca 30.

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámasztásában.*

Amen.

Illem és kötelesség.

Két tiszthelyettes, egy fiatal csapatállományú és egy öreg gazdaszati, parázs vitát rendezett arról, hogy melyik tartozik a másiknak előre tisztelegni? Nem tudván pedig a kérdést eldönteni, hozzáuk fordultak, hogy tegyünk közöttük igazságot.

Örülünk a kérdésnek, mert már régen tartogattunk valami mondanivalót azok számára, akiket illet, csak éppen az alkalomra vártunk.

Hogy a dolog szolgálati részén tulessünk, legelőször is azt kell leszögeznünk, hogy a Szolgálati Szabályzat I. rész csak rangosztályba sorolt havidijasoknál ismeri az állománycsoportok szerint való szolgálati elsőbbséget. Ugyanabban a rendfokozatban lévő rangosztályba nem sorolt havidijasok tehát egymásnak állománycsoportra való tekintet nélkül éppen úgy tartoznak tisztelegni, mintha ugyanabba az állománycsoportba tartoznának, vagyis a fiatalabb az idősebbnek előre tiszteleg. Ha a rangviszonyok nem ismeretesek, a tisztelegés kölcsönösen történik.

Igy az írott szabály. De van ám ennek egy másik, íratlan szabálya is, amit úgy neveznek, hogy: tisztelet az idősebbekkel szemben.

Nagyon sokan, különösen a fiatalabb tiszthelyettesek, az egyenlő rendfokozatot úgy szeretik értelmezni, hogy tiszthelyettes és tiszthelyettes között nincsen különbség. Sok fiatal őrsparancsnok helyettes azt hiszi, hogy közötte és az öreg őrsparancsnok vagy szakaszparancsnok tiszthelyettes között a szolgálati állásán kívül semmi más különbség nincsen, szolgálaton kívül tehát okvetlenül puszipajtásoknak kell lenniök. Pedig nem így áll a dolog.

A szolgálati elsőbbség kérdését nemcsak egyedül a rendfokozat dönti el, hanem azon belül a rangviszonyok is. Aki rangban idősebb, az mindenképen elébevaló a fiatalabbnak. Miután azonban utcai találkozásnál nem lehet a tiszteletadás előtt mindenkinek a rangviszonyait megtudakolni, teljesen logikus a rendelkezés, hogy az egyenlő rendfokozatúak egymást kölcsönösen üdvözljék. Persze a kölcsönös tiszteletadás alatt nem azt kell érteni, hogy mindenik a másiktól várja, hogy tisztelegjen s amikor aztán erre egyik sem mutat hajlandóságot, az utolsó pillanatban meglegyintik a sapkájuk ellenzőjét, vagy pedig nagy kényszeredetten felemelik ugyan a kezüket a sapkájuk magasságáig, de majdnem szégyenkezve mindjárt körül is néznek, vajjon nem látta-e meg valaki, hogy egy azonos rendfokozatú bajtársnak tisztelegni kellett?

Hányszor kell ezt az embernek látnia, de hányszor kell ezt polgári egyéneknek, idegeneknek is látniok, akik azután természetesen lemosolyogják nemcsak a »tisztelegést«, hanem azon keresztül az egész csendőrséget is.

Határozottan vannak olyan, mondjuk: naiv emberek, akik a szép, szabályszerű tisztelegést a tekintélyüket veszélyeztető valaminek tartják, sőt azt hiszik, hogy ha hanyagul, immel-ámmal, csak úgy odavetve tisztelegnek, mint akinek »nem muszáj«, akkor a polgári egyének kétszerakkora uraknak fogják őket tartani, mint amekkorák s respektussal lesznek irántuk azért, mert ők viszont senkit sem respektálnak. Pedig a katonás fellépésű, megjelenésű és magatartású csendőr az ezeridegen szemében is kellemes és tiszteletreméltó jelenség, mert az egyénisége nem áll ellentétben az egyenruha tekintélyével.

Az illendőség azonban kötelességgé változik abban a pillanatban, amint valaki idősebb bajtárssal áll szemben. A fiatalnak tehát kétszeresen kötelessége az idősebbet megelőzni a tisztelegéssel; a gazdaszati is. Mert ha a szolgálati elsőbbség meg is lenne határozva, ez az elsőbbség akkor sem az egyén kiváltsága lenne, hanem a szolgálaté, amelyet teljesít. Hogy a katonállományt mindenki más elé kellett sorolni, az természetes, mert hiszen azt a szolgálatot, amiért tulajdonképpen az egész katonaság mindenütt a világon létezik, a katonállomány végzi, a többi állománycsoportok ennek csak segítői kiegészítői, adminisztrálói lehetnek. Ami azonban természetesen nem jelenti azt, hogy egyénileg és a személyes érintkezésben egy bárhova tartozó fiatalembernek is illetlennek és neveletlennek lenne szabad lennie. Mert határozottan illetlenség egy olyan bajtárssal vitatkozni a tiszteletadási kötelezettség felett, aki már akkor csendőr volt, amikor rátarti ellenfele még az ábécét tanulta.

Nagyon természetes, hogy mindez nemcsak a tiszthelyettesi rendfokozatra vonatkozik, hanem az összes altiszti rendfokozatokra is. Csak, mert éppen tiszthelyettesekről került szó, azért vettük mi is ezt a rendfokozatot példának, de éppen úgy vehettük volna akármelyik másikat is. Az »ő is őrmester, én is«-féle okoskodás legalábbis tudatlanságra vall, mert két egyforma rangviszonyú őrmester sem létezik: valami jogon az egyik mindig idősebb, tehát elébe tartozik a másiknak, a fiatalabbnak, ha mind a ketten ugyanazt a szolgálatot teljesítik is. Ezt kívánja a szolgálati rend, amely felett az alárendeltnek éppen úgy kötelessége örködni, mint az előjárónak.

Azt hisszük, hogy ezek után már nincs mit tovább vitatkozni. Mert ahol az írott szabály végződik, ott kezdődhetik a másik, az íratlan; amit a szolgálati kötelesség talán nem is foglal magába, azt még mindig szeghetetlen szabályként állíthatja eléünk mindnyájunknak második kötelessége: az idősebbek tisztó!

A levanteügyről.

Irta: SCHILLER KÁROLY százados.

Mielőtt e tárgy fejtegetésébe kezdenék, rá kellene mutatni a magyar nép lelki és testi állapotára. Azonban már a háborút megelőző években is oly sok szó esett erről, hogy ez alkalommal ettől bátran eltekinthetünk annál is inkább, mivel lelki és testi fogyatkozásaink mindnyájunk előtt ismereteseek. Mindazt az aggodalmat és mindazt a sok intézkedésre való felhívást, melyet e szavak kifejeztek, teljesen, sőt a nemzet életerejét majdnem túlhaladó mértékben igazolta a háború, a forradalom és az ezt követő események hosszú láncolata egészen a mai napig.

Általános hibája az emberiségnek, hogy vagy korán, vagy pedig későn alkotja meg törvényeit. E hibától mi magyarok szintén nem vagyunk mentesek, csak hogy hazánkban a törvények rendszerint inkább későn, mint korán látnak napvilágot. Így történt a testnevelési törvénnyel is. Tul erős figyelmeztetésekre volt szükség, hogy megalkossuk és életbe léptessük azt a törvényt, amely kényszeríti a nemzet ifjúságát szellemének, vérének kiszellőztetésére, fel-frissítésére, életképességének és erejének növelésére. Mert — sajnos — kényszeríteni kellett és kell ma is. Hiszen sok helyen még a legműveltebb, legtapasztaltabb körök is vonakodnak kötelességüknek ezirányban eleget tenni. Hát még az egyszerű nép! Ez még ma sem kapott észbe, még ma sem tenne semmit a saját érdekében s amit tesz, annak is legtöbbször anyagi érdek a rugója.

Ha a háborúhoz pénz, pénz és pénz kell, akkor egy népnek a feltámasztásához *nevelés, nevelés és*

nevelés kell. És pedig nem akármilyen nevelés, hanem krisztusi és nemzeti szellemben való nevelés. Krisztusi, mert Krisztus tanítása az a sarkcsillag, amely állandóan ott lebeg minden ember szeme előtt. Ez a csillag az, amely az embernek legbelsőbb lelki életében tájékoztatóul szolgál arra nézve, hogy hol kezdődik a kárhozát vagy az üdvösség felé vezető út.

Azután nemzeti szellemben való nevelésre van szükség. Ebben rejlik az az erő, amely összetartja és egy ugyanazon irányba, a nemzeti irányba való cselekvésre ösztönzi a népet, amely megteremti egy népnél az egy szivdobbanást, az egy akaratot. Minden magyar polgárnak tudnia kell, hogy az a másik, harmadik, negyedik, X-edik polgár, aki vele együtt e honban, az Alföld sikságán, a Kárpátok és Erdély bércei között, vagy idegenben, az Egyesült Államokban vagy Brazília mérges, párás levegőjében küzd az életért, az ő testvére, akinek jólétét előmozdítani köteles. Ez a kölcsönös támogatás ellensúlyozza a nemzetre törő ellenséges hatásokat és növeli annak életerejét. Ily összetartó nemzetnek köz- és magángazdasági helyzete is egyensúlyozott lévén, a jobb sorsra, a haladási, művelődési lehetőségek megszerzésére törekvők vágya, anélkül, hogy valakinek kárát okozná, kielégülést nyerhet s végül, kevés ok lévén a bűnözésre, a nemzet nem javító, hanem a javakat megőrző, fejlesztő és gyarapító eszközökbe fektetheti be szellemi és anyagi értékeinek fölöslegét.

A testnevelési törvénynek a többi, népnevelést előmozdító törvények között szintén az a rendeltetése, hogy nemzetünket, az eddig legjobban elhanyagolt iskolán kívüli ifjúság tömegeinek megmozdításával rásegítse arra az utra, amely az egész nemzet erőteljesen lüktető, boldog és öntudatos életéhez vezet.

Magyar éjszakák.

Ott kél a hold... a hegy fejére ül,
Ezüst palástja lassan szétterül.
Éjjelre jár... A hegy tövében, alatt
Öreg toronyban kong egy vén harang.

Érces szaván rezdül a rengeteg.
A föld vonaglik, szikla megremeg.
Léptek dübögnek. Fönt a hegytetőn
Órjás alak a völgybe néz merőn.

Attila az. Nyakán az ér feszül,
Rettentő arca ércce merevül —
»Ébredj halott nép«, — búg jel mély szava —
»Urad szólit! Veszélyben a haza!«

S a szóra im, ki mély sirban jeküdt:
Ébred. — Vitézek kelnek mindenütt,
Miként ha zúgna rontó jergeteg:
Előrohannak ijjas seregek.

Véres zászlók repülnek légbe jel,
Vésetűz lobog, riong a harci jel,
Gyülemlik hadba száz puzdrás csapat,
Habos lovakon harcos hún hadak...

....És minden éjjel zajg a holt határ,
Attila népe gyűl, seregbe áll,
De ha dereng a szürke virradat:
Komor haraggal oszlik el a had.

Mig szunnyad élő s petyhüdt, mint a holt,
Döntő csatát nem láthat itt a hold,
Hiába gyűlnek hegy hátán hadak,
Amíg alatt az élők alszanak.

Ha majd ébred a most alvó magyar
S izmos kezében villámot csavar:
Majd akkor zúg le holtak hadsora
S lesújt, miként az Isten ostora.

Kutas Kálmán.

Hektor.

Irta: KISS ISTVÁN II. csendőr (Ujhuta).

Rozi néninek, az örs hűséges öreg főzönőjének panasza volt. Egy rablógyilkosság feljelentéséhez illő fontos ábrázattal és megbotránkozással jelentette Kovács csendőr urnak az örs közigazdálkodás vezetőjének, hogy a sertések részére naponként összegyűjtött moslékot, amit egy bádog csöbörbe a konyha folyosóján helyezett el, még mielőtt rendeltetési helyére juttatná, nap-nap után ismeretlen tettes megdézsmálja.

Kovács csendőr, mint jó gazdálkodásvezető utána nézett a dolognak, de ő is csak azt tudta megállapítani, amit az öreg Rozi néni, hogy tudniillik a moslék eltűnik, de hogy milyen körülmények között, azt még az ő »igen leleményes«-nek minősített csendőrkoponyája sem tudta felfogni.

Vacsora után, csendes dohányzás közben bajtársaival Széki és Vándor csendőrökkel is ismertetette a sulyos esetet, amire az örs ügyes nyomozója, Széki csendőr azt ajánlotta, hogy jó volna lest tartani s r most ő ugys

Tévedés volna azt hinni, hogy a testnevelés pusztán az ember testét érintené és nagy hiba az, ha valaki az oktatók közül pusztán az ifju testét részesíti figyelmében, a legbelső mozgató erőre, a lélekre pedig nem helyez súlyt. Mert mit használ a nemzetnek, ha ifjusága ügyes, egészséges, erőteljesebb, amikor nincsen benne olyan lélek, mely azt kormányozni is tudja? Az ilyen ifjuság csak romlást okozhat, mert a gyenge vagy éppen hiányzó lelki erő nem képes a vágyaktól és indulatoktól hajtott élet-erős testet tetteiben irányítani és korlátozni. Ezért szükséges a testneveléssel kapcsolatban az ifjuság lelkét is elsőrendű megmunkálásban részesíteni.

Hogy a testnevelésnek milyen előnyei vannak, azt mindenki megtudhatja, ha elképzei és követni iparkodik azt a folyamatot, amely egy rendszeres torna által mozgató testben lezajlik. Az izmok erősödnek s a csontozat pedig mozgékonyabb lesz, aminek következtében a szervezet munkabírása növekedik. Az erő, kitartás, ügyesség és gyorsaság fejlődik, ami egyszersmind gyarapítja a köznapi munka mennyiségének és minőségének értékét. A gyakorlatban a kelletténél többet erőlködik, amellet olyan izmokat is igénybe vesz, amelyeknek működésére nincsen szükség, munkája közben felesleges módon pazarolja erőit, ami idő előtt kifárasztja és a munka beszüntetésére kényszeríti, sőt egészségében is veszélyeztet. A gyakorlott ember ellenben ügyesen felhasználva erőit, sokkal eredményesebben és könnyebben végzi munkáját. Ha ez a gyakorlott ember testét az időjárás ellen is megedzi, akkor gyakorlatban, puha embertársaival szemben oly fölényt ér el, melynek révén becsületes munkával előnyöket szerezhet magának az életben.

A testgyakorlásnak még az a haszna is megvan, hogy a különböző társadalmi osztályokból a különböző foglalkozásu embereket közös munka elvégzésére hozza össze, akik ezáltal felismerik egymásban az embert. Az osztálykülönbségek e módon történő kiegyenlítődése a jövőre nézve roppant nagy fontossággal bír.

Szép eredményeket ér el a testnevelés a lélek, szellem és ennek révén a jellem képzése terén is. A félénk természetű izmainak erejéről meggyőződve elhatározottságot, bátorságot, önbizalmat nyer. Veszélyesebb gyakorlatok lélekjelenlétet, önuralmat eredményeznek, a társasjátékok pedig fejlesztik a bajtársiasságot.

Az itt felsoroltakban csak röviden kívántam rámutatni a testnevelésnek azokra az előnyeire, amelyeket a nemzetgyűlés is felismert akkor, amikor az ifjuság állandó és rendszeres testnevelését az 1921. évi III. törvénycikkkel törvényesen biztosította és e törvény végrehajtásával az Országos Testnevelési Tanácsot megbizta.

Azt hiszem, hogy a csendőrség tagjait is érdekelni fogja, nem annyira a törvény, amelyet valószínűleg jól ismernek, mint inkább annak a végrehajtási utasítása, amelyet a vallás- és közoktatásügyi miniszter kiadott, azért legyen szabad e helyütt ezeknek a fontosabb és a csendőrséget is érdeklő rendelkezéseit egész röviden ismertetni.

A testnevelésnek az a feladata, hogy az egyének testi épségének és egészségének megóvása, lelki és testi erejének, ellenállóképességének, ügyességének és munkabírási képességének kifejtése által megjavítsa a közegészség állapotát, gyarapítsa a nemzet munkaerejét.

Elvégre az állam:

álmatlanságban szenved, ma éjjel ő kezdi meg a leszállást, hátha sikerül tettenérni a mosléktolvajt.

Az elhatározást tett követte. Széki csendőr felfegyverezte magát kardjával s az enyhe éjszakában az orgonacserjéből növelt kerítés mellé huzódott.

Körülbelül 21 óra tájban meglepődve látja, hogy a Varga szomszéd kertje felől valami nagy állat sompolyog a konyha felé. Lélegzetét visszafojtva figyel az állat közeledését s mikor az a konyha folyosójához ér, akkor ismeri meg, hogy az bizony a Varga szomszéd házőrző kutya, a Hektor. A kutya, nem vevén észre a törvény képviselőjét, egész nyugodtan, mintha csak az ő részére lett volna a moslék a konyha folyosójára helyezve, a csöbörhöz ment és hatalmas étvágygal elkezdett habzsolni.

De már ezt Széki csendőr nem tudta tűrni. Felugrott, hogy majd megtanítja Hektort. Igen ám, de Hektornak is, mint a legtöbb tolvajnak nagyon jó füle volt, meghallotta a gyanus zörejt, amit Széki felugrásával okozott s nem várva meg, hogy a jó vacsora után egy kis nyomtatót kapjon, fürgén meglógott Széki csendőr nagy bosszúságára.

De Széki sem abból a fából volt faragva, aki elől egy büntetetlenül megszökhetik, akármilyen nagy kutya legyen is! Gondolta: ha most el is mentél, majd vissza huz még téged a szived, vagy ha az nem, a gyomrod, ezért tehát a legénységi szobába bemelve bajtársait felköltötte s közölte velük a leszállás eredményét. (Nagyon büszke volt az eredményes leszállásra, de lehetett is, mert eddig eredményes leszállása még sohasem volt.) A kedvezően indult nyomozás jóleső tudatával aludtak el s nemsokára három szolamban harsogó hortyogás verte fel a laktanya csendjét.

Másnap ebéd után újra szóba került a Hektor-ügy, mire Széki kijelentette, hogy neki van már egy eredményre vezető terve, a gyanúsított elfogására, mit Vándor és Kovács érthető kíváncsisággal vártak, azonban Széki talán azért, hogy kíváncsiságukat jobban fokozza vagy mert a tolvajfogást egyedül akarta elvégezni, vonakodott elmondani, de megnyugtatta őket, hogy ha az alkalom eljön, a kutya-fogásban nekik is tevékeny részt és ennek megfelelő adag dicsőséget fog biztosítani.

Az alkalom hamarabb bekövetkezett, mint várták volna. Széki csendőr a konyhafolyosó felé nyíló ajtójának kilincsére egy ruhaszáritó kötelet kötött s azt a legénységi szoba ablakán a szobába bevezette, hogy ha Hektor moslékra éhezve újra a folyosóra megy, a legénységi szobában a kötelet csak megrántsa és a tolvaj máris fogva lesz. Ekképen intézve a dolgot most már csak arra vártak, hogy a tolvaj újra jelentkezzen.

Hektor félbehagyva délutáni álmát, nagyot nyújtózkodott s lustán feltápáskodva, az őrszlaktanya felé kezdett sompolyogni, hogy a moslékból meg is uzsonnázzék, de szerencsétlenségére Rozi néni, ki a tervbe már be volt avatva, észrevette s az előre megállapított jelt — az ébresztőórával csengetett — megadta, ami azt jelezte, hogy a kutya a folyosón már uzsonnázik. Széki csendőr izgatottan rántotta meg a kötelet, míg Vándor és Kovács kirohantak a folyosóra megnézni, hogy milyen eredménnyel végződött a kutya-fogás.

Amint azonban a folyosó ajtaját felnyitották, a várható teremtettség helyett hangos nevetésre fakadtak. Miért? Hát bizony ők nem azt várták, amit láttak, hanem azt, hogy Hektor mint valami vadállat fog rájuk rohanni. Ehelyett azonban a fogoly háttal a folyosó végfalának támaszkodva

1. mindennemű iskolában gondoskodik mindkét nembeli tanulóifjúság rendszeres testneveléséről, a főiskolák körében pedig ezt minden hallgató számára lehetővé teszi;

2. szervezi az iskolát elhagyó ifjúság testnevelését oly módon, hogy ebben 21-ik életévének betöltéséig a nemzetnek minden férfitagja kötelezően részt vegyen.

A községek és városok kötelesek a testnevelést előmozdítani, a helyi szükségletnek megfelelő játszótérek létesítésével és fentartásával, valamint testnevelési célokra szükséges egyéb területeknek használatra való átengedésével, fürdők, uszodák stb. létesítésével vagy támogatásával.

Minden, legalább 1000 munkaerőt alkalmazó kereskedelmi, ipari, mezőgazdasági vagy hatósági üzem (gyár, vállalat stb.) köteles munkásai és egyéb alkalmazottai testnevelési szükségleteinek kielégítéséről (sporttér, fürdőhely, gyakorlóterem stb.) megfelelően gondoskodni. Kisebb üzemek e cél érdekében nagyobb üzemekhez hozzácsatolandók, esetleg több kisebb üzem társítandó.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter által a testnevelési szakemberekből, orvosokból, tanférfiakból és sportszövetségekből alakított Országos Testnevelési Tanács feladata a testnevelési kérdésekben véleményt nyilvánítani és javaslatokat tenni. E tanács a vallás- és közoktatásügyi miniszter által kijelölt ügyekben felügyelő és végrehajtó szervként is működik.

Minden ifju, aki nem jár olyan iskolába, ahol rendszeres testnevelés folyik, annak az évnek december végéig, melyben 21-ik életévét betölti, tartozik a szervezett testgyakorlásban résztvenni.

A népiskola ismétlő iskolai tanfolyamának és az iparos- és kereskedelmi tanonciskolának látogatása a

testgyakorlási kötelezettség alól nem mentesíti.

A testgyakorlás-köteles ifjak nyilvántartása a községi előjárásnak a feladata. A nyilvántartás első ízben általános, azután pedig évenkénti kiegészítő összeírás útján történik. Az általános összeírásba minden olyan ifjut fel kell venni, aki 12-ik évét betöltötte és 21-ik évét még nem haladta meg, a kiegészítő összeírásba pedig azokat az ifjakat, akik az illető évben testgyakorlás-köteles korba lépnek, vagy a nyilvántartásban bármely okból még nem fordulnak elő. A kiegészítő összeírásnak minden évben július hó 15-ig kell megtörténnie.

Az iskolát elhagyó ifjúság testi nevelését a vallás- és közoktatásügyi miniszter fenhatósága alatt a következő szervek végzik:

1. az Országos Testnevelési Tanács,
2. a törvényhatósági testnevelési bizottságok,
3. a községi (kerületi, városi) testnevelési bizottságok,
4. a testnevelési felügyelők és vezetők,
5. az ifjúsági oktatók,
6. a Levente-Egyesületek.

Minden vármegyében és törvényhatósági joggal felruházott városban (Budapest székesfővárosban) törvényhatósági testnevelési bizottságot kell alakítani.

E bizottságnak tagja hivatalból az alispán, illetve a polgármester, ki egyúttal a bizottság elnöke, továbbá a törvényhatósági tiszti főorvos, a tanfelügyelő és a testnevelési felügyelő, továbbá a helybeli középfoku iskolák igazgatói közül a tankerületi főigazgató által kijelölt egyén. Ezenkívül vármegyékben a főszolgabírák és rendezett tanácsu városi polgármesterek, a székesfővárosban pedig a kerületi előjárók is helyet foglalnak a bizottságban, amely a közvetlen felügye-

két első lábát szinte könyörgőleg terjesztve feléjük, oly bűnbánóan nézett rájuk, hogy már-már megkönyörültek rajta, a Szut. határozványaiával ellentétben még szabadon is eresztik, ha Rozi néni a konyhából ki nem kiált, hogy: »Ugy merjék az urak veretlenül elengedni azt a dögöt, hogy rögtön szedem a sátorfámat! Még mit nem! Megeszi azt a drága sok jó moslékot s még meg is fogják érte jutalmazni az urak! Ha most meg nem fenyítik, akkor legközelebb majd a csirkét fogja elhordani!«

De ennek már fele sem tréfa.

Hektor, mintha csak megértette volna a Rozi néni kitöréseit, olyan ártatlan pofát vágott, mint a ma született bárány (Kovács csendőr még arra is kész lett volna megesküdni, hogy könnyet látott a szeméből kicsordulni), úgy, hogy már-már három csendőr kemény szívét is sikerült meglágyítania, de hát másrésről meg ott volt a Rózi néni bosszuálló kívánsága is, amit a mai örsfőzőnő viszonyok mellett tanácsos mindig parancsnak tekinteni. Valami fenyítési módot tehát mégis csak ki kellett eszelni.

Ez hamar megvolt. Vándor csendőr eltűnt egy pillanatra, beszaladt a csizmás kamrába s rövid idő múlva megjelent egy hátizsákkal a kezében.

Vándor csendőr a nyitott hátizsákot hirtelen a Hektor fejére huzta s a zsinór két végét összerántotta, úgy, hogy szegény kutya nem is védekezhett, majd odaszólt Székiéknek, hogy hozzanak ollót.

A Hektort megnyírni.

Pár perc múlva már csattogott az olló. A szegény Hektor el nem tudta képzelni, hogy mi történik vele, de azért nyugodtan tűrte a műveletet.

Mint minden nyírásnak, végre ennek is vége szakadt.

A Hektor szőre, mint valami merinói gyapju, borította el az egész folyosó kőkockáit, Széki csendőr pedig elégtelen tekintett a munkájukra Vándor már-már lehuzta a Hektor fejéről a hátizsákot, mikor Kovács rákiáltott, hogy: »Hagyd rajta, még nincs készen!«

Éppen készenlétben volt egész doboz fekete bőrfestéke s egy rögtönzött ecset segítségével a Hektor csupasz hátára szabályszerű lószerszámot, azaz jobban mondva kutyahámat festett. Pár perc múlva úgy nézett ki Hektor, mintha lett volna szerszámozva, ekkor aztán útjára eresztették. Hektor mint a nyil suhant ki az ajtón, egyenesen neki az utca felőli kerítésnek s nem nézve, hogy hol alacsonyabb, mint valami műugró bajnok repülte azt át.

Az utcára érve vidám csaholásba tört ki szabadsága fölött érzett örömeiben s először is az ismerős kutyákat szerencsételte meg látogatásával, azonban csalódottan látta, hogy azok »szóba« sem állanak vele, hanem úgy ott hagyják, mintha sohasem ismerték volna. Nem tudván ennek az okát, bosszuságában lakására, azaz a szalmakazalban levő vackára ment, hogy a kiállott izgalmak után zavar-talanul elmélkedhessék a történetek fölött.

*

Másnap a tiszthelyettes ur Széki és Kovács csendőröket helyi szolgálatba vezényelte. Mikor a Varga szomszéd háza elé értek, annak udvarán nagy népcsovdulést láttak.

Már éppen oda akartak menni a csövdülés okát megtudni, mikor a házigazda észrevette őket s hozzájuk sietett. Kölcsönös üdvözlés után Székiék a csövdülés oka felől érdeklödtek, mire Varga gazduram nagy böbeszédüséggel előadta, hogy »a népek« bizony az ő Hektor kutyáját bämül-

letet és ellenőrzést a testgyakorlási kötelezettség érvényesítése tekintetében rendszerint ezeknek a tisztviselőknek útján gyakorolja.

A törvényhatósági testnevelési bizottság

1. a törvényhatóság területén figyelemmel kíséri a testnevelés ügyének állását és fejlődését, igyekszik aziránt a közérdeklődést és az áldozatkészséget felkelteni és ébrentartani, ez ügyekben javaslatot tesz és megkeresésre véleményt mond,

2. különösen gondoskodik a Levente-Egyesületek megalakításáról s a működésükkel járó költségek előteremtéséről adományok, segélyek, alapítványok gyűjtése és kedvezmények kieszközlése által. A törvényhatóság területén fennálló Levente-Egyesületek bevonásával lehetőleg évente testnevelési ünnepélyt rendez, melyen az egyesületek működésének eredményét kell bemutatni.

A székesfőváros közigazgatási kerületeiben, minden rendezett tanácsu városban és azokban a nagyközségekben, melyeket az Országos Testnevelési Tanács javaslata alapján a vallás- és közoktatásügyi miniszter külön kijelöl, községi (kerületi, városi) testnevelési bizottságot kell alakítani.

Azokban a községekben, amelyekben külön testnevelési bizottság nem alakul, ennek tennivalóit a községi képviselőtestület látja el.

A községi (kerületi, városi) testnevelési bizottság

1. az iskolát elhagyó testgyakorlás-köteles ifjakkal a községi előljáróság (kerületi előljáróság, városi tanács) által rendelkezésre bocsátott lajstroma (11. §.) alapján ez ifjakat Levente-Egyesületekbe beutalja és az egyesületek működését ellenőrzi,

2. mulasztás esetén intézkedik a testgyakorlási kötelezettség érvényesítése iránt.

ják; ő sem tudja megérteni, hogy kik és miért nyirhatták és feshették meg az ő kutyáját ilyen világ csufjára. De aztán hirtelen a homlokára csapott és felkiáltott:

»Tudom már, kik voltak! Azok jártak itt újra, akik 8 évvel ezelőtt ellopták két lovamat. Akkor megfogadtam, hogy lovat többé nem tartok, miért is ökröket vettem. Ugy látszik azonban, hogy a ma éjjeli tolvajoknak csak lóra volt szükségük s mert lovat nem találtak, megfogták a kutyámat, megnyirták s lószerszámot rajzoltak rá festékekkel, azért, hogy tudomásomra adják, hogy a lovaimat, ha lett volna, újból elvitték volna.«

Varga szomszéd leleményes következtetését a már időközben odagyült bábász nép is hallotta s félóra mulva már az egész község az állítólagos lopási kísérletről beszélt. Később már a gyanúsítgatások is megindultak s mivel a kutyát fekete festékekkel festették be már gyanuba is fogták a község koporsócsinálóját, mint az egyetlen, aki fekete festéket használ.

Csak a járőr hallgatott. Hiába mondta Varga szomszéd, hogy a lopási kísérlet tettesei után jó volna nyomozni, megint csak hallgattak. A nyomozásból nem lett semmi, Hektor leszokott a lopásról, a szomszéd megnyugodott, Rozi néni kibékült, a tiszthelyettes ur nem tudott meg semmit: így végződött közmegelégedésre örsünk legujabb szenzációja — a Hektor históriája.

*

Vajjon hányan irigylik Hektort, hogy ilyen könnyen szabadult?

A vallás- és közoktatásügyi miniszter az Országos Testnevelési Tanács javaslata alapján a törvényhatóságokba azoknak egész területére kiterjedő hatáskörrel testnevelési felügyelőt rendel ki. Ott, ahol a vármegyei törvényhatóság székhelye valamely törvényhatósági város, a testnevelési felügyelő mind a két törvényhatóságban eljárhat.

A testnevelési felügyelő

1. előadója a törvényhatósági testnevelési bizottságnak,

2. a törvényhatósági testnevelési bizottság támogatása mellett és utasítása szerint szervezi, vezeti és ellenőrzi az iskolát elhagyó ifjúság testnevelését; különösen ügyel arra, hogy az egész törvényhatóság területén az iskolát elhagyó testgyakorlásra köteles ifjúságot nyilvántartsák, ezeket a Levente-Egyesületekbe beszervezzék s mulasztás esetén a testgyakorlási kötelezettség érvényesítése iránt intézkedés történjék.

A testnevelési vezető a törvényhatóság székhelyén, állandó vagy ideiglenes kirendelés esetén pedig a kirendelés színhelyén, mint ifjúsági oktató jár el s magában a Levente-Egyesületben közvetlenül látja el az iskolát elhagyó ifjak testnevelését.

Mindazokon a helyeken, ahol az iskolát elhagyó ifjúság testnevelésének közvetlen ellátására testnevelési vezető nem áll rendelkezésre vagy az ifjak nagy számánál fogva a munkát egyedül ellátni nem képes, a testnevelés közvetlen végzésére ifjúsági oktatót, a szükséghez képest oktatókat kell alkalmazni. Az erre a tisztségre alkalmas (erkölcsileg megbízható és a testnevelésben kiképzett) egyéneket lehetőleg az önként jelentkezők sorából a községi (kerületi, városi) testnevelési bizottság, ilyennek nem léteben a községi előljáróság szemeli ki s e részben a testnevelési felügyelőnek javaslatot tesz, ki a megbízás felett saját hatáskörében dönt.

Az ifjúsági oktatókat a községi (kerületi, városi) testnevelési bizottság díjazásban részesítheti.

Azokat az ifjúsági oktatókat, akik kötelességüket nem teljesítik vagy akiknek magatartása az ifjúságnak való példaadás szempontjából kifogásolható, a testnevelési felügyelő azonnal felmenti.

Az ifjúsági oktató az iskolát elhagyó testgyakorlás-köteles ifjakat felveszik a Levente-Egyesületekbe és vezetik a Levente-Egyesületekben az ifjúság testgyakorlását a testnevelési felügyelők és vezetők utasítása szerint.

Az iskolát elhagyó ifjak testnevelése rendszerint a *Levente-Egyesületekben* történik, melyeknek alapszabályait a vallás- és közoktatásügyi miniszter állapítja meg.

Ugyanabban a helységben több Levente-Egyesület is állhat fenn, arra kell azonban törekedni, hogy amennyiben azt a rendelkezésre álló játszóterek és helyiségek megengedik, az ifjak minél kevesebb egyesületbe tömöríttessenek.

Ha valamely ipari vagy kereskedelmi vállalat, avagy mezőgazdasági üzem ugyanazon község területén legalább 1.000 alkalmazottat foglalkoztat, akik közül legalább 100 alkalmazott a kötelező testnevelés alá esik, ennek a vállalatnak alkalmazottaiból külön Levente-Egyesületet kell alakítani, mely a hivatalos testnevelési szervezetnek éppen úgy alá van rendelve, mint az általános Levente-Egyesületek.

Ilyen Levente-Egyesület több vállalat (üzem) al-

kalmazottaiból közösen is alakítható, amennyiben a vállalatok együtt a kötelező testgyakorlás alá eső legalább 100 alkalmazottat foglalkoztatnak.

Háromszáz koronától százezer koronáig terjedhető pénzbírsággal büntetendő

1. az oly szülő, gyám, munkaadó vagy más egyén, aki a háztartásában élő és felügyelete alatt álló vagy gondozására bízott kiskorú testgyakorlási kötelezettségének teljesítésében figyelmeztetés ellenére akadályozza vagy figyelmeztetés ellenére nem gondoskodik arról, hogy a kiskorú testgyakorlási kötelezettségét teljesítse,

2. az életfentartásáról önállóan gondoskodó oly kiskorú, aki testgyakorlási kötelezettségének teljesítését igazolatlanul elmulasztja,

3. oly munkaadó, aki megszabott kötelezettségének a törvényhatósági testnevelési bizottság vagy az Országos Testnevelési Tanács erre irányuló felhívásának kézbesítésétől számított három hónap alatt eleget nem tesz.

A pénzbírságot Budapesten a kerületi előljáró, törvényhatósági joggal felruházott városokban a tanácstól megbízott tisztviselő, rendezett tanácsú városokban a tanács, más helyeken pedig a járási főszolgabíró szabja ki. A pénzbírságot kiszabó határozat ellen, ha a kerületi előljáró vagy a tanácstól megbízott tisztviselő hozta, a tanácshoz, egyéb esetekben az alispánhoz van helye a közléstől számított 15 nap alatt fellebbezésnek. A másodfoku határozat ellen további fellebbezésnek nincs helye.

A pénzbírságot szabadságvesztés-büntetésre átváltoztatni nem lehet.

1928. évi szeptember hó 10-én jelent meg a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter 69.000—1927. XIII. számú rendelete a testgyakorlásra kötelezett ifjak kötelességeiről és e köteleességek teljesítésének biztosításáról. E rendeletnek fontosabb részei a következőképpen hangzanak:

Minden olyan ifju, aki a testgyakorlásra köteles, tekintet nélkül arra, hogy e kötelezettségét Levente-Egyesületben vagy más egyesületnek, avagy a Magyar Cserkész Szövetség kötelékébe tartozó cserkész-csapatoknak levente-osztályában teljesíti-e, — köteles:

összeírás végett a lakóhelye szerint illetékes községi előljáróságnál (kerületi előljáróságnál, városi tanácsnál a közhírré tett határidőben) jelentkezni és lakásának vagy lakhelyének minden változását — az említett hatóságnál felhívás bevétele nélkül nyolc nap alatt bejelenteni; a lakóhelyváltozását mind az elhagyott községben (városban), mind az új lakóhelyén be kell jelenteni;

az összeírás és jelentkezés alkalmával a valóságnak megfelelő helyes adatokat jelenteni;

az oktatás és foglalkozás idejében és helyén rendszeren, tisztán és józan állapotban pontosan megjelenni és a tanulásban s a gyakorlatokban lelkiismeretesen résztvenni;

az oktatás helyén illedelmesen viselkedni s az oktatás bármely zavarásától tartózkodni;

az ifjusági oktatók, segédoktatók és a testnevelésben közreműködő más személyek (testnevelési bizottsági tagok, testnevelési vezetők, felügyelők stb.) iránt illő tiszteletet tanusítani.

Fegyelmi büntetést kell alkalmazni az ellen, aki megszabott kötelességeinek nem tesz eleget. A köteleességek megszegésének kell tekinteni különösen azt, ha az ifju:

az oktatóval vagy a testnevelésben közreműködő más személlyel (törvényhatósági testnevelési bizottságnak vagy a községi, kerületi, városi testnevelési bizottságnak tagjával, a testnevelési felügyelőkkel vagy vezetőikkel, oktatókkal stb.) felesel, az oktatás körébe vágó parancsait nem teljesíti, nekik ellenszegült,

társát szóval vagy tettel megbántja, avagy szándékosan megkárosítja,

az oktatás céljára szolgáló berendezést, helyiséget, taneszközt, sportpályát stb. szándékosan bemocskolja vagy rongálja, vagy a hazafias érzést vagy szemérmert sértő viselkedést tanusít.

Fegyelmi büntetések:

1. megintés;

2. a szülő (gyám, munkaadó) írásbeli értesítése; az értesítést a községi (kerületi) előljáró is láttamozza;

3. megfeddés végett a járási főszolgabíró (polgármester, kerületi előljáró) elé idézés;

4. visszatartás, amely reggel nyolc órától este nyolc óráig, három órától tizenkét óráig terjedő tartamban alkalmazható.

A fegyelmi büntetést rendszerint az ifjusági oktató szabja ki.

A visszatartást az ifjusági oktató csak négy óráig terjedő időre és csak abban az esetben rendelheti el, ha erre a testnevelési felügyelő írásban külön feljogosította. A visszatartást hat óráig terjedő időre az ifjusági oktató előterjesztésére a községi (városi, kerületi) testnevelési bizottság elnöke, tizenkét óráig terjedő időre a főszolgabíró (polgármester, kerületi előljáró) rendeli el.

A visszatartást a községnek (városnak) valamely alkalmas hivatalos helyiségében kellő felügyelet alatt kell végrehajtani.

Nem szabad a visszatartást az elzárásra szolgáló zárkában vagy oly helyiségben fogatosítani, amely az egészségre ártalmas.

A visszatartást az élelmezés korlátozásával vagy elvonásával is össze lehet kapcsolni.

A visszatartást elrendelő szerv erről az intézkedésről a szülőt (gyámot, munkaadót) még a visszatartás előtt köteles értesíteni.

A foglalkozásról elmaradt ifjunak a foglalkozás helyére elővezetése végett, továbbá a fegyelmi büntetések alkalmazásakor a közigazgatási hatóságok segélyét — ideértve a közbiztonsági szerveket is — igénybe lehet venni.

Ha a rend és a fegyelem megzavarása büntett, vétség vagy kihágás tényálladékát is magában foglalja, az ifjusági oktató az esetet a legközelebbi rendőri hatóságnál (csendőrsön) bejelenti.

A m. kir. csendőrség részéről nagyon sokan érdeklődtek az iránt, hogy miként vehetnének részt e törvény végrehajtásában. Az alábbiakban ez érdeklődésekre kísérem meg a válaszadást. Előrebocsátom, hogy a csendőrség tagjai csak oly mértékben foglalkozhatnak a testneveléssel, amennyire azt másirányú hivatásszerű szolgálati teendőik megengedik.

Már a pusztá érdeklődés is sokat jelent. A járőrök portyázások alkalmával az egyes községekben megpihelve folytatják útjukat. A szolgálat természetesen ilyenkor is rendes medrében folyik, mert hiszen

A bátorság nemcsak léghajója az emelkedésnek, hanem szálló ernyő is lesüllyedéskor. Börne.

a csendőr nyitott szemekkel és nyitott fülekkel figyelte környezetét. Ilyen alkalommal egy könnyen odavetett kérdésre — mi van itt a leventékkel? — adott felelet már bőséges bepillantást enged a leventeintézmény helyi állapotába annál is inkább, mivel a csendőr jól ismeri a lakosságot és az egyes szerepet játszó egyéneket.

A járási és megyei központokban működő testnevelési vezetőknek, illetve felügyelőknek tudniuk kell, hogy van-e a községekben olyan ifju, aki mint köteles ifju, kivonta magát az összeírás alól. A csendör ilyenek után is érdeklődik és ha talál, annak személyi adatait feljegyzi, egyben figyelmezteti az illetőt és szüleit vagy munkaadóit a törvény betartására. Ugyanigy jár el a mulasztókkal szemben. A csendör megfigyelheti továbbá a testnevelési intézmény ellen izgatókat, akik ellen a feljelentést hivatalból is köteles megtenni.

Különösen jó felvilágosítást nyújthatnak a Levente-Egyesületek oktatói, tisztikara és elnöke. Ezért a csendőr jól teszi, ha ezekkel minél előbb megismerkedik és alkalomadtán őket munkájukban támogatja. A legtöbb esetben a szükséghez mért eréllyel történő csendőri beavatkozás többet segít, mint a hetekig, hónapokig hivatalos eljárás.

Talán nem lehetetlen a portyázást úgy beosztani, hogy a járőr néha a Levente-Egyesületek foglalkozási idejében érkezék a községbe. Ha a csendőr ilyenkor semmi egyébét nem tesz, csak odaáll néhány percre szemlélőnek, beszédbe ereszkedik a foglalkozást vezető oktatóval, már sokat cselekedett. És ha ugyanez alkalmmal segítségére van az oktátónak a fegyelmetlenkedők megfékezésében, továbbá a hatóság felhívása alapján foglalkozáshoz vezeti az ők nélkül távolmaradókat, akkor olyan nyomatékot adott a törvénynek, hogy nem igen lesz szükség ezt az eljárást megismételni.

Szükség esetén az őrparancsnok a törvény ellen vétőket — bárki legyen is az — megintésben is részesítheti. Az őrparancsnok és az őr tagjai is kísérik figyelemmel a helybeli Levente-Egyesületek működését és ha csak lehetséges, igyekezzenek arra, hogy egy csendőr, akinek a községben éppen dolga van, a foglalkozáson — szolgálaton kívül is — legalább rövid időre megjelenjék.

Nagy szolgálatot tennének az örsök, ha a testnevelés terén szerzett tapasztalataikat sürgős esetben azonnal, máskor pedig kisebb-nagyobb időközökben írásbelileg jelentenék a járási székhely területén tartózkodó testnevelési vezetőknek vagy ha ilyen nem volna, akkor a vármegyei felügyelőnek, akinek hivatala rendszeren a vármegyei háznál van.

Az eddig felsoroltakat a szolgálat teljesítése közben is lehet végezni. Tagadhatatlan, hogy nyomában szép eredmény mutatkozná.

Igen örülnék, ha cikkemmel a csendőrség tagjainak jó szolgálatot tettem volna, mert egy dolog bizonyos: a csendőrség megértő és lelkes támogatása nélkül a levanteügy fejlődésének üteme erősen meglassulna.

A bátor magyarság két császár és a nemzetiségek ellen védte szabadságát egy időben... Egy nemes népnek küzdelme volt ez, hogy megvédje életét, vagyónát rablóhordák ellen, amelyeket Ausztria és Törökország szláv részeiből szabadítottak rá.

(Edmond Spenser, angol költő (1552–1599)
1851. *Travels in European Turkey* II. k.)

A magyar csendőrök a déli harctéren

1914–18.

Irta : SUHAY IMRE tábornok.

(2. közlemény).

B) A vonatkozóan:

Minden gyaloghadosztály, a hadosztály vonatkör-
letében, valamint a hadosztályparancsnokság közvetlen
szekulatainál teljesítendő rendészeti szolgálatára *1 csend-
őrpárancsnokságot* állít fel.

Ezen parancsnökságnak előbb felsorolt feladatai
hoz tartozik még a nátramenő tehergépkocsik ellen-
őrzése is, amelyek olyan esetben, *amikor nem tisztán*
katonai anyagokat szállítanak, külön igazolvánnyal kell
ellátva legyenek.

Eme csendőrparancsnokság áll: 3 tisztből és 8 csendőrijárőrből a 1 altiszt (1 helyettes) és 6 emberből.

A hadtesteknél levő *hivatásos csendőrlegénység* eme hadosztály csendőralakulatok *kereteit* képezik. A kiegészítés elsősorban a törzscsapatokból és csak másodsorban a harcoló csapatokból történik.

A hivatásos csendőrököt ennél fogva célszerűbb lesz a szóban forgó csendőrjárőrök *parancsnokaiként*, mint küldönc vagy kurirszolgálatban, felhasználni.

Ezen itt felemlített csendörközgek ugyanazokat a jogokat és kötelességeket gyakorolják, mint a tábori csendőrség. Ennélfogva megfelelő igazolványokkal és fekete-sárga karszalaggal látandók el.

A hadtestparancsnokságoknál beosztott hivatásos csendőrtisztek ezt a csapatcsendőri szervezetet és annak ténykedését ellenőrzik.

A csapatcsendőrök öltözete ugyanaz, mint a csapaté azzal a különbséggel, hogy csak 40 tölténnyel vannak ellátva és nem visznek sem kézigránátot, sem drótvágóollót magukkal.

3. Városokban és helységekben való szolgálat.

A városokban és helységeken való szolgálatot külön kell megszervezni.

Ha mozgóharcokra kilátás van, már a támadócsata előtt összeállítandók *repülő helységparancsnokságok* azon helységek megszállására és az ottani szolgálat megszervezésére, amelyek a haderő előnyomulási területében fekszenek.

Ezen osztagok parancsnoka ugyanazokat a jogokat és kötelemeket gyakorolja, mint a katonailag megszállt területek városparancsnokai.

Ezen repülő helységparancsnokságok a tekintetbe jövő helységeket csak átmenetileg szállják meg és seregtesteiket követik, mihamar a *hadtáphatóságok beérkeznek*.

A szóbanforgó helységparancsnokságok *közvetlenül a hadseregparancsnokságoknak* vannak alárendelve. Támadó csaták esetén ezen parancsnokságok a hadseregparancsnokságoktól megfelelő utasításokkal láttnak el és az élhadosztályokhoz — ha lehet már az elővédekhez, feltétlenül azonban a főcsapathoz — osztatnak be.

Mihelyt az élhadosztály nagyobb helység elé érkezik, az elővéd ezen, a mindenkori harchelyzetnek megfelelően, túlhalad. Az elővédparancsnok felelős azért, hogy csapatából senki a helységbe vissza ne maradjon és hogy abban fosztogatás ne történjék. *A helységet azután a repülő helységparancsnokság szállja meg és a helységszolgálatot a következők szerint szervezi meg:*

- a) Helység (fő) őrség felállítása.
- b) Statárium kihirdetése különféle bűncselekményekre u. m.: kémkedés, fosztogatás, rombolás, stb.
- c) Tűszok kiemelése és azoknak őrzése.
- d) A helységnek őrségekkel való elzárása (a főbejáratokon tiszti őrség, különben altiszti őrségek, de legalább is kettős őrszem).

Ezen rendszabályok elsősorban a kémelhárítást célozzák. A polgári lakosság addig, amíg csapatmozgás van, a helységet semmi körülmény között el nem hagyhatja.

Visszamaradottak gyűjtése. A helységet visszamaradottak (bujkálók) után át kell kutatni. Ha ilyenek vannak, azok gyűjtendőek és zárt egységekben illetékes csapattesteikhez küldendőek.

- e) A helységparancsnokság rendészeti járőrökkel a helység főutvonalait rögtön átkutatja.

Eme ténykedés célja az, hogy a helységbe a fosztogatás, házak erőszakos felnyitása, az élelmiszerüzemek kirablása stb. megakadályoztassék.

- f) Őrségek állítandók a pályaudvarra és minden katonailag fontos épületekhez pl. raktárakhoz, gyárakhoz, nagyobb üzletekhez, bankházakhoz, jóléti intézményekhez, kutakhoz, stb.

- g) Gondoskodás megfelelő utcai világításról.

- h) Gyűjtőállomás létesítése elmaradottak (bujkálók) és hadifoglyok számára. Gondoskodás ezeknek élelmezéséről.

- i) Gyengélkedőház berendezése.

- j) Fogházhelyiségek kiválasztása és őrzése.

- k) A helységben levő mindennemű készlet megállapítása, a hadseregearcnsnoksághoz való bejelentése és az esetleges zsákmánygyűjtő szolgálat megszervezése.

- l) Elelmiszerek gyűjtése és a felvételező csapatoknak kiadásra való előkészítése.

A csapatszükségletet a városparancsnok bejelenti.

Egyesek rekvirálása, legyen az tisztt, altiszt vagy egyszerű katona, szigorúan tilos. Ezt az őrségek, őrszemek, ha kell fegyverrel is kötelesek megakadályozni.

Törekedni kell azonban, hogy a csapat bejelentett igénylései minél előbb kielégítést nyerjenek.

A szolgálatban levő járőrök különös feladatát képezi a helységben bujkáló katonákat, hadifoglyokat felkeresni, a lakosságnak házról-házra való gyanus lopódzását megakadályozni. Vétkesek letartóztatandók és példásan megbüntetésendők.

- m) A helységparancsnokság gondoskodik továbbá, hogy a csapatok által igényelt szerszámok, zsebkések, fémernemű, szappan, lámpák stb. amennyiben a helységben ilyen készletek volnának, felvételezésre gyorsan tároltassanak.

- n) Az üzletek nyitva tartandók. Egyesek árukat csak készpénz fizetés ellenében vihetnek el. Felvétele is csak a városparancsnokság által kiadott utalványok alapján eszközölhető.

- o) Végül a helységparancsnokság fontos feladatát a szálláselőkészítés képezi. A szállásokat a helységparancsnokság választja ki a beszállásolásra jelentkező parancsnokságoknak és csapatoknak.

Mint látjuk, ezen újabb utasítás már számolt a háború következményeivel és a leszűrt tapasztalatokkal.

Mindenekelőtt fel kell hívnom a figyelmet, hogy már minden ezrednek (csapattestnek) megvan a maga külön tábori csendőrsége.

Feltűnő rendelkezés a multhoz képest, hogy a

tábori csendőrségnek kell megakadályoznia a készletek elprédálását és segitenie kell élelmi, stb. készletek felhajtásában, azok biztosításában; tehát anyagi téren is fontos szerep jutott neki.

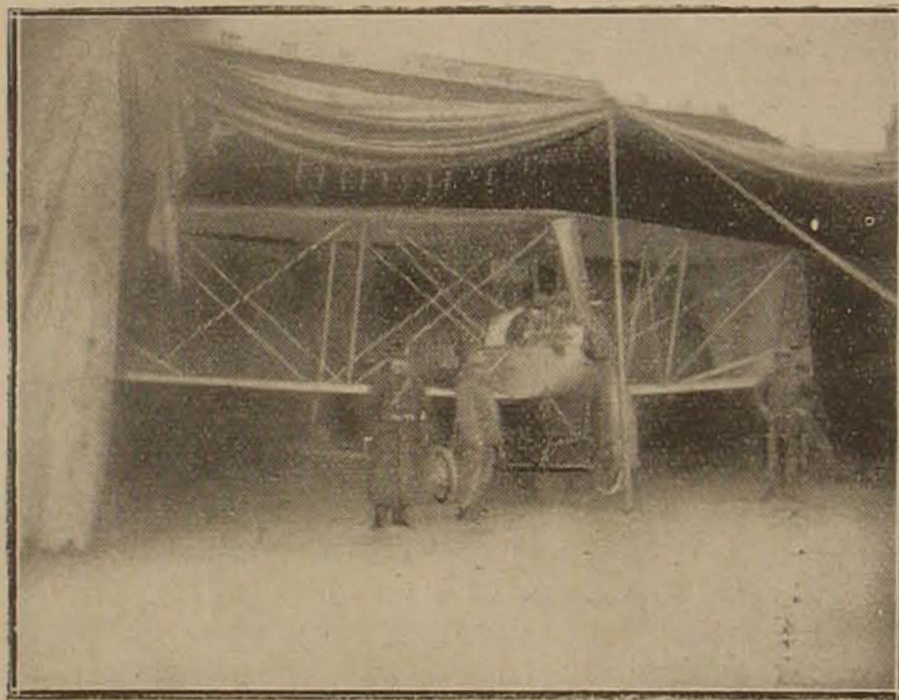
A háború pszichózisához tartozik a fosztogatás, lopás, rablás; a kiéhezett, elfáradt katonák, de még inkább az elmaradt bujkáló egyének nagy hajlammal birtak eme visszaélések elkövetésére.

Ezért minduntalan ezen vétségek megakadályozására és megtorlására hívja fel a fentnevezett szolgálati utasítás a tábori csendőrség figyelmét.

Emlékezzünk vissza, hogy úgy Szerbiában, mint Olaszországban a nagy pincékben az elcsigázott katonák lerészegedve a csapokat nyitva hagyván belefúladtak a borba, illetve rakiba (szilvapálinkába).

A jövőre nézve is megszívlelendő a felhívás az autóközlekedés, a tehergépkocsik ellenőrzését illetően. Itt részben rendészeti szolgálatról van szó, részben pedig a csempészs, rablott, lopott holmi elszállításának megakadályozásáról.

Végül szembeűnik, hogy a háború vége felé a hadseregek növekedése, a megszállt, meghódított területek nagymérvű kiterjedése folytán a hivatásos tábori

A repülő osztagok hangárjaira tábori csendőrök ügyeltek fel.

csendőröket már csak mint kiképzőket, osztag-(járőr)-parancsnokokat alkalmazzák.

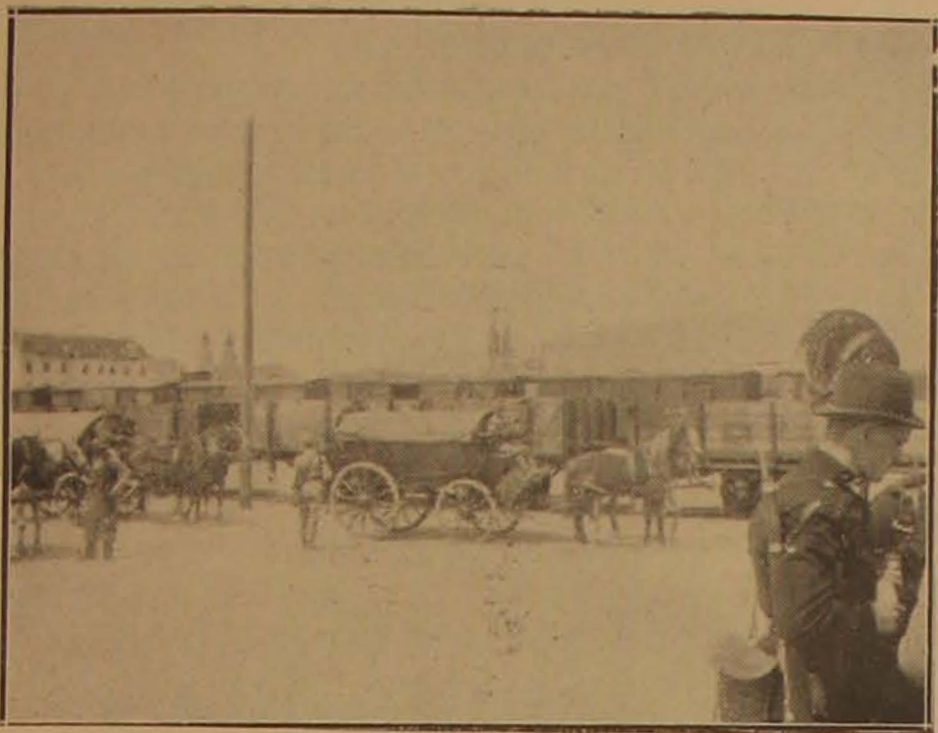
Az előbb említettekből láttuk a tábori csendőrség feladatait, amint azokat békében elgondolták s a további feladatok egész lavináját, a reális élet követelményeit, amelyeket a háború s különösen annak előre nem látott hossza támasztott a tábori csendőrséggel szemben.

A tábori csendőrség már a mozgósítási állomásoktól való elszállítás alkalmával kezdte meg szolgálatát.

A magasabb parancsnokságoknál a mozgósítási állomásokon több száz személy gyűlt össze, akikkel sokszor nem tudták magukat a feljebbvalók megértetni. Így pl. az 5. hadseregearcnsnokságnak mozgósítási állomása Zágráb volt. Oda vagy 400 tartalékos, pót-tartalékos tiszt, altiszt, küldönc, lovász, tisztiszolga, stb. stb. vonult be. A legénység nagyobb része horvát volt, akikkel a tisztek jó része nem tudott beszélni.

En ott a tábori csendőr osztagomat biztam meg többi között a bevonuló legénység beosztásával, felügyeletével és felügyeletével. Az 5. hadsereg tábori csendőrségének nagyobb része horvát, kisebb része ma-

gyar volt, németül jóformán egyikőjük sem tudott. Szerencsére mind a három nyelvet beszélve megmagyaráztam a feladatukat, a magyar bevonuló legénységet

Az 5 hadseregparancsnokság vonatát Zágrábban vagonokba rakják.

a magyar, a horvátokat a horvát csendőrök vették át, osztották be, oktatták ki őket, úgy hogy a második nap estéjén teljesen rendben volt minden, ami nem kis feladatot képezett, hiszen kb. 400 emberről volt szó.

Már a szállítás alatt is sokszor igénybe vettem szolgálatukat, különösen a polgári személyekkel, kocsikkal, fuvarosokkal stb. szemben.

A szállítás alatt minden vonatra beosztottam csendőreimből néhányat.

Kifogástalan rendben is ment végbe az egész szállítás.

Felvonulási állomásunkba Brcskoba érkezve, ott kezdődött aztán meg a tábori csendőrség igazi feladata.

Tudvalevőleg a déli harctér szerb (görög-keleti vallásu) lakosságának egy része a hosszas propaganda által felbujtogatva a szerbekhez szitott. Böven akadt köztük hazaáruló, kém.

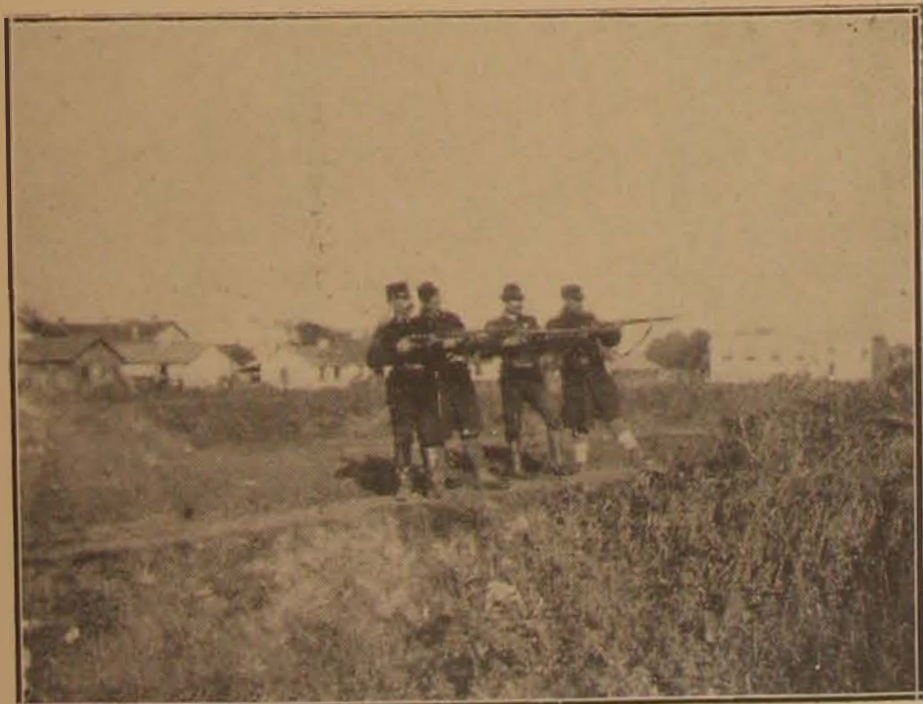
A wieni Kriegsarchiv, a vezérkar nyilvántartó iródájának iratai között ott találjuk a bizonyítékok egész halmazát, mint uszították a Bánát, Szerémség, Bosznia

szerb lakosságát ellenünk. A Belgrádban (szabadkőműves páholy) Loznica-Ljesnica-n lefoglalt iratok mind-megannyi élő vádpont, de persze mi idéztük fel a világháborút. Szomorú elégtétel számunkra, hogy most alig 10 évvel a »felszabadítás« és »egyesülés« után, mint lázongának a »felszabadított testvérek« felszabadítóik ellen. Egy-egy pisztolylövés a szerb vezetőmberek ellen, élénk fényt vet a jelenlegi állapotokra, milyen jól élnek és mily megelégedettek a jugoszláv államban a mi »zsarnoki béklyóinkból kiszabadított testvérek«.

S bár megvolt akkoriban minden okunk a félrevezetett szerb lakossággal szemben a legnagyobb bizalmatlansággal viseltetni, el kell azonban ismerni azt is, hogy a horvát és bosnyák (katholikus és mohamedán) lakosság nagy része hű polgára volt a monarchiának s gyűlölte a szerbeket. A határvidéken a hű elemek, amennyiben nem voltak hadkötelesek, önmaguk jelentkeztek biztonsági szolgálatra. Belőlük alakultak az első ugynevezett önkéntes portyázókülönítmények »Freiwilliges Streifkorps«-ok. Ők vették a biztonsági csendőrségi szolgálat egy részét át és hivatásos csendőr állisztek vezetése alatt derekasan és tisztességesen megfelelték kötelezettségüknek. Alábbi képünk ilyen Streifkorpsnak egy részét mutatja, mielőtt portyázó körutjára indulna.

Önkéntes portyázó különítmény Bjelinában 1914 októberében.

Önkéntes járőr, melynek főfeladata a kémelhárítás és a lakosság megfigyelése volt.

Másrészt azt is be kell ismerni, hogy a túlzásba vitt óvatosság, a túlfűtött fantázia ártatlan dolgok mögött is látott árulást, titkos jeladást. Így pl. éppen tábori csendőreimnek jelentették, hogy a Drina mellett egy házból fényjeleket adnak. A járőr meglepetés-szerűen nyitott be a jelzett házba, melyben egy táviró-állomásunk volt s amint a katonák a megvilágított ablak előtt elhaladtak, az hol elsötétült, hol ismét világossá vált s így Morse-jeleknek váltak embereink a véletlen ezen játékát. Más kérdés volt persze, hogy háboruban az ellenség felé néző oldalon szabad-e ablakot kivilágítva hagyni.

Persze a bosszúnak, stb. sok része volt a különböző feljelentésekben, melyeknek csendőreink mindenütt lelkiismeretesen utánajártak, de másrészt tényleg a legtöbb feljelentésnek volt alapja. A felvonulási körlet egyes vidékei tényleg alá voltak aknázva; az ellenséges érzelmű, képmutató és álnok lakosság csapataink

Tábori csendőrök autón kísérik egy fontos parancsot vivő vezérkari tisztet.

minden mozdulatát elárulta vagy legalább is igyekezett az ellenségnek tudtul adni. A csapatok a végletekig el voltak keseredve s ha egy-egy ilyen árulót elcsíptek, bizony azzal röviden végeztek.

Az ügyes lovas csendőröket sokszor alkalmazták fontos jelentések átvitelére, kémsemlékre menő vezérkari tisztek kíséretére stb.

En sokat voltam a csapatoknál, terepszemléimen mindig elkísért néhány ügyes lovas csendőröm, akiket már akkor karabélyokkal fegyvereztünk fel ismét.

Szeretettel emlékezem vissza Magyar nevű m. kir. és Grbanovic horvát-szlavon lovascsendőrre, akik leggyakrabban kísérték. Vitéz magatartásukért (komitácsik támadtak bennünket) a belgrádi konak udvarán az ezüst vitézségi éremmel tüntették ki őket, a kivonult törzscsapatok jelenlétében.

A tábori csendőrség különben is sokoldalú tevékenységének egyik legfontosabb ágát képezte a lakosság ellenőrzése, a kémkedés meggátlása, a saját legénységünk féken tartása (különösen a vonatok legénységére kellett erősen felügyelni, mert ezek távol az ellenségtől, néha napokig tétlenek lévén, hajlottak legjobban a rendbontásra, kicsapongásra), végül pedig

már az első offenzíva megghiusulása után szükséges volt a megbízhatatlan cseh legénység fékentartására kordonokat felállítani.

Eme különleges feladatokat elsősorban az úgynevezett csendőr portyázókülönítmények (Gendarmerie Streif-abteilung) látták el.

A mozgósítási parancs folyamánként a m. kir. csendőrség egyik része, mint tudjuk, *tábori szolgálatra* vonult be, a visszamaradó rész pedig mint határszéli és *belterületi* csendőrség továbbra is eredeti szolgálatát látta el. Utóbbi csendőrség azonban nemcsak az ország belrendjének biztosítására volt hivatva, hanem feladata volt azonfelül az országnak ellenség által veszélyeztetett területeinek biztosításában is közreműködni. A belterületi csendőrség eme feladatában az 1886. évi XX. törvénycikk 4. §-a alapján népfölkelő csapatok által megerősíthető volt.

A háború kitörésekor a hadvezetőség a m. kir. csendőrségnek megerősítésül összesen 5040 népfölkelőt bocsátott rendelkezére.

A népfölkelők által megerősített *belterületi csendőrség* különösen Erdélyben játszott nagyobb szerepet,

Magyar és Grbanović lovas tábori csendőrök kitüntetése a belgrádi konak udvarán 1914 december havában.

mert eme országrész biztosítása az oláh hadüzenetig főleg az ottani csendőrség feladata volt. Ismeretes, hogy mikor 1914-ben a monarchia hadbavonult, példáját a hármasszövetség államai közül csak Németország követte, Olaszország és Románia azonban várakozási állápontra helyezkedtek. Annak ellenére, hogy mindkét utóbbi állam semlegességi nyilatkozatot adott ki, magatartásuk megbízhatatlan volt, illetve a háború menetéhez alkalmazkodott. Ha a központi hatalmaknak jól ment soruk, akkor volt szövetségesei barátságosan viselkedtek, de politikailag agresszívokká váltak, mielőtt a hadiszerencse Ausztria-Magyarországtól vagy Németországtól elfordult.

Igy például már 1914 október 20-án a Déesen székelő Pflanzner-Baltin-féle hadseregcsoporthoz parancsnokság Op. Nr. 282. szám alatt a honvédelmi miniszter urhoz fordul és hivatkozva arra, hogy Románia a galíciai események hatása alatt esetleg ellenséges magatartást tanúsíthat, Erdély védelmének megerősítésére *önkéntes csapatok felállítását* javasolja.

(Folytatjuk.)

1914 október és novemberben a Macsva feneketlen utain tábori csendőrök kísérték a 4-6 fogatos országos kocsikat, melyek a tábori postát szállították.

A börtönügyi múzeumban.

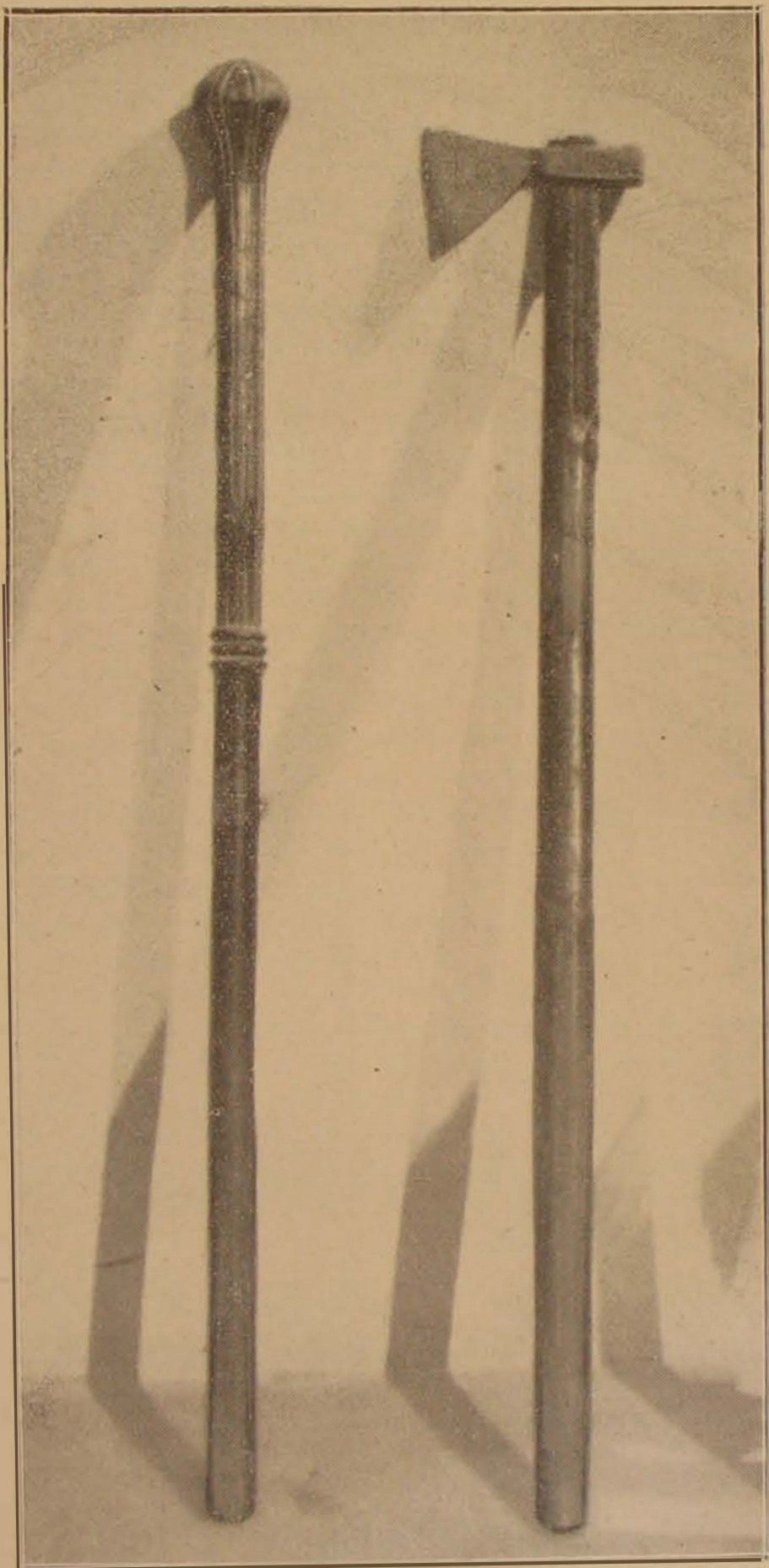
Irta : SZLADEK BARNA ny. százados.

(2. közlemény.)

A nyűgvasak viselése a múlt században még a magyar börtönökben is általános szokásban volt, sőt a megyei rabok gyakran még az utcasöprést is vasban végezték. Az elítélt lábára erősítették, aki azt éjjel-nappal magán viselte. Örjzenek itt egy nyűgvasat, mely az egyik fegyház régi földalatti börtönéből került elő. Mikor megtalálták, benne voltak a lábszárcsontok is, kétségtelen bizonyítékául annak, hogy az elítélt abban pusztult el.

Az alábbi felvételünkön egy baltát és egy faragott botot örökitettünk meg. A balta Mogoré, Sobri Jóska bandájának egyik leghirhedtebb tagjáé volt. Veszprémbe akasztották fel 1837 telén. A baltának erősen kiugró foka van, nyele végig gondosan kifaragva, rajta több helyen rézveretű diszitmények.

A bot Zöld Marci faragott botja. Neve be van vésve

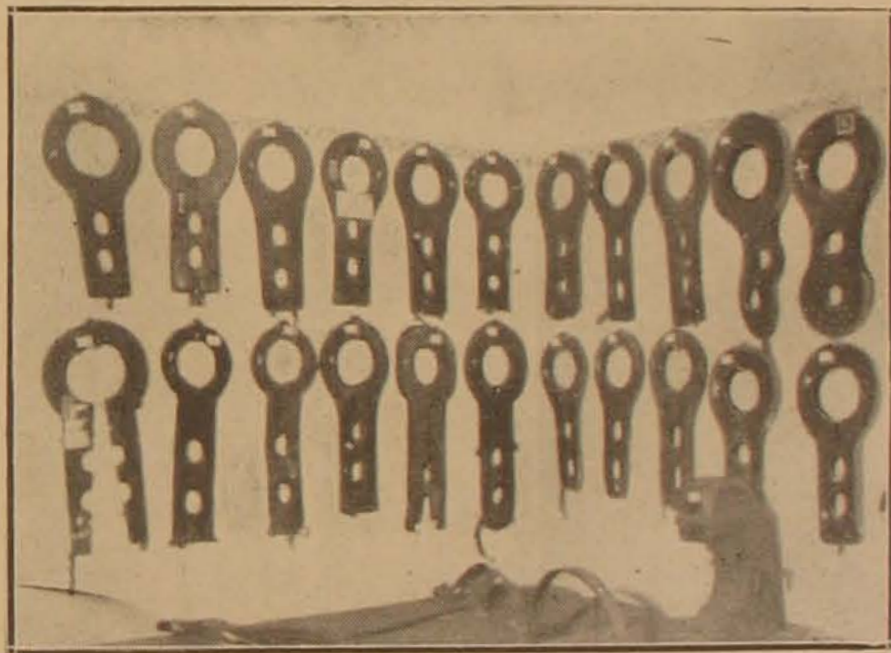

Képek a börtönügyi múzeumból: Zöld Marci faragott botja, mellette Mogor baltája.

és ugyanoly szépen kifaragva, akár Magor baltájának nyele. Zöld Marci a Palatinszky (másnéven Decskereki) bandájához tartozott, mely annakidején az egész Tisza-mellékét rettegésben tartotta. A bandavezérrel Palatinszkyvel együtt 1816 decemberében elfogták Zöld Marcit is és »a nyomban büntető ítélőszék« Törökszentmiklóson halálra ítélte őket. Mindkettőjüket a fegyverneki pusztán akasztották fel. Zöld Marciról még két fényképmásolatot is találunk a múzeumban. Egyik Zöld Marcinak és társainak felakasztását ábrázolja, a másik Zöld Marcit örökíti meg lovon. Az első az akasztófa alatt a következő felírás van:

»Ez a három Hartzi, Detskerekivel Zöld Marci, a harmadik Palatinszky: Lásd már mivel fizettek ki.« (A betyár ponyvairódalom egyik füzetéből.)

Nyaklókalodák ásitóznak le a fal másik részéről. Egyik fából, a másik vasból. A nép brugónak, hegedűnek nevezte el a nyaklókalodát, mert a csuklóban befogott alsó karok oly helyzetbe kerültek, mint amikor valaki hegedüléshez kezd. Ezek a nyaklókalodák is sűrűn voltak még a múlt század elején és közepén használatban. Megszégyenítő büntetésként alkalmazták úgy férfiaknál, mint nőknél, néha gyermekeknél is. A nagyobb nyílásba került a fej, a két kisebbikbe a két kéz. Rendesen a lopott holmit is ráaggatták a kalodára és sok helyütt dob meg zeneszóval, persze a gyermekesereg nagy hahotája között kísérték végig a tolvajt a falun vagy városban, akinek még a lopott holmit is kínálnia kellett »csirkét vegyenek« vagy egyéb kiálltással.

A börtönügyi múzeumból: Nyaklókalodák.

A nyaklókalodáknál régebbi eredetűek a lábkalodák; az elnevezés a szláv »klado«-ból származik, eredetileg magyarul lábkarónak hívták. Az elítélt lábát két karó közé szorították, azután a karókat összekötötték. Ma is használatos afrikai gyarmatokon fogoly bennszülöttek szállítására, illetve megbüntetésére. A kalodába zárt egyén ülhetett vagy hanyat feküldhetett. Volt egy másik módja is a klodába zárásnak, amikor a megbüntetett egyén rajta ült a kalodán, vagyis a lába térdeplő helyzetben volt lezoritva. Ha csak a fél-lábát csukták be, tovább bírta, de ha mindkét lába benn volt a kalodában, akkor csak nagyon rövid ideig bírta ki kínos helyzetét. A kalodának jelentősége is volt, amennyiben a falusi bíró hatalmi jelvényét képezte s rendesen az ő háza előtt állott. Bíróválasztáskor a kalodát ünnepélyesen, gyakran muzsikaszóval vitték az új bíró háza elé, mire az áldomást adott. A börtönügyi múzeum birtokában vannak oly lábkalodák is, melyek öt-hat személy részére készültek; gyakran együtt ült ezekben egy egész tolvaj-család.

A pellengér! A büntető igazságszolgáltatásnak ez az érdekes (persze csak nekünk és nem a közvetlen érdekelteknek) eszköze a középkor megszégyenítő büntetései között az első helyet foglalja el. Akit egyszer a pellengérre állították, az bizony polgári tekintélyét hosszú időre, olykor az egész életre elvesztette. Ha azonban csak a tekintély veszett oda, ez még a jobbik eset volt, mert a pellengére állítással együtt legtöbbször karöltve jártak más súlyos büntetések is. Pl. a nyelvé kivágása, száműzetés az országból s ehhez hasonló büntetések. Egy ilyen pellengért, melynek magyar neve szégyenoszlop, szégyenfal, őriz a börtönügyi múzeum Gáva községből. A község ajándéka ez a nyak- és kézzel ellátott tölgyfaoszlop. Az oszlop Gáva községnek 1810. évben alapított szőlőkertjében a bejárókapu közelében állott. A hagyományok szerint a kártételben megfogott egyént a szőlőpásztorok az oszlophoz vasalva addig tartották fogva, amíg a földesuri megbízott, az u. n. kertbíró, a kártevőre kiszabott büntetést, rendszerint 12 kemény pálcaütést rajta végrehajtották. A pellengér különben rendszerint ott volt felállítva, ahol a legtöbb ember fordult meg, piacon vagy a községháza udvarán. Szokásban volt, hogy a megbüntetettnek nyakába akasztották a lopott holmit és az ítélet néha oly rendelkezést is tartalmazott, mely szerint a bűnös köteles volt hangosan kiáltani: »Igy jár, aki lop«, »Igy jár, aki rágalmaz«. Ha nem kiáltotta, a poroszló vesszőzni kezdte.

A múzeumban látható egy fénykép, mely a székesfehérvári múzeumban őrzött nyakbaakasztó szégyentábláról készült. A szégyentábla egyik oldalára ez van felírva: *»Mivel az mostoha anyjunkt meghurcolták, édes atyjunkt pedig lenaszígtálták, másoknak például két napi kintállásra és kétszerre való pálcazásra ítéltettek«*. A másik oldalon egy tehén rajza és a következő felírás: *»Mivel tehén lopásban tapasztaltatott, azért 64 pálcaütésre és egy esztendőbeli rabságra ítéltetett«*.

A középkorban szigorúan büntették azt a cselekményt is, ami ma már vagy egyáltalában nem, vagy csak mint kihágás esik büntetés alá: a káromkodást. A káromkodót gyakran pellengérre állították. Egy ilyen ítéletet jegyzett fel a börtönügyi krónika 1628-ból. A németországi Waldenburghban megbüntették káromkodásért egy Hausen Reinhart nevű egyént. Azt ítélet magyarra lefordítva így hangzik: *»Másoknak undorodására a vádlott az ő káromkodása és szakramentomozása végeti veressék nyakvasba és két órán keresztül állíttassék ki a templomajtóba, majd azután három hétig fogságba vettessék«*.

A pellengérre állítás szórakozást nyújtott a népnek is s talán itt leljük meg az okát annak, hogy számtalan oly büntetést találtak ki, melyek lényegében mind a pellengérre emlékeztetnek. Ilyen volt például a »vizes ketrec«. A vizes ketrec fából vagy vasból készült alkotmány volt, melyet rákötöttek egy gémeskut állványához hasonló fel-le mozgatható rudra s amelyet a folyó vagy tó partján állítottak fel. A delikvenst beleültették ebbe a ketrecbe s a nézőközönség szemeláttára a vízben egyszer vagy többször megmártották. Célja ennek a büntetésnek kettős volt. Először, hogy a bűnöst a nyilvánosság előtt megszégyenítse, másodsor, hogy az elkövetett bűncselekményt a víz lemossa.

A huszárok csizmája eredetileg természetes sárga színben készült; a szár elöl levő része hosszú hegyben végződő, minden díszítés nélkül való volt. A minden korban élő katonai gigerlik persze a sárga szín összes árnyalatait viselték. A huszár csizma 1754-től fekete lett és ezredenkint különböző színű zsinórokkal szegték és elöl rózsácskával díszítették. A zsinórt és a rózsácskát 1770-től 1867-ig mindenütt egyformán fekete-sárgának írták elő, majd 1867-től ezeket a díszeket fekete szíjből készítve rendszeresítették.

Persze a szégyent nem mosta le a víz, sőt éppen ez a procedura nyomta rá a szégyen örökös bélyegét, úgy hogy legtöbb esetben az ilyen vízbemártogatott egyén, ha nem is volt rá kiszabva száműzetés, vette a cókmojkját és elköltözött más tájakra. Előszeretettel alkalmazták ezt a büntetést oly nőszemélyeknél is, kik az erkölcsösség és szemérem ellen vétkeztek.

Hogy a büntetéseket többnyire a nyilvánosság előtt hajtották végre, annak eredeti célja az volt, hogy a többi embereket hasonló tettek elkövetésétől visszariasszák. Ezt csak akkor remélték elérhetni, ha a büntetést nyilvánosságra hozták, a nyilvánosságra hozásnak pedig legegyszerűbb, legbiztosabb módja az ítélet nyilvános végrehajtása volt.

Manapság ettől az elvtől már teljesen eltértünk s így az általános emberi méltóság alapján véve inkább védettnek látszik. Hogy az ezen szisztemával való szakítás minden egyes esetben csakugyan valóságos és hasznos haladásnak tekinthető-e, az megint kérdés, mely felett a filozófus és a jogász, a csendőr és a pszichológus, meg a többiek alaposan hajba kaphatnának.

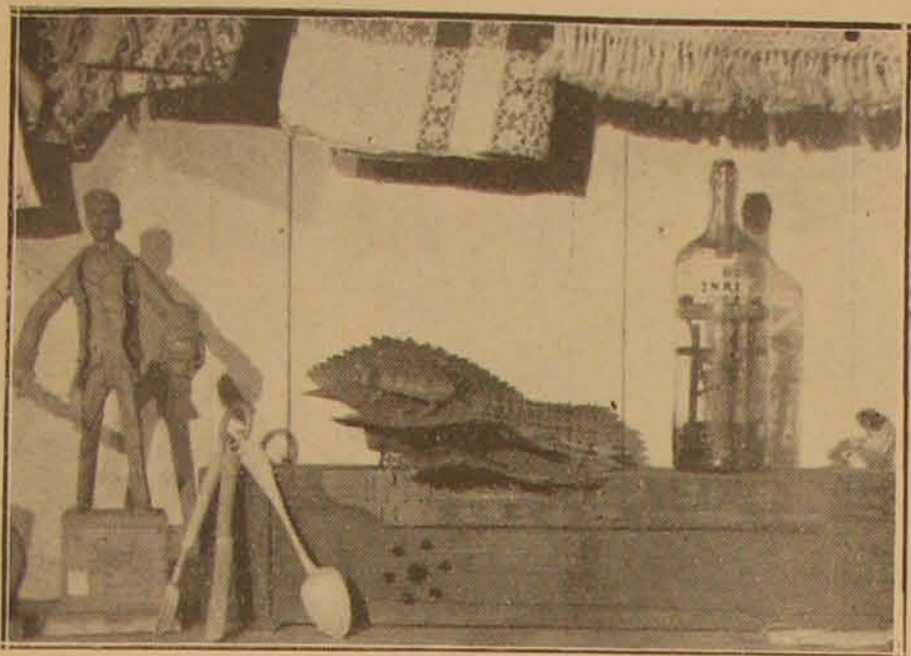
A régi büntetési eszközök terméből egy másikba vezet kalauzum, mely teremben a látottak sokkal inkább iparművészeti kiállításra emlékeztetnek, mint rabmunkák megőrzésére szánt múzeumra. Meglepetéssel, csodálkozással, tapasztalja itt a látogató, hogy a szabadságától megfosztott ember az ő kényszerétlenségében, az unalmában mi mindent tud előteremteni, alkotni, rendszerint oly dolgokból, melyek értéktelen, használhatatlan limlomnak látszanak. Mindegyik tárgy értékes adatokat szolgáltat a bűnözőknek általános és elkészítőjüknek egyéni lelki világáról. Kétségtelen bizonyítékai ezek a tárgyak annak, hogy az emberben mennyi tehetség, mennyi értékes anyag van rendszerint rejtetten, tulajdonosaik előtt is ismeretlenül felhalmozva. Ezeknek a tárgyaknak látása feltétlenül azok táborába viszi a szemlélőt és gondolkodót, akik azt hirdetik, hogy az ember alapján véve jó és értékes s hogy az elítéltek kezelésénél a gyűlölettel szemben előtérbe kell helyezni a szeretetet, mert ha ez nem is segít mindig, a gyűlölet és megvetés minden egyes esetben csak megátalkodottabbá teszik a bűnöst.

A készítmények nagyrészt határozott tehetségről tanuskodnak, sokszor izlésesek, ötletesek, olykor humoros, furfangos, olykor mélységesen szomorú gondolatokat tárnak elénk. Alig hihető, hogy a rab a keze ügyébe kerülő kenyeret, pléhdobozt, fát, vásznat, papírt, rongydarabkákat, hánccot, cérnát, stb. mi mindenre tudja felhasználni. A tétlenség maga a halál. A rab nekifog valamilyen munkának. Legtöbbször csak időtöltésből, unaloműzésből, szórakozásból. Persze, ha lehetséges, igyekszik munkájából valami előnyt, hasznót szerezni a maga számára.

Ezerszámra vannak a múzeumban ily rabkészítmények felhalmozva. Felvételeinken természetesen csak egy nagyon kis töredékrészt örökíthettünk meg. Szolgáljanak ezek rövidke bepillantásul.

Egyik helyen üvegbe rakott feszület hívja fel figyelmünket. A feszületet képező apró darab fácskák az üveg nyílásán át lettek az üvegbe berakva és ott bent összeállítva. Hogy mekkora türelmet igényelt ez a munka, nem igen szorul magyarázatra. Madáralaku repülőgép van az üvegbe rakott feszület mellett. Az egész egyetlen darab fából kifaragva. Ugyancsak egy darab fából van kifaragva a karikára fűzött kés, villa, kanál is, melynek szomszédságában egy gipszből készült szobor áll, jobb kezében pallos, bal kezében levágott fej.

Az egyes tárgyakban rejlő valószínű szimbólumoknak analizálásába bocsátkozni persze nem lehet. Tul messzire

A börtönügyi múzeumból: Rabmunkák.

vezetnének és nagy kérdés az is, hogy vajjon a találgatások egyeznének-e mindazon gondolatokkal, amiket e tárgyak készítői tudatosan vagy tudat alatt készítményeikbe beleformáltak.

A lelógó abroszok, törülközők is rabmunkák, ugyszintén az a citra is, melyre a repülőgép és fészület rá vannak helyezve.

Egy őszibarack magjából kifaragott majom, kereplők, csákányok, kapa, fejsze, bicska, tükör, fakanál és egyéb készítmények fekszenek az egyik polcon. Feltűnő sok a játékkártya. Legérdekesebb az, melynek figurái egy-egy nevesebb politikust ábrázolnak (készítőjük valószínűleg nagy dilemma előtt állott, amikor a tökfilkónak illetően való perszonifikálására került a sor). Vörösrézről, fából és papírból készült titkos nyílású dobozok is nagy mennyiségben vannak felhalmozva. A dobozos szekrény mellett a földre állítva látunk két kosarat, melyeket csempészésre használtak. Az egyiknek a szakadozott belsejébe dohányt dugtak el, a másiknak a feneké alatt egy nyílás van, amelybe fűrészek és reszelők voltak elrejtve, nyilván azért, hogy a rab azok segítségével szökést kíséreljen meg.

Rákóczi Ferenc elfogatását örökitette meg az egyik fegyenc agyagban és gipszben. Mindkét dombormű kiválóan sikerült.

Külön helyen őrzik a lószörből készített tárgyakat, láncokat, gyűrűket, ecseteket, stb.

A következő szekrénynek felső három polcát állítottuk a fényképezőgép elé. Csupa gipszből és kenyérbélből készült alakok, tárgyak. A szekrény tetején a Szent István gőz-

A börtönügyi múzeumból: Rabmunkák.

hajó. A legelső modell tökéletes mása. A középső polcon kézfejet látunk. Készítője saját jobb kézfejét gyurta ki gipszbe, azt a kezét, amellyel embert ölt. Ha egyik-másik tárgynál nem emlékeztetnének a magyarázó szavak, hogy ennek is, annak is, amannak is kezeihez embervér, sokszor a legártatlanabb emberek vére tapad, akkor ez nem is jutna az eszünkbe.

A börtönügyi muzeumban csak olyan tárgyak nyernek elhelyezést, melyeknek elkészítése a raboknak az életben folytatott iparágukon, azaz szakmájukon kívül esnek. Így pl. a 8. számú felvételünkön az üvegszekrény legfelső polcán agyagból készült oly szobrocskák vannak egymás mellett sorjába rakva, melyeket nem szobrász, rajzoló vagy festő készített, hanem egy lakatos. Saját mellszobrát, mely a jobb sarokban látható, tükörből készítette el.

A legelső polcon balról jobbra egy gipszből készült szobormű áll: »Leány a kutnál«, mellette I. Ferencz József szobra, utána egy női fejet ábrázoló gipszdombormű.

A börtönügyi múzeumból: Kenyérbélből készült rózsafa, melynek tetejében egy sólyom tartja szájában a magyar címet.

A legelső polcon, mely azonban felvételünkön már nem látható, kísérem két olyan rabkészítményre hívja fel figyelmet, amelyek művészi kiállítás tekintetében mélyen alatta maradnak a többi tárgynak, de jelentőségüknél és rendeltetésüknél fogva érdemesek a megemlítésre. Az egyik egy papírból készült koporsó, melyben egy nagy zöld szöcske van. M. M. fegyenc az 1908. év egyik napján szökést kísérelt meg a budapesti gyűjtőfogházból, a nyomda munkatermének fedelén át. Rajtavesztett és amikor visszahozták, kigunyolására rabtársai ezt a koporsóba zárt szöcskét tették a zárkájába.

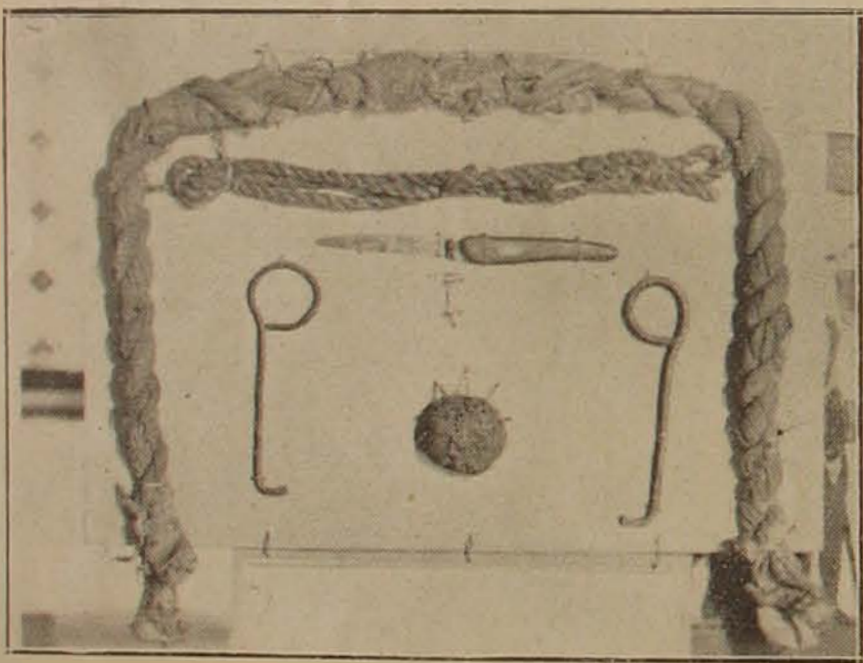
A másik egy harangszót utánzó készülék, amellyel F. L. életfogytig tartó fegyházra ítélt fegyencet rémitgették szoba-

társai. F. L. ugyanis meggyilkolt egy harangozót azért, hogy állását elnyerhessze. Fegyencársai csináltak egy készüléket, mely hiven utánozza a harangszót, ezt a fegyenc ágya alá helyezték s a szomszédos ágyból rángatták annak madzagját.

A szekrény közelében hatalmas rózsafán akad meg a szemünk. Virágok, levelek oly hűek, elevenek rajta, hogy virágházba állítva csak nagyon közelről lehetne észrevenni, hogy a rózsák, levelek festve vannak, s hogy az egész kenyérbéلبől készült. Ugyancsak kenyérbéلبől készítve, a rózsafa tetejébe van a magyar címer helyezve, melyet egy sólyom tart szájában. Ezt a rózsafát a közelmúltban egy többszörösen elítélt betörő készítette. A rózsafát közelebbről vizsgálva, észreveszem, hogy a rózsafa egyik levele erőszakosan hátrafelé van fordítva. Megnézem annak lefordított oldalát és azon tüvel rákarcolva a következőket olvasom:

*»hujjon le a lakat,
hujjon le a zár
Csak még egyszer legyek
szabad madár.«*

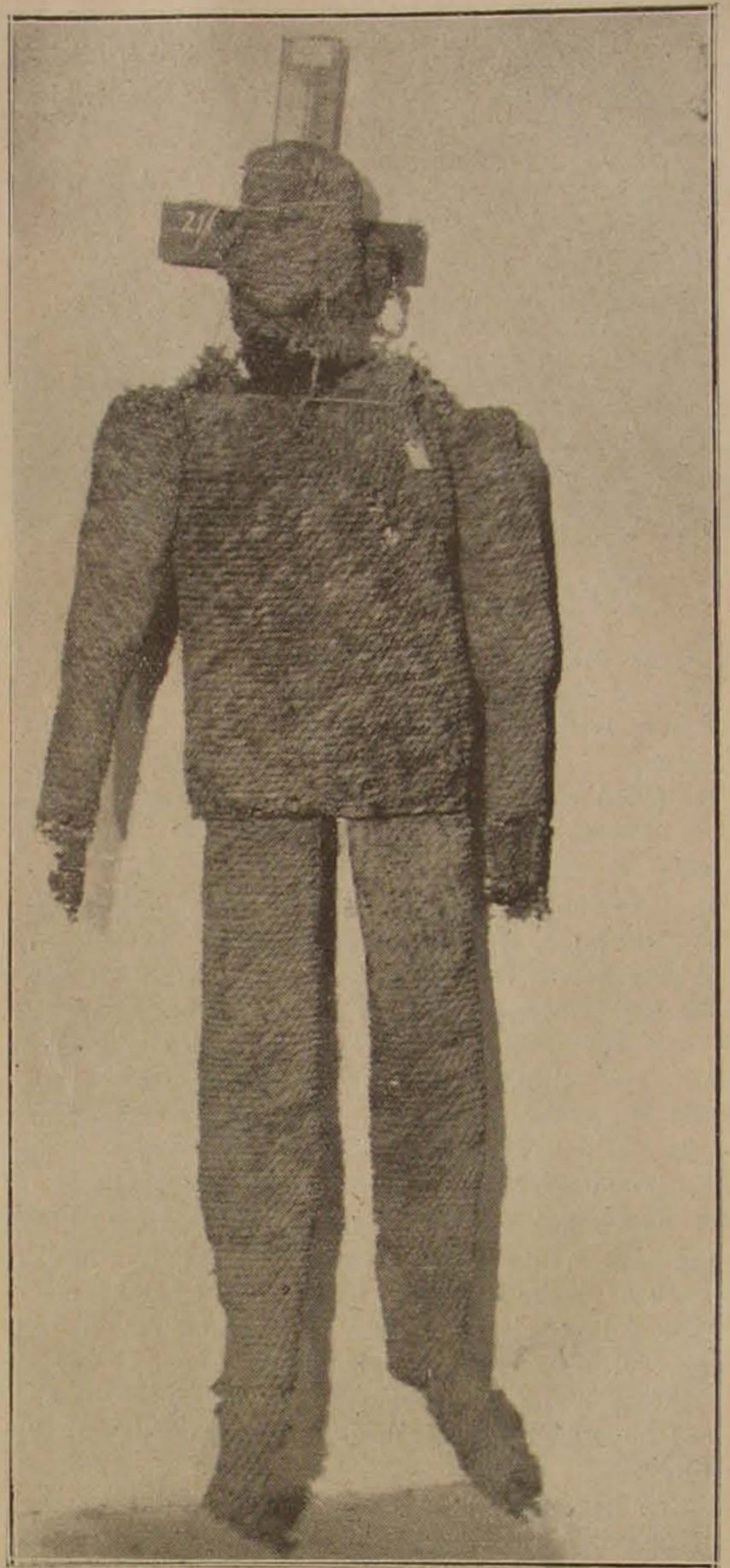
Mellettem álló kalauzom karom fog és visz az egyik asztalka felé. »Tizenhárom próbás gazember volt az az ipse, százados ur! Nézzen csak ide!« s mutatja nekem a kis asztalkán azokat a dolgokat, amiket az olvasó is láthat a 10. számú felvételünkön. Ezeknek az eszközöknek segítségével annak a rózsafának készítője alig néhány hónappal az elkészítés előtt szökést kísérelt meg. Reszelővé csorbitott zsebkéssel fűrészelte éjjente az ablakrácsot s az átfűrészelt részeket, hogy észre ne vegyék kenyérbéلبel töltve

A börtönügyi múzeumból: Eszközök, melyek segítségével a rózsafa elkészítője szökést kísérelt meg.

be. A felvételen látható kötelek a fegyencsáلبól és a szalmaszák burkából készültek. Az illető egyike Budapest leg-hirhedebb notórius betörőinek.

Érdekes rabmunkát látunk a terem egyik sarkában. Egy rablásért három évi fegyházra ítélt fegyenc készítette. Egy emberi alak, hátán a kereszttel. Első pillanatra úgy látszik, mintha sötét darócruhába öltöztetett kitömött bábbal állanánk szemközt, közelebb menve azonban látjuk, hogy az egész ember szilvamagból készült. Az illető szilvamagokat furt át egy hegyesvégű eszközzel, a szilvamagokon cértát fűzött keresztül s így készítette ezt a türelmek-türelmének nevezhető munkát. Rá kell nézni a képre, el kell gondolni, mennyi szilvamagot kellett itt összegyűjteni, s ha meggon-

A börtönügyi múzeumból: Szilvamagból készült emberi alak.

doljuk, hogy a szilvamagok átfurása csak kb. minden tizediknél sikerült anélkül, hogy a mag kettérepedt volna, továbbá, hogy ha az átfűzött cértá valahol elszakadt, hetek, hónapok munkája veszett kárba, valamelyes fogalmat alkothatunk magunknak a csodával határos kitartásról és türelemről. A készitőt, aki egyébként magát Árpád vezérnek, néha Krisztusnak képzelte, a rabkórház elmeosztályán gyógykezelték.

(Vége következik.)

A békelétszámban fölösleges katonalovaknak polgári egyénekhez használatra való kiadását a régi honvédségnél kezdték, a múlt század hetvenes éveinek elején. Ezt a módszert Rákóczi kuruc hadaiban már alkalmazta az egyik kuruc ezred, amelynek Munkács várában nagy szekérvonata volt, s hogy az igás lovak és ökrök használatlanul ne álljanak, tehát megbízható polgároknak adták ki; természetes, hogy ha szükség volt az állatokra, vissza kellett hozni azokat.

Rendőrség és bűnözők Barcelonában.

**Irtó : ERNST ENGELBRECHT bűnügyi rendőrbiztos
(Berlin).**

Mikor a berlini spanyol követségen utlevelem láttamozását kértem, elsősorban arra szólítottak fel, hogy igazoljam megbízhatóságomat. Az éppen jelenlevő bolgár és litván főkonzulok igazolták, hogy nem vagyok kommunista agitátor. Így azután megkezdhettem utazásomat, melynek célja a Földközi tenger nagyobb kikötővárosainak, közöttük a spanyol Barcelonának is, megtekintése volt. Barcelona körülbelül ugyanazt jelenti Spanyolország és fővárosa, Madrid számára, mint Hamburg Németországnak és Berlinnek. A városnak kb. egymillió lakosa van és mint a Pyrenäusi félsziget legnagyobb kikötője egyike a Földközi tenger legfontosabb kikötővárosainak is. Politikai vonatkozásban Barcelonának gyakorta különleges szerep jutott. Barcelonából indult meg az az anarchisztikus mozgalom, mely a rendet és biztonságot az országban erősen veszélyeztette s amely azután mint rendkívüli elhárítási módot a katonai diktatúrát szükségessé tette. A városba érkező idegennek rögtön feltűnnek a sűrű rendőrajörök, melyek éjjel-nappal sűrűn portyázzák a város utcáit és különböző részeit. Mint idegennek kezdettől fogva az a benyomása van az embernek, hogy Barcelonában mindenütt, még az ó-város bűnözőnegyedében is a legmegbízhatóbb rendőri védelem alatt áll. Az utvonalak közlekedési rendőrei vörös formakabátban és fehér vezénylő botjaikkal kezükben, semmivel sem állanak a többi európai nagyvárosok közlekedési rendőrei mögött. Barcelona polgárságának rendőri védelme egy mintaszerűen kiképzett rendőrcsapatnak, a »Cuerpo de Seguridad«-nak kezébe van letéve, mely iránt a lakosság a legnagyobb bizalommal viseltetik. Sajnos, nem sikerült megtudnom ennek a »Cuerpo de Seguridad«-nak számbeli erejét, de úgy hiszem, rendkívül erős, mert valóban mindenütt, úgy a legforgalmasabb utvonalakon, mint a városhoz tartozó más csendesebb elhagyatott részeiben találkozni lehet a sűrű egymásutánban felbukkanó járőrökkel. A guardiák (rendőrök) állandóan kettesével látják el szolgálatukat és a piroshajtókás sötétkék uniformisukkal, az angol rendőrsisakkal kitűnő benyomást tesznek. A bűnözők tulajdonképeni leküzdése itt is, mint Németországban, a bűnügyi rendőrség (Cuerpo de Vigilancia) feladata, mely egy központi parancsnokságnak, a madridi »Brigade de investigation criminal«-nak van alárendelve. A barcelonai rendőrkerület 12 rendőrkörzetre van felosztva.

Barcelona bűnügyi statisztikája általánosságban nem nagy. Rablógyilkosságok és más, az élet ellen irányuló bűncselekmények, mint szándékos emberölés, testi sértések aránylag ritkán fordulnak elő, dacára a spanyol forróvérű, szenvedélyes jellemének, ami pedig az ilyen, a harag, bosszu és féltékenység okozta bűncselekmények elkövetését félig-meddig érthetővé tennék. Gyakori azonban a betöréses lopás, a zsebtolvajlás és kisebb csalások, a vidékiek rászédése. Különösen a zsebtolvajlás öltött utolsó években oly arányokat, hogy valóságos járvánnyá lett és különleges óvrendszabályokat tett szükségessé. A spanyol büntetőtörvény nem ismer — mint például a német — büntetés súlyosbító visszaesést s ezért a spanyol zsebtolvajok meglehetősen könnyű büntetésekkal uszták meg az elkövetett zsebmetszéseket. A legutóbbi időkben alkalmazott súlyosabb büntetések csökkentették a zsebtolvajlások számát. A vidékiek csalójának (Bauernfänger) azonban továbbra is könnyű a dolga és némelyik járatlan kasztíliai paraszt, aki almát, olajat, gyapjút vagy buzát hozott a városba, esik áldozatul a kikötőváros agyafurt csalóinak. Még egy másik büntettes érdemel említést; a

pénzhamisító. Ezeknek száma is nagy volt Barcelonában és csak szintén a legutóbbi idők drákói szigorú törvényei szabtak határt a nagyon elterjedt pénzhamisításnak. Barcelonában ma sem akad kereskedő, aki elmulasztaná az átvett pénzdarabot, mielőtt fiókjába betenné, megpengetni.

Külön fejezet alá tartozik a prostitúció. A prostituált nők ötven százaléka külföldi, többnyire francia, kik Párisból, Marseilléből vagy Lyonból utaztak ide, hogy itt Barcelonában folytassák szomorú pályájukat. A német nők is — sajnos — elegendő számban vannak itt képviselve.

Mint minden nagyobb kikötővárosban, Barcelonában is a kikötőt környező városrészekben van a bűnözők tanyája. A legveszedelmesebb bűnözőközpont közvetlen közelében van a legforgalmasabb helynek, a Rambla centrálénak, melyen éjjel-nappal óriási a forgalom. Érdekes véletlen, hogy ebbe a betörőnegyedbe vezető szűk utca szemben van a város legelőkelőbb szállodájával, a »Grand Hotel«-l. Egy alig 3 méter széles, íves kapu visz be ebbe a szűk kis utcába, ahonnan labirintusszerűen futnak szerteszét lebujokkal teli kis zugutcák, melyeknek sötét szállásain biztonságban érzik magukat Barcelona sötét lovagjai.

Ami itt feltűnő, az, hogy ellentétben Marseillével, ezek a szűk utcák aránylag tiszták. A »Calle Cires« tánchelyiségeiben nagy lármát csap a muzsika, z sivajgó, kavargó zürzavar: a termekben, akik itt táncolnak, egy különös keveréke a bűnöző világnak és kikötőproletáriátusnak. Katonák, kikötőmunkások, matrózok, betörők és utcalányok beszélgetnek vagy kiabálnak a boroskancsó mellett, legtöbbje táncol, nem ritka közöttük a fiatal anya két-három éves kisgyerekkel karján. A zenét katonazenekar szolgáltatja. Az egyik teremben féltucat játékasztal van felállítva sűrűn teli játékosokkal, kik közül a magasabb székeken ülő croupier-k feje emelkedik ki. Majomszerű gyorsasággal osztják ki ezek a croupier-k a játzó fél nyereségét, még gyorsabban és még gyakrabban söprik be annak veszteségét. »Inlepe«-nek hívják ezt a közkedvelt hazardjátékot, melynek azonban van egy másik, népies neve is: »Burro«, azaz »az ostobák játéka.« A fogadási és játékos szenvedély igen nagy szerepet játszik a spanyol nép életében. Erősen a hajnalba nyulnak be ezek a játékok, nappal pedig az utcákon kínálgatnak mindenféle sorsjegyeket megvételre.

A büffében eredeti óriás hordókból csapolják a bort, az éhséget pedig hosszú fapálcákra tűzdelt olajozott, uborkával kevert szardellák csillapítják. Ezekben a lokálokban találhatók azok az undorító fiatal férfiak, kik a tengerészeknek abnormitásra hajló természetét pénztárcáik megduzzasztására használják ki. Akárhányszor látni, hogy fiatalemberek egyike tükröt, puderesdobozt huz ki a zsebéből, hozzá még ruzst is és »kikészíti« magát. Spanyolországban is meg van ugyan a maga erre vonatkozó büntető paragrafusa, azonban Barcelonában e tekintetben nagy elnézést gyakorolnak.

A Marque del Duerón már jobb lokálok lehet találni, ahol nem uralkodik annyira a prostituált elem. Kispolgárok, munkások családjaikkal szórakoznak ezekben tánc és bor mellett erőmérő boxlapdákkal és más hasonló mulatságokkal. Utcán, kávéházakban és más szórakozóhelyeken elmaradhatatlan jelenség Barcelonában a cipőtisztító. Alig telepedik le valahol egy asztal mellett az ember, már ott terem egy ilyen cipőpucoló és nyájas gesztussal figyelmeztet, hogy a lábbelinek nem ártana a fényesítőkefe. Még a nyilvános helyeken sem hiányoznak ezek a cipőtisztítók és a tánchelyiségekben egyes táncok között megkülönböztetett tisztelete és figyelme jeléül, a gavallér tisztogatja imádottja cipőit. És meg kell hagyni, hogy ezek a cipőpucolók értik a mesterségüket. Sehol nem látni annyi tükrőfényes cipőt és csizmát, mint Spanyolországban.

Tovább a Marque del Duerón számos mozi, színház,

kabaré, bár és egyéb szórakozóhelyek erősen emlékeztetnek a bécsi Prátert átszelő aléra. Az esti és éjszakai portyázásunknál Barcelonában mindenütt élénk életet találtam, de azért mindenütt nyugalom honol, az emberek egymással szépen megférnek. Egyetlen részeg emberrel nem találkoztam, dacára annak, hogy mindenütt meglehetősen nagy mennyiségű bort fogyasztanak.

A barcelonai bűnügyi rendőrség épp úgy mint Budapesten, Nápolyban, Genuában, itt is a legenergikusabb eszközökkel, a legcélravezetőbb módon harcol a bűnözők ellen. Nagystilű razziák, igazoltatások sűrűn követik egymást. A törvény feljogosítja a rendőrséget, hogy gyanús személyeket letartóztatásba helyezzen és ezeket 15 napon keresztül fogva tarthassa. Ha ezen idő alatt nem lehet rájuk semmit rábizonyítani, akkor természetesen újra szabadlábra kerülnek. Barcelonai látogatásomból azt a meggyőződést hoztam magammal, hogy a kitűnően megszervezett rendőri szolgálat minden tekintetben biztosítani tudja a közönség biztonságát.

Portyázás.

A főváros egyik forgalmas utcáján világos nappal vakmerő rablótámadást hajtott végre két egyén. Egy boltiszolgtatót rabolták el pénzt tartalmazó aktatáskáját és vad iramban futni kezdtek. A járőrelők észrevették a gyorsan lejátszódó jelenetet és üldözőbe vették a két rablót, kik egymástól különválva, két különböző irányba futottak. Sikerült is elérni éppen azt, aki kezében tartotta az aktatáskát, pillanatok alatt egész embergyűrű támadt körülötte és mi sem lett volna természetesebb folytatása ennek a dolognak, mint hogy a merénylőt átadják a legközelebbi rendőrszemnek. — De mi történt? Amidőn a rabló látta, hogy menekülése útját elzárták, jobb kezével nadrágja hátsó zsebéhez kapott olyan mozdulattal, mintha revolverét akarná kirántani. A körülállók ennek a mozdulatnak láttára elvesztették bátorságukat, az embergyűrű szétnyílt s a merénylő, akinél — melleleg megjegyezve — nem is volt revolver, szabadon futhatott tovább. Egészen vak véletlen, hogy később mégis csak kézre került.

*

Az eset meglehetősen tág teret nyújt a szemlélődésre. Első és legfőbb, egyszersmint legszomorubb jelenség itt az, hogy az emberek távolról sincsenek tudatában annak, nem érzik, nem diktálja nekik egy magasabb parancsoló hang, hogy bizonyos esetekben az életet minden gondolkodás nélkül kockára kell tenni. Amennyire megfertőzött bennünket az oktalan virtuskodás szelleme, oly mértékben hiányzik a nemes önfeláldozás készsége. Soha egy pillanatig nem volna szabad habozni, ha egy fúldoklónak, egy égő házban rekedtnek megmentéséről, avagy egy gonosztevő lefűleléséről van szó. Nem szabad véletlenül sem felvetődni annak a gondolatnak, vajjon nem veszélyes-e a dolog, vajjon nincs-e kockára téve az élet?

*

Lélekjelenlét! — Egy mozdulat elegendő arra, hogy egy tucat ember ijedten szétrebbenjen. — Ne nevéssünk ezen! — A világháboruban nem egy példa volt arra, hogy három-négy főből álló lovasjárőr megjelenése rendetlenséget, sőt pánikszzerű kavarodást idézett elő egész zászlóaljokban. A lélekjelenlét egyrészt

idegek dolga, de annak hiánya az önfegyelmelés és ránevelés hiánya is.

*

Az emberek megakadályoznak egy büntettest a további menekülésében, de aztán egyiknek sem jut eszébe, hogy őt azonnal ártalmatlanná tegyék. Az elfogott, illetve bekerített ott áll a gyűrű közepén, de az embereknek nem jut eszükbe, hogy kezeit megkötözzék, zsebeit kikutassák s hogy tőle a revolvert, mely ebben az esetben nem volt, de éppugy lehetett volna — elvegyék. Az önfeláldozási készség és lélekjelenlét hiányához itt hozzátársul még a járatlanság is. Az emberek nem tudják, mitévők legyenek olyan esetekben, melyek az ő megszokott életükben nem mindennap fordulnak elő. Nem tudják, mert az iskolákban órák alatt az absztrakt tudományoknak és holt nyelveknek szinte megemészthetetlen mennyiségét tömjük magunkba, a tízperces szünetekben pedig társainktól tanuljuk a — virtust.

*

....igy aztán az erények megtanulására, önfeláldozási készségre, lélekjelenlét megőrzésére és gyakorlati hasznu más dolgok megtanulására sem óra alatt, sem órán kívül nem jut idő.

*

A folyamatban lévő nagy bűnperek egyik vádlottját, a bíróvádlottat szabadlábra helyezték. Nem dőlt el még, nem tudjuk, vajjon bűnös-e vagy sem, — a szabadlábra helyezés amellett szól, hogy a súlyos vádak nagy része nem nyer megnyugtató beigazolást. Örülünk annak, hogy ez a bűnper ilyen fordulatot vett. Jobban örülünk, mintha a vádak valóban igazak lettek volna. Szinte kinos volt hallani, hogy egy bíró került a vádlottak padjára. Igaz, hogy egy kristálytiszta tó vizét nem mocskolhatja be egy porszem, mely beléje hull s éppugy egy ember bűnös megtévelyedése nem ejthet csorbát a bírói kar tekintélyén. — De mégis! — Mégis jobb szeretjük, ha a tó átlátszó vizét nem zavarja egy porszem sem. A bíró, ki állásával járó hatalmát vagyonszerzésre használná, hasonlítana ahhoz a csendőrhöz, aki a mások életét, vagyonát védeni hivatott szuronyával zárat feszít fel, hogy raboljon. Ugy a bírói karban, mint a csendőrtisztületben ennek csak torz gondolatnak szabad lennie, sohasem — valóságnak.

*

Hogy ellenörökben nálunk nincs hiány, — arról meggyőződhetik akárki, aki gyakran érinti a vám-sorompót, aki gyakran utazik villamoson vagy aki valamelyik ujság hymen-hireit rendszeresen követi. Itt láthatja az ember, hogy a hivatalnokok és alkalmazottak minden harmadikja valamilyen »ellenör«, — a forgalmi adóellenört nem is számítva ide. Mégis, az esetek után indulva, az ember azt hihetné, hogy nálunk nagyobb hiány van ellenörben, mint kalácsban, fában vagy — mit mondjak hirtelen — mint józanságban. Nemrég egy igazgatót tartóztattak le, aki egy évtizeden át adta ki a hamis érettségi bizonyítványokat, évek óta folyik egy nagy per a Széchenyi-fürdő építkezési panamája körül. Ezek a bűnperek, panamák polipszerűen szerteágazva, arra a kétségbeesett gondolatra vezetnek az embert, — vajjon van-e egyáltalában még valaki, akit ellenöriznek? Egyik gyárban most derült ki, hogy az egyik pénztáros hónapokon keresztül addig játszotta munkásoknak karácsonyra és szilveszterre eltett pénzével lóversenyen, amíg a kassza teljesen kiürült. Hol

van hát és mit csinál a sok ellenőr? — Vagy az »ellenőr« csak titulus, melynek semmivel sincs komolyabb jelentősége, mint — teszem azt — egy Erdélyi-jéle doktori diplomának vagy Röser-jéle érettségi bizonyítványnak?

*

A könyvről, a magyar könyvről és magyar írókról mostanában nagyon sokat írnak. Lehet, hogy e pillanatban már készül is egy 7—800 oldalas munka, mely aranyozott diszkötésben arra lesz (csakugyan arra?) hivatva, hogy a közönség megismerje a magyar könyv válságának okait és megismerje a magyar írók helyzetét. Am a 800 oldalas diszkötéses munka legalább 30 pengőbe jog kerülni és aki elolvashá, az nem fogja tudni megvásárolni. Aki megvásárolja, az elhelyezi majd a könyvtára egyik polcán és gyönyörködni fog a meggyészínű diszkötésben, mely ugy általában a már meglévő galambszínű mellé. Így azután a magyar könyv és magyar írók sorsa a következő évtizedben is marad, ahogy addig volt, csak egy-egy új bérpalota jog majd arról tanuskodni, hogy néha több hasznát veszi az ember, ha izlésesen meg tudja választani egy könyv diszkötését, mintha szívét, agyát örömből, szórakozásból, pihenésből kivonva, beleír a késő éjszakákba...

*

Hogy a tél beállt, megint egyre-másra következnek disznótorok és bankettek. A kinaik hamarabb fognak lemondani tudni az ópiumról, mint mi a bankettekéről és disznótorokról. Ha már azonban nem tudunk leszokni arról, hogy 8—10 fogásos banketteket rendezzünk, legalább a dikciókról szoknának le. Ha a lelkiismeret megszólalna imitt-amott, vajjon szabad-e egy embernek együttlében 8 tányér ételt megennie, az ember valahogy elhallgattatná azzal, hogy minden figyelmét a tejszes özcomb élvezetének szentelné. Nem lehet azonban, mert minden harapásnál új szónok emelkedik szólásra s amíg mi úgy teszünk, mintha oda figyelnénk, amíg »ugy van«-ozunk és az éljenzéssel bejejezett dikció után jobbra-balra koccintgatunk, lelkiismeretünk ellensúlyozóját, a tejszes özcombót nem lehet enni, mert — kihült.

Figyelő.

CSENDŐR LEKSZIKON.

2. Kérdés. Egy 600 kataszteri holdat kitevő, élősvény-nyel körülvett szőlőterületen az egyes tulajdonosok akként vannak érdekelve, hogy mindegyiküknek ezen a területen 2-től 30 holdig terjedő birtokrésze van. Gyakorolhatják-e az egyes részlet-tulajdonosok a vadászati jogot saját területükön vagy átruházhatják-e ezt a jogukat másra?

Válasz. A vadászati törvény (V. T.) 2. §-a szerint saját földbirtokán a tulajdonos gyakorolhatja a vadászatot, ha a birtok 200 holdnál ugyan kisebb, de kerítéssel el van zárva, kertszerű művelés alatt áll, belső telek vagy szőlőföld.

A törvénynek ez a kivételes intézkedése tehát megengedi a földtulajdonosnak a vadászatot saját birtokán a törvényben megírt feltételekkel. A törvény nem mondja meg, milyennek kell lennie a kerítésnek. Elegendő tehát, hogy az a kerítés fogalmának megfelelően; nem szükséges, hogy a vad ki- vagy beváltását megakadályozza. Így módon a törvényszerű és szabad a vadászat a legkisebb belső telken éppen úgy, mint a sok holdra terjedő telepeken.

Még kell egyébként jegyeznünk, hogy felfogásunk szerint a törvény világos értelme az, hogy minden oly terület, amely szőlővel van beültetve és ilyenként művelik, minden további nélkül önálló vadászterületnek kell tekinteni. Ha tehát szőlőről van szó, nem kell vitatkozni azon, hogy a szőlőművelés kerti művelésnek mondható-e, sőt az sem szükséges, hogy kerített terület legyen.

Minthogy ekként a legkisebb szőlőterület is önálló vadászterület és így ott könnyen üzhetnek alattomos vadászatot a környező vadászterületről odavonzott átváltó vadakon, különösen a szőlőművelés érdekeit tartva szem előtt, a hegyközségek a szőlőben vadásztást szükségszerűen és szabályrendeleti uton korlátozni szokták.

A vadászati jog átruházása elvileg lehetetlen, mert az az ingatlan tulajdonától elválaszthatatlan. Az a helyzet tehát, hogy a földtulajdon a vadászati jog hijával legyen és hogy az idegen dologbeli jogként a tulajdonostól különböző személyt illessen: nem fordulhat elő. Más a helyzet a vadászati jog gyakorlásával az u. n. vadászati üzemnél. A vadászati üzem folytatásának joga haszonbérleti szerződésben másra átruházható, sőt általában ez az átruházás kötelező 200 holdon alul.

3. Kérdés. A vadászatra jogosított tilalmi időben vadászik s a járőr éppen akkor éri tetten, mikor egy vadat lelő. Őrizetbe vehető-e a vadászatra jogosított fegyvere ily esetben?

Válasz. Véleményünk szerint semmi akadály nincs annak, hogy a vadászatra jogosított fegyvere és vadászati felszerelése őrizetbe vettessék. A lefoglalás és elkobzás törvényes alapja a Btk. 61. §-a, amely kimondja azt az elvet, mint szabályt, hogy mindazokat a tárgyakat (bűnjelket), amelyek büntett vagy vétség elkövetésére szolgáltak, el kell kobozni. A kih. Btk. 12. §-a értelmében pedig »a büntettekről és vétségekről rendelkező Btk. általános határozatait, amennyiben ez a (kih.) büntetőtörvény ellenkezőt nem állapít meg, a kihágások eseteiben is alkalmazandók.« Miután a V. T. a tilos időben lött hasznos vad elkobzásán kívül (31. §.) az elkobzás egyéb eseteiről nem tartalmaz rendelkezéseket, az így hagyott hézagot a kih. Btk. idevágó intézkedéseivel kell kipótolni.

4. Kérdés. Egy 14 éves szolgagyerek azzal jenyegeti meg gazdáját, hogy beléje szur a bicskájával, ha meg merné őt fenyeíteni. Büntetendő cselekményt követett-e el a szolgagyerek?

Válasz. A szolgagyerek kijelentése a Kih. Btk. 41. §-ába ütköző közcsend ellen való kihágás tényálladékanak megállapítására alkalmas.

Mindenesetre akármily előzménye is van a dolognak, meg kell az esetet vizsgálni s a szolgagyereket fel kell jelenteni a fiatakoruak bíróságánál. Még akkor is megdöbbentő durvaság ez egy 14 éves gyermek részéről, ha netán nem tulságosan kiméletes bánásmódban volt része gazdájánál. Szükség van arra, hogy a gyermek jövő fejlődése érdekében megvizsgálják tettének okait, mérlegeljék környezetének viszonyait és esetleg megfelelő intézkedéssel a gyermek további eldurvulásának eljét vegyék.

5. Kérdés. A vadászatra jogosított tettes egy tanya udvara közelében vadászik. A tanya szomszédságában lévő szőlőben három zsenge koru gyermek tartózkodik; tőlük tíz lépésnyire a kíséretükben lévő kutyát a tettes agyonlövö. Büntetendő cselekményt követett-e el a tettes?

Válasz. A lövőfegyverrel való gondatlan bánás, mint veszélyeztető cselekmény a Kbt. 115. §-a értelmében esik büntetés alá, ha tilalom ellenére valamely községben vagy ennek közvetlen közelségében lövöldöznek.

Ha a tettes a vadászati üzem gyakorlásában jogos területen mozgott, a Kbt. 115. §-ának tényálladéka rá nem

vonatkoztatható ugyan, de a kutya megokolatlan elpusztításáért a tulajdonos indítványára bünvádi felelősségre vonható a Btk. 418. §-ába ütköző, idegen ingó dolog szándékos megsemmisítésének vétsége miatt.

6. Kérdés. *Egy csendőreggelyén a keskeny gyalogjárón haladva hirtelen szembe kerül egy polgári egyénnel, aki elállja útját. Mikor a csendőr tőle magyarázatot kér, a polgári egyén becsmérő szavakkal illeti őt s azt mondja, hogy neki kell kitérnie, mert a gyalogjáró a polgárság pénzén készült. Miként kell ebben az esetben a csendőrnek fellépnie?*

Válasz. Ha az illető csendőrt szolgálatteljesítés közben éri ilyen eset, a polgári egyén magatartása kimeríti az 1914: XL. t. c. 4. §-ának 2. bekezdésébe ütköző, hatóság közege ellen való erőszak vétségének összes tényelemeit. A szolgálatban lévő csendőr tehát a vele ily módon érintkező egyént azonnal, mint e vétség gyanúsítottját kezelheti. Az illető egyébként a becsületsértő szavakért külön bünvádi felelősséggel tartozik. Ha nem szolgálat közben történik vele ilyen eset, mindenestre jogában áll először is a személyes szabadságát sértő magatartást megszüntetni, a becsmérő szavakért pedig bünvádi feljelentést tenni.

Tekintve azt, hogy a használt sértő szavak és az eset körülményei szerint a becsületsértés felhatalmazásra, minden valószínűség szerint hivatalból üldözendő, a Szut. 110. pontja értelmében kell eljárni.

Mérlegelés tárgya lehet az is, hogy ilyen esetben nem állunk-e szemben az 1921: III. t. c. 6. §-ába ütköző izgatással.

7. Kérdés. *A tettes Károly-csapatkeresztet köt juhának nyakába s így vezeti végig a község utcáján a legelőre. Követett-e el a tettes büntetendő cselekményt?*

Válasz. A Károly-csapatkereszt 1916-ban alapított katonai emlékkereszt, elnyerésének feltétele legalább három hónapi szolgálat vagy sebesülés volt az arcvonalban.

A tettes a kérdésben leírt cselekedetével mindenestre le akarta alacsonyítani a Károly-csapatkereszt becsét és jelentőségét, s egyúttal nyilvánosan gúny tárgyává tette azokat, akik ezt az emlékkeresztet mellükön, jogos büszkeséggel viselik. De továbbmenő jelentőséget is lehet tulajdonítani az ilyen tettnek; azt t. i., hogy a tettes gúny tárgyává akarta tenni magát a katonai érdemet, a zászlóhoz való hűséget és magát a katonaságot is. A cselekedet ily értelmezésénél jogosan tekinthetjük a tettes magatartását a hadsereg ellen lealacsonyító és megszégyenítő cselekmény elkövetésének, miért is a tettes felelősségre vonható az 1914: XLI. t. c. 2. §-ába ütköző, a 3. §. 2. és 3. pontja szerint minősülő, a 8. §. 3. pontja értelmében a honvédelmi miniszter felhatalmazására hivatalból üldözendő becsületsértés vétsége miatt.

Az 1921: III. t. c. 6. §-a bünteti azt, aki a katonaság intézménye vagy a magyar fegyveres erő ellen gyűlöletre izgat. Ha ezt a törvényhelyet akarjuk a tettes cselekedetére vonatkoztatni, akkor elsősorban azt kellene eldöntenünk, hogy ez a cselekmény a katonaság intézménye vagy a m. kir. honvédség ellen gyűlölet felkeltésére alkalmas-e, másodszor pedig azt, hogy a tettes magatartása megfelel-e az izgatás fogalmának egyáltalában. Véleményünk szerint a cselekmény szembeötlően durva és izléstelen; a benyomás, amit felkelt, vagy ennek az érzése vagy az alacsonyabb izlésű embernél a gúnyos káröröm kifejeződése. Ily szempont szerint a cselekmény tehát nem tekinthető gyűlöletre izgatásnak, nem szólva most arról a kérdésről, miként lehet izgatást elkövetni az élőszó módján kívül.

8. Kérdés. *Szabad-e a vegyeskereskedésekben külön engedély nélkül lisztet árusítani?*

Válasz. Az 1922. évi XII. t. c. 46. §-a szerint az, aki

kereskedést kíván üzni, iparigazolvány kiállítása iránt benyújtott beadványában köteles megjelölni azt a kereskedelmi szakmát, illetőleg azokat a kereskedelmi szakmákat, amellyel vagy amelyekkel foglalkozni kíván. Egy vagy több kereskedelmi szakma folytatására kiadott iparigazolvány csak a kérdéses szakma, illetőleg szakmák üzletköréhez tartozó tevékenység folytatására jogosít. Abban a kérdésben, hogy az egyes kereskedelmi szakmákhoz mily árukkal vagy árucsoportokkal való kereskedelem tartozik, az üzleti szokások irányadók; kétség esetében az illetékes kereskedelmi és iparkamara véleményének meghallgatása után az iparhatóság határoz.

Amennyiben az iparhatóság megállapíthatja, hogy a kereskedő oly cikkek árusításával foglalkozik, amelyek a bejelentett kereskedelmi szakma vagy szakmák üzletkörén kívül esnek, erről az illető kereskedőt azzal a felhívással értesíti, hogy ha az üzletkörén kívül eső cikkek árusításával tovább is foglalkozni kíván, azok árusítására záros határidőn belül, a rendőri büntető eljárás megindításának terhével, külön igazolványt kell szereznie.

Feltett kérdésére válaszunk tehát az, hogy a vegyeskereskedéshez, az üzleti szokások szerint, a lisztárusítás is hozzátartozik és ezt már az iparigazolvány iránti kérdésben fel szokták tüntetni. Kifogás esetén ezt pótlólag is meg lehet tenni.

9. Kérdés. *Van-e joga a szárnyparancsnokot helyettesítő szakaszparancsnoknak szabadságot engedélyezni és milyen kiméretben?*

Válasz. A Szut. 590. pontja egyenként felsorolja azokat az ügyeket, amelyeket a szárnyparancsnokot helyettesítő szakaszparancsnoknak nem szabad elintéznie, hanem elintézés végett vagy az osztályparancsnoksághoz vagy az ezzel megbízott tiszti szárnyparancsnokhoz kell előterjesztenie. Miután a szabadság engedélyezése ebben a pontban el nem intézhető ügyként nincs felsorolva, természetes, hogy a szárnyparancsnokságot vezető szakaszparancsnok is engedélyezhet szabadságot és pedig olyan kiméretben, mint a szárnyparancsnok. Önként értendő, hogy az ideiglenesen távollevő szárnyparancsnoknak jogában áll bármilyen ügy elintézését, így tehát — sürgős esetek kivételével — a szabadságok engedélyezését is magának fentartani.

TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK.

A helyes következtetés gyors eredménye.

(A „Csendőrségi Lapok“ nyomozási pályázatán dicséretet nyert pályamű.)

Irta: CSIBI FERENC tiszthelyettes. (Sárvár).

A helyes következtetés és a tett színhelyén való gyors megjelenés igen fontos tényezői a nyomozásnak. Hogy országnrészben ezek biztosítják az eredményt, az az alábbi eset gyors kiderítéséből is kitiünik.

1922. évben Tökölön voltam őrsparancsnok. Ugyanazon év május hó 4-én reggel 6 óra tájban Méger Sándor szigetcsépi lakos, törvényhatósági utbiztos, kerékpáron az őrsre jött és panaszkolta, hogy azon éjjel ismeretlen tettesek lakásába betörve, hálószobájából a csupasz butorokon kívül mindent elvittek.

Káros megérkezésekor én nem voltam jelen az őrsön, mert 5 órakor a mezőre mentem, hogy a napszámosomnak kukoricával bevetendő fél hold bérelt földet megmutassam,

Mielőtt azonban a mezőre elmentem volna, 5 órától Kovács Balázs törzsőrmester és Disznós Ferenc csendőrből állott járőrt Szigetujfalu, Szigetszentmárton és Szigetcsép községek leportyázására utijárőr szolgálatba vezényeltem.

Alig hogy kiérkeztem a kukoricaföldhöz, észrevettem, hogy Finta Kálmán csendőr lihegve szalad felém, aki azután a történeteket fentebb leírtak szerint jelentette. Azonnal hazavettem utamat, Fintának pedig, aki fiatal csendőr volt, meghagytam, hogy amilyen gyorsan csak tud szaladjon az őrsre és helyettesemnek jelentse meg, hogy míg én hazaérkezem, nekem és önéki (Finta csendőrnek) írja elő a szolgálatot, hogy még azzal se szenvedjünk késedelmet és minél előbb a tett színhelyére jussunk. Egyben meghagyattam Finta csendőrrel azt is, hogy valaki szaladjon a már 5 órakor elindított Kovács törzsőrmester és Disznós csendőrből álló járőr után, hogy az utirányt megváltoztatva azonnal Szigetcsépre siessen a nyomozásnál való segédkezés céljából.

Mire az őrsre érkeztem, parancsom szerint, helyettesem már elő is írta a szolgálatot, mi pedig Finta csendőrrel nyomban felszerelve a helyszínre siettünk. Megérkezésünkkor kározt és nejét jajveszékelve találtuk, akik kezeiket tördelve kérték, hogy kövessünk el mindent a tettesek kézrekerítésére, mert teljesen kifosztották őket. A tettesek valóban nem sokat hagytak vissza. Mintegy 5—600.000 korona értékű ruhaneműt és ékszert vittek el, ami bizony akkor még tekintélyes összeg volt. Iparkodtam őket megnyugtatni, hogy tőlünk telhetően mindent elkövetünk az ügy kiderítésére.

Amint a kifosztott szobába beléptem, láttam, hogy a ruhaszekrényeket teljesen kiürítették, sőt a nehéz matraccokat leszámítva, a teljes ágyneműt is elcipeltek.

Helyszínen megállapítottam, hogy tettesek az utca felőli egyik ablak üvegtábláját sárral betapasztották, azt benyomták, az így keletkezett nyíláson benyulva belülről az ablakot kihorgolták és így jutottak be a szobába.

Hogy az ablak betapasztására a sárát honnan szereztek, azt csak a tettesek beismerésével lehetett tisztázni, mert akkor száraz időjárás lévén, sehol sár nem volt a közelben.

Tettesek a helyszínen semmi nyomot nem hagytak hátra, de ha maradt volna is, az odasereglett kíváncsi közönség, ami, sajnos, ilyen esetben elmaradhatatlan, azt már a járőr megérkezése előtt összetaposta volna. E szerint csak tapogatózásra és találgatásra voltunk utalva.

Káros és neje mondták ugyan, hogy a lopást megelőző napon egy előttük névleg ismeretlen tököli ember járt a lakásukon, aki füvet akart tőlük vásárolni s annak a határozott meggyőződésüknek adtak kifejezést, hogy a lopást minden valószínűség szerint ez az ember követhette el, annyival is inkább, mert igen széjjelnézett a lakás körül.

Már-már ezen bemondásra építve akartam bevezetni a nyomozást, midőn a füvet vásárolni szándékozó ember kiléte után puhatolva, egyik korcsmában megtudtam annak nevét. Az illetőt személyesen is ismertem, mint köztisztviselőként álló és jómódu embert és meg voltam győződve, hogy hamis uton járnék, ha a tettest ennek személyében akarnám keresni.

Inkább arra gondoltam, hogy a tettesek Budapestről vagy Pesterzsébetről rándulhattak ki, mert nem ritka eset, hogy egy-egy ilyen betörőtársaság ki-ki rándul a vidéki falukat megtisztelni látogatásával. Ha pedig a tettesek tényleg innen jöttek, csakis oda mehettek vissza; és pedig a kora reggeli vonattal, melyre vagy ott, vagy a szomszédos állomások valamelyikén ülhettek fel. Azonban úgy a szigetcsépi, mint a szomszédos állomásokon megejtett ezirányú puhatolás eredményre nem vezetett.

Most már az volt a feltevésem, hogy ha a vonattal nem

mentek el a tettesek, akkor még a szigeten kell rejtőzködniök, ahonnan ha elmentek csakis az Ercsi vagy Majosi kompokon mehettek el. Ezért a nyomozásnál ugyancsak jelenlévő Kovács törzsőrmester és Disznós csendőrből álló járőrt utasítottam, hogy azonnal az Ercsi komphoz menjen, magam pedig járőrtársammal a Majosi komphoz siettem. Mikor a Majosi kompnál a révésztől megtudtam, hogy ott nem mentek át tettesek és olyan rejtekhely sem volt azon az oldalon, hol azok nappalra elrejtőzhettek volna, a másik valószínűség jöhetett számításba, hogy t. i. mégis csak Ercsi felé vették utjukat, mely következtetésem, mint alább kiderül, helyes is volt. A Majosi révésznél történt eredménytelen puhatolás után magam is Ercsi felé vettem az utat, s mikor az Ercsi révkorcsmához értem, láttam, hogy az arra irányított Kovács törzsőrmester és Disznós csendőrből állott járőr a diszes társaságot éppen összefogdosta s az általuk ellopott összes ruhaneműt a révkorcsmáros egylovassal fogatára rakatta.

Tettesek hárman voltak és pedig Juhász József*), Juhász László és Juhász Anna üllői illetőségű cigányok személyében, kik a lopott börtől megittasodva, miután a kompon nem vitték át őket, a kocsmá közelében lévő erdőben az éjszakai fáradságos munka után aludni tértek, hol azután a járőr rájuk talált.

Mikor ezt a három mákvirágot a tett színhelyére kísértük s a káros neje őket meglátta, ájultan esett a földre, annyira megijedt arra a gondolatra, hogy ha ők felébrednek s a lopást észreveszik, azok meg is gyilkolhatták volna őket.

Itt megjegyzem, hogy káros családjával nem a kifosztott hálószobában, hanem az azzal szomszédos konyhában aludt.

Tettesek, beismerésük szerint, már két nap óta tartózkodtak a környéken s tanulmányozták, hogy hová törhethének be, jó zsákmány reményében. A lopást megelőző egész napot a községtől fél km. távolságra eső üres csöszkunyhóban töltötték, honnan éjfél tájban, csizmájukat a kunyhóban hátra hagyva, mezitláb mentek be a községbe.

Ott a betört ablak alatt a földre vizeltek, ebből sárt csináltak s ezzel tapasztották be az ablakot, hogy ne csörömpöljön.

Azután Juhász József bement a szobába, ott gyertyát gyújtott s az összes ágyneműt, a szekrényekből a ruhaneműt, cipőket és több ékszert az ablakon kiadogatta künn levő társainak, kik a lopott holmit lepedőbe kötve elszállították abba a csöszkunyhóba, hol csizmájukat hagyták. Ott a szintén ezen lopásból származó 5—6 liter bort, mely egy fonott kosárban volt, megitták, ami vesztüket is okozta, mert a bortól megittasodva rájuk virradt s így nem juthattak át a Dunán reggel előtt, mely körülmény persze nekünk kedvezett a kézrekerítés tekintetében.

A Dunán való átkelésük azért nem sikerült, mert pénzüik nem lévén a révész nem vitte át őket pénz nélkül s így kénytelenek voltak az erdőben rejtőzni, várva a következő éjszakára, hogy valamelyik orvhalász vagy zugcsónakos pár értékes ruhadarabért vagy ékszerért átvigye őket Ercsibe. Ha ez sikerül nekik, bizony nehéz lett volna nyomukat felkutatni.

Ugyancsak ez alkalommal derült ki Firmiger István és Varga Sándorné szigetcsépi lakosok kárára 1921 nov. 29-én elkövetett 87.841 korona értékben és Fanó Ervin ercsi lakos kárára 1922 április 22-én 135.500 korona értékben elkövetett betöréses lopás is, mely lopásokat szintén nevezett cigány társaság követte el. Ezt is beismerték. Sajnos, azonban a két utóbbi lopásból származó tárgyak már nem

*) Tettesek nevét megváltoztattuk. Szerk.

voltak kézre kerithetők, mert azokat Budapesten ismeretlen orgazdáknak eladták.

Tettesek a pestvidéki kir. ügyészségnek adattak át, hogy mily büntetést kaptak nem tudom, mert időközben a tököli őrsről elkerültem s a bünper lefolytatását nem kísérhettem figyelemmel.

Ezen nyomozásért én és Kovács Balázs törzsőrmester kerületi dicsérő okiratot kaptunk, Disznós Ferenc és Finta Kálmán csendőrök pedig nyilvános dicséretben részesültek.

Amint a nyomozásból kitűnik a gyors eredményt az a helyes következtetés biztosította, hogy tettesek, ha a korai vonattal nem mehettek el, akkor csak a két dunai átkelő egyikét használhatták fel menekülésre, ha pedig még itt sem hagyhatták el a szigetet, úgy valahol a sziget erdőségeiben kellett nekik rejtőzniük a következő éjszakáig. A következtetés tehát mégis meghozta a várt eredményt.

Lapszemle.

(Itália) **Fiamme d'argento** (ardzsénto). (»Ezüst lángok«, a királyi »Carabinieri« testület havi illusztrált folyóirata. Nyolcadik évfolyam. Évi előfizetés 30 lira, egy szám 3 lira. Az olasz csendőröket rövid löfegyverük után »karabélyosok«-nak, »carabinieri«, köznyelven azonban a sapkájukat díszítő ezüstözött lángoló kézibomba után »fiamme d'argento«, vagyis »ezüst lángok«-nak nevezik, megkülönböztetésül a »fiamme gialle« (dzsálle), vagyis »sárga lángok«-nak nevezett pénzügyőrségtől, mely testület ugyancsak katonailag szervezett és ugyanolyan, de aranyozott jelvényt hord a sapkáján.)

11. szám 1928 november.

Ez a szám, éppugy mint a legtöbb katonai lapnak 1928 novemberi száma a világháború befejezése 10 éves emlékének van szentelve. Az olasz csendőrség lapját azonban kívül a fasiszmus, vagyis a lángoló honszeretet jellemzi, mert minden carabinieri természetesen fasiszta is. A bevezető cikkek ennek megfelelően hazafias tartalmuak: Hódolat a »katona királynak«, ahogyan a fasiszták az olasz királyt nevezik; hazafias felhívás az Itáliához csatolt Trieszt város és vidékének lakosságához és a »duce« (ducse), vagyis a »vezér« Mussolini üzenetei a »camice (kamicse) neri«, magyarul »fekete ingesek«-hez, ahogyan a fasiszták magukat nevezik, az olasz földmivészekhez és a harcosokhoz, mely utóbbiak soraiba a csendőrök is tartoznak.

Luigi (Luidzsi) Fenolin a névtelen katonáról ír, akinak fogalmát a hon fogalmával azonosítja.

Soncelli (Szoncselli) őrn. »Szerény hőstett« cím alatt egy csendőr vitézségéről mond történetet. Amikor 1918 tavaszán az alpesi fronton osztrák részről többször történt kísérlet az olasz csapatokat demoralizálni és fegyverletezésre csábítani, egy carabinieri önkéntesen vállalkozott, hogy »bersaglieri« (berzaliéri)-nek öltözve a lázitókat elfogja és áthozza az osztrák vonalból az olaszokhoz.

Arturo Bau csendőrszázados elmésen meséli el egy zöld karosszék történetét, melyet Faltre városka csendőrorse régi laktanyáján talált, amidőn a németek után oda ismét bevonult.

D. D. kissé érzélgős kivonatot közöl egy ifjú carabinieri naplójából. Ez az érzélgősség érthetővé válik, ha a képeket megnézzük, mert az olasz csendőrök nagy része egész fiatal legényke.

L. Andreieff. A száztizes. Látszólag orosz történet egy 10 évi börtönre és azután Tobolszkban bányamunkára ítélt politikai fogolyról, aki a börtönben felakasztotta magát, miután az őrk agyonütötték egyetlen barátját — egy szelid egeret.

C. Mondelli alezr. az olasz csendőrség történetét ismerteti főbb erkölcsi vonásaiban, 1814-ben történt alapítása óta. Különösen kiemeli a katonai kitüntetések, amelyek a testület zászlaját díszítik. Ezek között a legértékesebbek Pastrengo (1848) és Podgora (1915) emlékei.

Ezután már csak technikai és szépirodalmi apróságok következnek, mint pl. R. A. Tate angol tanuló találománya a nehézségi törvény eltörléséről, vagy legalább is csökkendősről (?).

A végül következő hivatalos rész többek között a gyarmatok és a gyarmatpolitika fontosságát és az ország műveletlen részeinek műveléséről szóló törvényt tárgyalja.

Feltűnő, hogy a csendőrség legfontosabb szolgálatáról: a portyázásról és a nyomozásról — egyáltalán nem esik szó.

(Spanyolország) **Revista tecnica (.eknica) de la guardia (gvardia) civil.** (A polgárőrség technikai szemléje. Címképpel ellátott havi folyóirat 19. évfolyam. Spanyolországban polgárőrségnek nevezik a csendőrséget.)

1928 novemberi szám.

A bevezető cikk ismerteti az új büntető törvénykönyv szellemét, amely főleg a büntetésnek a büntetendő személyiségéhez való alkalmazásában nyilvánul meg. Hogy ezt elérhessék, szükséges a bíróságot minden tekintetben függetleníteni.

J. O. P. alezr. történetet mond a csendőrök leleményességéről. Az Esztremadura vad hegyvidékei különösen alkalmasak gonoszított elkövetésre, mert a gonosztevőket nehezen lehet üldözni. A történet arról szól, hogy miképpen raboltak el álarcos rablók egy kastélyból 20.000 duroszt (1 duró kb. 5 pengő) és hogyan kerítették őket kézre a csendőrök.

A csendőrséget érdeklő napihírek és a november havi vadászati és halászati naptár után az új büntető törvénykönyvet teljes egészében közli a lap és igéri, hogy a következő számokban mindazokat a fejezeteket belőle részletebben fogja fejtegetni, amelyek a csendőrséget közelebbről érdeklik.

(Ausztria) **Der Gendarmeriebeamte.** (Az osztrák csendőrség pártunkivüli szaklapja. Megindult 1923-ban, most tehát 6-ik évfolyamába lépett. Megjelenik havonta kétszer, 1-én 15-én 12 nagy, napilapoldalny terjedelemben.)

1928 december 15. szám.

Fizetési politika cím alatt annak a helyességét vitatja, hogy a kormány a tisztviselők minden fizetésjavítási kérelmét elvben elutasítja, amint azonban a tisztviselők a kérésüknek nagyobb nyomtatékot adnak, mégis teljesíti. A tisztviselők szerény kérelmeinek állandó előtérbe tolása az ország lakosságában azt az érzést kelti, hogy az államháztartást az elégedetlen tisztviselők miatt nem lehet rendbehozni, holott nemcsak a tisztviselők elégedetlenek, hanem a munkás, az iparos, a gyáros, a földmives stb. is. Az egyéni existencia biztosítása nélkül az állam létalapja szilárd nem lehet.

Az **Arbeiterzeitung** »Feketesárga csendőrség« cím alatt megtámadta a »Der Gendarmeriebeamte«-t két, szabálytalanságok miatt elbocsátott hirdetési ügynök ellen indított perével kapcsolatban s azzal vádolta meg a csendőrség lapját, hogy nem illő uton szerez hirdetéseket és azokat drágán megfizetteti. A lap a támadást erőlyesen visszautasítja.

Ray. Insp. Knapp. Az osztrák csendőrségnél rendszerezett u. n. »őrszolgálati pótdíj«, mely a csendőrségnek veszélyes szolgálatáért illetékes, rendfokozatonként emelkedő összegben van megállapítva. Szerző valamennyi rendfokozat részére egy összeget javasol megállapítani azzal az indoklással, hogy e szolgálat rendfokozatra való tekintet nélkül mindenkire egyformán veszélyes.

Dr. Albert Langer: a helyes következtetés alapjait, fajait és módjait tárgyalja a nyomozásban. A következtetést analitikusnak és szintetikusnak nevezi aszerint, hogy jelekből eseményekre vagy eseményekből jelekre kell következtetnünk. Ővja a nyomozót az elhamarkodott következtetéstől, ettől csak a következtetés állandó gyakorlása menti meg. Addig, amíg valamiben egyetlen lehetőségen kívül minden más lehetőség nincsen kizárva, határozott véleményt vagy éppen ítéletet nem szabad alkotni.

Egy meg nem nevezett levélíró aggályát fejezi ki a járásparancsnokságok megszüntetésével szemben, amit felsőbb helyen — az őrsökon keringő hírek szerint — terveznek. A lap megnyugtatta olvasóit, hogy ilyen tervről illetékes helyen nem tudnak.

A **csendőrség munkában** cím alatt ismerteti azokat a nevezetesebb eseményeket, amelyeket az őrsök az utóbbi idő alatt elértek. (Az ismertetés valószínűleg nem teljes és csak azt tartalmazza, amit az őrsök beküldenek.)

A **Wiener-Neustadti** Heimwehr-felvonulás alkalmából összpontosított csendőrségről 20 felvétel kapható darabonként 30 garasért.

A lap belső politikai színezetű közleményeket is tartalmaz, ezek minket nem érdekelnek.

*Dúsgazdag bánya a tapasztalás,
Melyből sok ember életkincset ás.*

Petőfi.

KÜLFÖLDI CSENDŐRSÉGEK

A jugoszláv csendőrség.

(31. közlemény).

Az a) alatti esetben az esetleges szükséges boncolás elvégzése után a csendőrtiszt a holttest eltemetését rendeli el.

Ha a halált öngyilkosság okozta, a bizottság köteles megállapítani, milyen okokból követtetett el az öngyilkosság.

Ezen megállapítások eredményét a jegyzőkönyv végén kell feltüntetni, az orvosnak pedig a saját véleményezésében fel kell tüntetnie; hogy a holttest boncolása szükséges-e, vagy nem.

Ha a halál kétségtelenül saját hibából következett be, az a) pont alatti módon rendeltetik el a holttest eltemetése.

Ha a bizottság megállapítja vagy kétség merül fel, hogy a halált más hibája okozta, erről értesítendő az illetékes nyomozó hatóság, hogy a szükséges nyomozást megindítsa.

A bizottság jegyzőkönyve a következőket tartalmazza:

1. Kinek a meghagyására vezettetik nyomozás. 2. Hol és mely napon vétetett fel a jegyzőkönyv. 3. Mi a nyomozás tárgya. 4. Kik a bizottság tagjai. 5. A tett leírása, a holttest állása. 6. Mibe van a holttest felöltözve. 7. Hogyan okoztatott a halál. 8. A holttestnél talált tárgyak. 9. Ki állapította meg a halott személyazonosságát. 10. A tanúk kihallgatása. 11. A bizottság véleménye. 12. A bizottsági tagok aláírása. Ezen jegyzőkönyvhöz az orvos véleménye csatoltatik. A jegyzőkönyv a dandárparancsnokhoz terjesztendő fel.

19. A csendőrségi altisztek képzettsége és tisztviselőkké való kinevezése.

Ez a hadsereg megszervezéséről szóló törvénnyel szabályoztatott.

20. A csendőrök nősülése.

Ideiglenesen a hadügyi és tengerészeti miniszter rendelkezésével szabályoztatott.

21. A csendőrségi iskolák.

A csendőrségi iskolák a következők: a) csendőrségi előkészítő iskolák; b) járőrvezetői iskolák; c) A csendőrség altiszti iskolája; d) tanfolyamok csendőrtisztek számára.

Csendőrségi előkészítő iskolák és járőrvezetői iskolák a dandároknál tartatnak.

Ezen iskolák működési programját, valamint egyes tanfolyamok időtartamát külön rendeletekkel szabályozzák.

A csendőrség altiszti iskolája az 1920 február 1-én kelt csendőrségi altiszti iskola megszervezéséről szóló F. Gy. O. 102.039 számú szabályzat alapján alakult.

22. Jelentkezések.

Olyan helységeken, ahol csendőrös van s ha helyben nincsen katonai állomásparancsnokság, az őrsparancsnok köteles előljáróinál személyesen jelentkezni, ha azok az őrs-állomásra érkeznek.

Az őrsparancsnok azoknál a tiszteknél is jelentkezni tartozik, akik magán vagy szolgálati ügyben az illető helyre jönnek.

Ha az őrsparancsnok távol van, helyettese jelentkezik, ha ez is távol van, akkor a legidősebb csendőr, aki az őrsön van.

A kerületi és járási előljárók és azok helyetteseinek a belügyminiszter és a tartományi kormányzatok képviselői-

nek megérkezésekor a csendőrös parancsnoka (annak távollétében helyettese) köteles azoknak bemutatkozni.

Az őrs ujonnan kinevezett parancsnoka a szolgálat átvétele után az összes helybeli hatóságok előljáróinak bemutatkozni köteles.

TÖRVÉNY

a csendőrségi nyugdíjalapról.

(Kihirdettetett 1922 február 18-án. Közzététetett a hivatalos lap (Szluzsbene Novine) 1922 április 1-én megjelent 75. számában.)

I. RÉSZ.

Általános rendelkezések.

1. A csendőrök és családjaik biztosítására »Csendőrségi nyugdíjalap« állittatik fel.

2. Ezen alap célja az, hogy a csendőrök alkalmatlanságuk és öregségük esetére, a csendőrök elhalálása után pedig családjukat segítse.

3. Az alap vagyona:

a) A csendőrök havi hozzájárulásai.

b) A fizetés és a szolgálati pótdíj emelése az előléptetés vagy a megújított idő első hónapjára.

c) Az egész összeg, melyet a csendőrök a »Rokkantsági alap«-ba (Invalidszki Fond) helyeztek el 1919 január 1. óta mostanáig.

d) Önkéntes adományok és alapítványok.

e) Ezen alap készpénzének és ingatlan vagyonának jövedelme.

4. Az alap az állam felügyelete alatt áll, amit az állam nevében a hadügyi és tengerészeti miniszter gyakorol.

Az alap készpénze az Alapok Igazgatóságának (Uprava Fondova) adatik át megőrzésre.

5. A szerbek, horvátok és szlovénok királysága összes csendőreinek, ténylegeseknek és nyugdíjasoknak joga és kötelessége ezen alapba hozzájárulásokat befizetni.

A hozzájárulás a fizetésnek és a szolgálati pótdíjnak, illetve a nyugdíjnak 3%-át teszi ki, a befizetés havi részletekben történik.

6. A csendőröknek és családjaiknak ezen alapról való segítése a következő cimeken történik:

a) A csendőrök nyugdíjai.

b) Özvegyi nyugdíjak.

c) A gyermekek eltartása.

d) Egyszer s mindenkorai segély és

e) A temetkezési költség.

7. Semmiféle segélyt ezen alapról nem élvezhet:

a) Aki a jugoszláv állampolgársági kötelékből kilép.

b) Aki idegen államban a hadügyi és tengerészeti miniszter jóváhagyása nélkül telepszik meg, visszatéréséig.

c) Aki állami szolgálatba lép, ameddig e szolgálata tart.

d) Akit bűncselekmény, becsületbe vágó cselekmény vagy kihágás miatt elítéltek, tekintet nélkül a büntetendő cselekmény természetére, 6 hónapnál hosszabb ideig tartó szabadságvesztés büntetésre ítélték el.

e) Aki a kötelező idő leszolgálása után a csendőrségben való további szolgálatról saját akaratából mond le.

f) Aki szökést követ el.

g) Aki a csendőrségből rossz magaviselet miatt elbocsátatik és

h) Akit saját kérésére a csendőrségtől elbocsátanak.

8. Minden havi segély ezen alapról egész dinárokból adatik ki. A tört, mely a parákat képviseli, ha többet

Használjuk a csendőrségi emlékalap levelezőlapjait! Művészek, olcsók! Hőseink emlékét és testületünk dicsőségét szolgálják!

tesz ki 50 paránál, egész dinárba számíttatik, különben nem kell figyelembe venni.

9. Ameddig a csendőr tényleges szolgálatot teljesít, sem neki, sem családjának ezen alaptól semmiféle segélyre joga nincs.

10. Csendőr név alatt ezen törvényben a csendőrségi altisztek, káplárok és közlegények értetnek.

II. RÉSZ.

A csendőrök nyugdíjáról.

11. A nyugdíjra való jogot a csendőr a befejezett 10 évi csendőrségi szolgálat után nyeri, melyek közül az utolsó öt évnek megszakítás nélküli szolgálatnak kell lennie. A szolgálati évekre a próbacsendőri évek is beszámíttatnak.

12. A csendőr nyugdíja a csendőrségben töltött szolgálati évek száma és utolsó fizetésének és szolgálati pótdíjának nagysága szerint határoztatik meg, úgy hogy a kitöltött 10 évi szolgálat után a fizetés és szolgálati pótdíj 40%-át teszi ki a nyugdíj és minden további szolgálati évvel a nyugdíj 3%-kal növekszik.

A kitöltött 30 évi szolgálat után a csendőr nyugdíj fejében egész utolsó fizetését és szolgálati pótdíját kapja.

13. A csendőr nyugdíja semmiesetre sem lehet kisebb évi 480 dinárnál.

14. A csendőrségnél töltött háborus évek a csendőr nyugdíjába kétszeresen számítanak. Ez vonatkozik az elmúlt balkáni és európai háborúra s azokra a csendőrökre, akik ezen törvény szerint fognak nyugdíjaztatni.

15. A csendőrségi szolgálat utolsó éve, ha abból hat hónapi idő szolgálatban telt el, egész évnek; ellenkező esetben pedig nem számít.

16. A szabadságon vagy betegségben töltött idő, ha egy évet vagy többet tesz ki és pedig megszakítás nélkül, nem számíttatik be a szolgálati évekre a személyi nyugdíj szempontjából.

17. Az olyan csendőrnek, aki hibái miatt bocsáttatik el a csendőrségtől s később a csendőrségbe újból felvétetik, a csendőrségben az elbocsátás előtt eltöltött idő nem számíttatik be a szolgálati évekre.

18. Az olyan csendőrnek, aki nyugdíját ezen törvény 47. szakasza értelmében egyszer és mindenkorra vette fel s később a csendőrségi szolgálatba visszatér — az az idő, melyre ilyen módon ki lett elégitve, nem számít be a szolgálati évekre, sem személyi, sem családi nyugdíjra nézve.

19. Saját kérelmére a csendőr nyugdíjazható: a) amikor a csendőrségi szolgálat 30. évét kitöltötte, és b) amikor 55. életévét betöltötte.

20. Hivatalból nyugdíjazható a csendőr: a) ha testi- leg vagy szellemileg a szolgálatra alkalmatlanná válik; b) ha 60. életévét betöltötte vagy betegség miatt megszakítás nélkül egy évig nem teljesített szolgálatot.

21. Ha az előbbi szakasz a) pontja alapján nyugdíjazott csendőrök meggyógyulnak, visszatérhetnek a csendőrségi szolgálatba, ha arra alkalmasak.

22. A csendőrnek a további szolgálatra való alkalmasságát vagy alkalmatlanságát csakis az a hadseregbeli felülvizsgáló-bizottság hivatott megállapítani, melynek területén annak a csendőrdandárnak a törzse van, amelyikben a csendőr szolgálatot teljesít.

23. A bünygyi eljárás alatt álló csendőr nem nyugdíjazható addig, amíg bünygyének letárgyalása végett nem ér.

24. Tekintet nélkül a csendőrség szolgálatában eltöltött időre, a csendőr teljes fizetésének és szolgálati pótdíjának összege erejéig terjedő nyugdíjra tarthat igényt, ha valamely a szolgálat teljesítése közben kapott sérülés folytán, vagy a szolgálat miatt, mindennemű munkára alkalmatlanná válik.

25. A 10 évi csendőrségi szolgálatot be nem töltött csendőr, ha a szolgálat teljesítésében részben alkalmatlanná válik, a nyugdíjra az ezen törvény 13. szakasza szerint jogosult.

Részbeni alkalmatlanság miatt a csendőr nem nyugdíjazható saját kérelmére, kivéve az ezen törvény 19. szakaszában felhozottak esetét.

26. A csendőr nyugdíja a tényleges csendőrségi szolgálat alól való felmentése napjától kezdődik.

27. A nyugdíjazott csendőrnek a nyugdíjon kívül lakbérre is igénye van. A lakbér a nyugdíj nagysága szerint a következőképen állapíttatik meg: évi 600 dinárnyi nyugdíjnál a lakbér 160 dinárt tesz ki, minden további 200 dinárnyi nyugdíjnál a lakbér évi 40 dinárral növekszik, úgy hogy évi 520 dinárnál semmiesetre sem lehet nagyobb. A drágaságra aránylagos drágasági pótléket kap a nyugdíjas csendőr, úgy, mint a többi nyugdíjazott állami alkalmazottak, az állami polgári és katonai alkalmazottak, nyugdíjasok drágasági pótlékáról szóló törvény 17. szakaszg) pontja szerint.

28. A csendőrnek a nyugdíjra és lakbérre való joga megszűnik az ezen törvény 7. szakaszában felsorolt okokból, azonkívül még a következő esetekben: a) amikor a nyugdíjazott csendőr nem tesz eleget a behívásnak az ezen törvény 21. szakasza értelmében, és b) ha a nyugdíjazott meghal.

III. RÉSZ.

Özvegyi nyugdíj.

29. A nyugdíjra jogot szerzett csendőr halála után özvegyének ezen alaptól nyugdíjra joga van és pedig a következő esetekben: a) ha férjének tényleges csendőrségi szolgálati ideje alatt vagy annakelőtte léptek házasságra; b) ha házasságkötésük idején a férj nem volt idősébb 55 évesnél; c) ha a házasságkötés legalább három hónappal a férj halála előtt történt, kivéve a szolgálat teljesítése közben történt halálesetet; d) ha férje halála idején vele együttélt.

30. Az özvegyi nyugdíj az elhalt férj tényleges szolgálati ideje szerinti utolsó fizetésének és szolgálati pótdíjának összege szerint állapíttatik meg és pedig: 1200—1400 dinárig özv. nyugdíj, 800 dinár, 1400—1800 dinárig özv. nyugdíj, 1000 dinár, 1800—2400 dinárig özv. nyugdíj, 1200 dinár, 2400—3000 dinárig özv. nyugdíj, 1400 dinár.

(Folytatjuk.)

T Á R O G A T Ó

a legkönnyebb fuvóhangszer! Saját találmány! Óvakodás utánzatoktól! mert mind melyek nem gyáramból erednek, silány, külföldön készül utánzatok. Hegedűk, Trombiták, Harmonika és az összes hangszerek és hurok legfinomabb kivitelben szállítja az

ELSŐ MAGYAR HANGSZERGYÁR
STOWASSER kir. udvari szállító

Budapest, II., Lánchíd u. 5.

Kívánatra árjegyzék bérmentve.

Az egyedüli magyar hangszergyár az országban,
Csendőröknek kedvezményes részletfizetés!

IRÓGÉPEK

az összes rendszerűek garanciával, kedvező fizetési feltételekkel.

Eladás, csere, vétel, szakszerű javítóműhely.

ENERGIA

írógép és irodafelszerelési vállalat.

Budapest, V., Alkotmány-u. 31. Viados császár-út sarok. — Telefon: Automata 141—05.

HIREK

Vitéz KISS SÁNDOR őrnagy

Megint bucsuznunk kellett. A lélekharang hangja mindig a szivbe markol, de különösen fájdalmasan kondul, ha olyan bajtárstól kell örök bucsut vennünk, mint amilyen bajtársunk *vitéz Kiss Sándor* őrnagy volt. Aki egyedül csak szelid, halk szerénységével, örök komolyságával, kristálytiszt, igaz emberi jóindulatával, hallgatag, de rendíthetetlen, pillanatra sem ernyedő munkásságával érte el az előjárók megbecsülését s a bajtársak tiszteletét és szeretetét. Az igaz emberek sorába tartozott, mert senkinek nem ártott, segített azon, akin segíthetett s a munkát magáért a hivatásért, magáért a munkáért végezte az utolsó pillanatig, amíg ereje birta. Nyílt, egyenes, becsületes, meleg szívé, egész élettartalmában értékes, talpig férfi volt, aki mint ember, mint bajtárs és mint a testület értékes munkása, tökéletesen állotta meg helyét. Nemesveretű, tiszta jellemet kellett vele eltemetnünk.

Sorsa különben is oly tragikus volt, ami a hozzá hasonló embereknek a végzet különös játéka folytán gyakran jut osztályrészül. Alig két éve, hogy nejét elragadta tőle a halál s két apró gyermeke a 44 éves apa elhunytával most már teljesen árván maradt.

A Budapesten állomásozó és a parancsnoksága alatt állott vidéki tisztikar *Schill Ferenc* tábornokkal, a m. kir. csendőrség felügyelőjével és *Fischer József* tábornokkal, a belügyminisztérium VI. b. osztályának vezetőjével az élen teljes számban vett részt a temetésen. Alárendeltjei könnyekre fakadtak, amikor szeretett parancsnokuk halálának hírért vették, osztályából az örsök szolgálatmentes legénysége csaknem teljes számban, spontán és egyöntetű elhatározással jelent meg a sirnál; tiszt és legénység döbbenetes részvéttel, igaz fájdalommal állott a koporsó mellett: ime egy tragikus emberi sors záróakkordja, amely-nél szebb, harmónikusabb és megtisztelőbb végtisztesség embert nem érhet.

Katonai multja tündöklő lapokból áll. Ennek az utjának kilométerkövei: a vaskorona rend 3. osztálya, a tiszti ezüst vitézségi érem, a kétszer adományozott 3. osztályú katonai érdemkereszt kardokkal, a kétszer adományozott ezüst és bronz katonai érdemrend kardokkal, a Károly csapatkereszt. Háborus érdemeiért a vitézi rend tagjai sorába is felvették. A csendőrségnél 1921 november 1-én véglegesítették, ahol haláláig hűséges és hasznos tagja maradt a testületnek.

Megjelent a Külügyi Szemle. A Magyar Külügyi Társaság kiadásában a *Külügyi Szemle* című külpolitikai, nemzetközi jogi és világgazdasági folyóirat 1929. januári száma most hagyta el rendkívül változatos tartalommal és vaskos terjelemben (mintegy 180 oldal) a sajtót. Az egyelőre negyedévenként megjelenő folyóirat első számában *Eöttevényi Olivér*, a Külügyi Társaság ügyvezető alelnöke programot ad, *Gratz Gusztáv* ny. külügyminiszter, ki egyben mint szerkesztőbizottsági elnök a Külügyi Szemle legfőbb irányítója, Külpolitika és nemzetközi jog címen e kérdésről tőle megszokott alapossággal értekezik, *Lukács György* ny. miniszter a parlamentárizmus nemzetközi válságát fejtegeti, *Horváth Jenő* egyetemi tanár a magyar szabadságharc diplomáciáját ismerteti mély történelmi tudással, míg *Hantos Elemér* ny. államtitkár a közép-európai államok gazdasági egymásrautaltságáról, *Paikert Alajos* miniszteri taná-

csos a Népszövetségi Ligák jelentőségéről értekezik. A Szemle első felét a világpolitika legérdekesebb aktualitásáról, a *Kellog-paktumról* szóló kimerítő és részletes értekezés zárja be. A Külügyi Szemlének legértékesebb és legmaradandóbb része, mely a tudományos kutatásokhoz valósággal forrásmunkául szolgál, az *állandó rovatokban* van lefektetve. A szerkesztőbizottság elnöke *Gratz Gusztáv* ny. külügyminiszter, helyettese *Eöttevényi Olivér* ny. főispán, főszerkesztője *Horváth Jenő* egyetemi tanár, míg felelős szerkesztője *Drucker György*, a Magyar Külügyi Társaság sajtótitkára. Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapest, V., Országház, XI. kapu. Évi előfizetési díj 20 pengő, egyes szám ára 6 pengő. Kapható minden nagyobb könyvkereskedésben.

Bajtársi összejövetel Budapesten. A budapesti csendőrlaktanyában lévő tiszti étkezde és kaszinó helyiségei a háborút és a forradalmakat erősen megsínylették. Mindezt ideig nem lehetett költségfedezetet biztosítani, hogy a tiszti étkezde megfelelő állapotba hozassék, most azonban a m. kir. Belügyminiszter ur az étkezde összes helyiségeit fényesen rendbehozatta, sőt azok beosztásán is célszerű módosításokat eszközöltetett. A munkálatok befejezése után, január 5-én volt az első bajtársias összejövetel az átalakított szép helyiségekben, amelyen *Schill Ferenc* tábornok, a m. kir. csendőrség felügyelőjének vezetésével az egész budapesti tisztikar családtagjaival együtt megjelent, sőt az összejövételre sok tiszt vidékről is felrándult Budapestre. A tánccal egybekötött összejövetel az igazi bajtársiasság jegyében s a legjobb hangulatban telt el és csak az éjfél utáni órákban ért véget.

Agyonlőtte a járőrvezetőjét. F. hó 4-én 11 órakor *Eredics József* őrmester és *Bujtás József* csendőrből álló szentgyörgyvölgyi őrsbeli járőr Nemesnép községben betért az egyik korcsmába, ott italt fogyasztott s ittas állapotban a korcsmából kijövet *Bujtás* csendőr *Eredics* őrmestert szíven lötte, ki a helyszínen meghalt. *Bujtás* csendőr tettének elkövetése után a közeli erdőbe menekült, ahol később lefegyverezték és elfogták. Az ügy kivizsgálása folyik és nincs kétségünk az iránt, hogy az ítélet a szörnyű tethhez méltó lesz. Az alkohol eme újabb goncszette talán végre mégis csak észretéríti e szenvedély rabjait.

Fegyverhasználat. *Gecse József* őrmestert f. hó 1-én szolgálaton kívül *Kecel* községben *Fodor Antal* ottani lakos zsebkéssel megtámadta. mire *Gecse* őrmester kardjával nevezetten 20 napon felül gyógyuló sérülést ejtett. *Fodor* Antalt a kalocsai érseki kórházban vették ápolás alá. A kivizsgálás folyik.

B. Nagy Pál tiszthelyettes a berettyóújfalui vegyes őrsön az ottani vasútállomáson mint vasutügyleti járőr teljesített szolgálatot. *Gyurica József* furtai lakost, ki részeg állapot-

SÁRGA JÁNOS
CS. & KIR. UDV. SZÁLLÍTÓ
ÉKSZERÉSZ, ÓRÁS, MŰÖTVÖS
ALAPITVA: 1895. - KOLOZSVÁR
BUDAPEST, IV. KIGYÓ - U. S. KLOTILD. PALOTA
Képes árjegyzék ingyen.

Világ cég: Sferberg
királyi hangszergyár BUDAPEST
Rákóczi út 60. — Képes árjegyzék ingyen

ban botrányt okozott, felszólította, hogy botrányt keltő viselkedését hagyja abba, mire nevezett ahelyett, hogy engedelmeskedett volna, megragadta a tiszthelyettes balkarján lévő karabélyát s azt maga felé rántva a feltűzött szuronnyal homlokát megsebezte. Sérülése könnyebb természetű. A kivizsgálás folyik.

Öngyilkosság. Horváth János I. sárbogárdi örsbeli csendőr múlt hó 27-én az örszlaktanyában karabélyával szájába lőtt és azonnal meghalt. Az öngyilkosság kivizsgálása folyik.

Megjelent a »Magyar Otthon« első és második száma. Lapunk múlt évi 12. számában a »Magyar Otthon« c. szépirodalmi, társadalmi és kritikai folyóirat kiadási előkészületéről értesítettük olvasóinkat. A lap első száma múlt évi december hó 15-én Nyáry Andor szerkesztésében megjelent. A lap szerkesztőjének irodalmi rangja, tehetsége önmagában is elegendő biztosíték arra, hogy a lap olvasói komoly értéket kapnak azért az aránylag igen csekély áldozatért, amit a lap előfizetésével hoznak. A frissen született lap-példányt átlapozva, várakozásunkat a tartalom és szellem teljesen kielégíti. Természetesen a szépirodalom: a regény, elbeszélés viszi a főszerepet, de a legjobb költőink költeményeit, a gyermekeknek valót, a művészet, irodalom, színház, képzőművészet ismertető kritikáját is megtaláljuk benne. A szöveget képek tarkítják. Általában a lap igen alkalmas arra, hogy a családi otthonban üresen maradó félórát szépen, színesen, szórakoztató módon kitöltse. Megjelenik minden hónap 1-én és 15-én, előfizetési ára negyedévre 2.80 P, félévre 5.40 P, egész évre 10 P. Külsője, kiállítása izlész, terjedelme 16 oldal. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VII., Sip-utca 3. szám. Postatakarékpénztári csekkszám: 39.760.

Elöléptek: A m. kir. budapesti I. kerületben örmesterré: Molnár Mihály csendőr. — A m. kir. pécsi IV. kerületben örmesterré: Megyer György csendőr. — A m. kir. debreceni VI. kerületben törzsörmesterré: Kovács József I. és Képiró László örmesterek. Örmesterré: Szentmisklósi Péter, Molnár Antal, Dávid Gábor, Nagy Lajos, Balla Ferenc, Demeter Ferenc, Rantal Sándor, Gönczi Antal és Szatmári Lajos csendőrök.

Házasságot kötöttek: A m. kir. budapesti I. kerületben Cs. Kovács János törzsörmester Pintér Máriával Cegléden, vitéz Várhelyi István törzsörmester Tóth Máriával Jászdózsán. — A m. kir. székesfehérvári II. kerületben Szőke Antal tiszthelyettes Bubernik Juliával Györszentiván községben. — A m. kir. szombathelyi III. kerületben Török István örmester Tóth Juliannával Bogyiszló (Sopron m.) községben. — A m. kir. pécsi IV. kerületben Tókos János tiszthelyettes Blesz Rozália Amáliával Mecsekszabolcsan, Molnár Vendel örmester Gombos Rozáliával Hetesen. — A m. kir. debreceni VI. kerületben Kálmándi Kálmán örmester Sisilla Máriával Nyirábrányban és Bankó Lajos örmester Balogh Karolinával Kisvárdán.

A m. kir. honvédség 60 éves jubileuma alkalmából a Hadtörténelmi Levéltár a régi honvédségről művészi levelezőlapokat készített. Az egyszínűek ára darabonként 12 fillér, a színeseké 20 fillér darabonként. Megrendelhetők a Hadtörténelmi Levéltárnál (Budapest, I., Bécsikapu-tér 4.).

Kérelem. Somogyi Ernő villamosvezető keresi azt az előtte ismeretlen randfokozatu csendőrt, aki 1928. évi november 12-én 12 óra tájban a Rottenbiller-utcában a 27-es jelzésű villamossal utazott s aki tanuja volt a villamos és egy teherautó összeütközésének. Kéri, hogy címét vele közölni szíveskedjék. Budapest, VII., Dembinszky-utca 52., III. 61. sz. alá.

Múlt évfolyamunk tartalomjegyzékét mai számunkhoz mellékeljük.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Cikket nemcsak a csendőrség tagjaitól, hanem bárkitől elfogadunk s azt közlés esetén megfelelően honoráljuk. A lapunkban megjelent közlemények tulajdonjogát fenntartjuk, azokat tehát beleegyezésünk nélkül nem szabad utánnyomatni. — Kéziratokat nem adunk vissza. A közleményeket kérjük az ívnek csak az egyik oldalára, félhasábosan és írógéppel vagy könnyen olvasható írással írni. Kéziratok sorsáról csak a szerkesztői üzenetek között adunk választ, azért kérjük mindig megírni, hogy milyen jelige alatt válaszoljunk. — A szerkesztői üzenetekben mindenkinek válaszolunk, levelet nem írunk. Jeligéül kérjük kisebb helységek neveit választani, mert az azonos jeligékből származó félreértéseket csak így lehet elkerülni. Ha jelige nincsen megjelölve, az érdekelt nevének kezdőbetűit és az állomáshelyét használjuk jelige gyanánt. Közérdekű kérdésekre a „Csendőr Lekszikron“ rovatban válaszolunk. Előfizetni csak legalább félévre lehet. A csendőrség tényleges és nyugállományu legénységi egyénei az előfizetési ár felét fizetik. Az előfizetéseket kérjük pontosan megújítani, mert a felszólítás költségét külön felszámítjuk. — A nekünk szánt pénzküldeményeket kérjük a Nemzeti Hitelintézet Budapest-krisztinavárosi fiókjának (Budapest I., Krisztina körút 141) 1672. számú csekkszámjára befizetni, a csekkre pedig feljegyezni, hogy a befizetés a Csendőrségi Lapok javára történt. — A hozzánk intézett leveleket így kell címezni: „A Csendőrségi Lapok szerkesztőségének, Budapest I. ker., Vár, Országház utca 30. szám“.

Tanulságos nyomozások. A legutóbbi időben sűrűn beérkezett tanulságos nyomozásokból közölni fogjuk: S. P. tiszth., Szeged. — D. I. tiszth., Ózd. — B. M. tiszth., Pécsvárad. Esetleg közlésre kerülnek: F. I. tiszth., Törökszentmiklós. — V. Gy. törm., Somogy-szentmiklós. — B. I. V. tiszth., Bonyhád. — M. J. örm., Tibolddaróc. Nem közölhetők: Z. J. örm., Kunmadaras. — M. P. tiszth., Ludány. — P. K. örm., Szöny.

Remény. Meg kell várnia, míg a 28. életévét betölti. Addig a nősülési kérelmét nem adhatja be. Kivételt e tekintetben tenni nem lehet.

Kárpáti. A gazdasági tiszthelyettesekre is vonatkozik az, hogy a parancsoknak eleget tenni kötelesek. Ha tehát parancs alapján történt, akkor kötelező.

Hegedű
Harmonium
Tárogató csak itt a valódi
Cimbalom
Harmonika
Gitara

és az összes hangszerek, legjobbak, csakis itt a gyárban kaphatók.
Művészién javít, legjobb hurokat készít.
Árjegyzéket ingyen küld

MOGYORÓSSY GYULA m. kir. szab.
hangszergyára

Egyedüli magyar hangszergyár az országban

BUDAPEST, VII., RÁKÓCZI-ÚT 71.

Csendőrségnek részletfizetési kedvezmény

Fagyási bántalmak kezelése

a kezeken és lábakon mutatkozik. Kezdődik vöröses, lilaszínű foltokkal, elhanyagolás esetén kelevények támadhatnak. A fagyási bántalmak gyors eltüntetésére szolgál 3 liter meleg lábvízben feloldott jó evőkanálnyi Szent Rókus-só, melyben a fagyos testrészt lefekvés előtt áztatjuk. Igen előnyös, ha a fagyos lábat könnyen megmasszírozzuk egy kis vazelinnal, azután jó meleg ruhával betakarjuk. A fagyások megelőzésére ajánlatos a lábat jól megedzeni. E célból mindazoknak, akik télen sokat állnak egyhelyben, nedves, sáros talajon, ajánlatos hetenkint egyszer egy Szent Rókus-lábfürdőt venni.

1 nagy csomag SZENT RÓKUS lábsó 1 P 28 fill.
Kapható: gyógyszerárakban, drogériákban.

Bácska, Vita, Várdomb, Előre, Monostor, H. B. cs. Válasz a lekszikon rovatban.

Földreform. 1. Az adók sorába tartozik az egyházi adó is. A földreform során az örsnek juttatott föld után az összes adókat az örs tagjainak kell fizetniök, ha tehát a templomépítéssel kapcsolatosan a földekre adót vetettek ki, ez alól az örs sem zárkozhatik el. 2. Sulyba vett puskával. 3. Pontosan úgy a helyes, amint az említett mellékletben látja, tartsa ahhoz magát. 4. A szóbeli engedély elegendő. 5. Fogalmunk sincs róla, de a körülmények teljes ismerete hiányában nem is lehet. Különben is szolgálati ügy, az előjárók döntését szolgálati uton majd megismeri.

Szabó Miklós csendőr, Nagycsere. Előfizetése a múlt év végével járt le, addig rendezve volt. A szelvényt postán visszaküldöttük.

Németh Sándor II. csendőr Balatonfüred, Jankó Imre törm. Algyő, Szabó János ny. th. Devecser-ujtelep, Högye József örm. Berekbőszörmény. Előfizetésüket a beküldött 6 pengővel a folyó év végéig rendezték.

Egy m. kir. csendőr. Mindenkinek válaszolunk, csak annak nem, aki a nevét nem írja oda a levele alá.

Igazság. Aki haragszik és aki erőszakosan, kihívóan hangoztatja, fitogtatja a maga igazát, hogy ezzel másokat bosszantson, — annak soha sincs igaza, még ha igaza van, akkor sem. Mások gyöngéit, tévedéseit, gyarlóságait bizonyos fokig elnézni okosabb és célravezetőbb, mint minden mákszemnyi igazságot firtatni és körömszakadtig hangoztatni, erőszakolni. Ennek a türelemnek természetesen csak addig a határig szabad elmennie, amíg a mások s különösen amíg a köz érdeke azt károsan meg nem érzi. Nagyon sok olyan apró emberi hiba van, ami senkinek sem árt, az ilyen esetekben a felfortyanás csak káros lehet. A számbajövő hibákat, mulasztásokat elnézni természetesen nem szabad, de ilyenkor sem a személyes hercehurca útját kell választani, hanem az illetékes magasabb hatósághoz kell fordulni feljelentéssel.

Fejér András th., Szigetvár. Előfizetését a jövő év augusztus hó végéig rendezte.

Közgazdálkodás. Hiába főz akármilyen jól is az örsfőzőnő, ha tiszteletlen és megbízhatatlan, akkor a laktanyában nincs helye. Semmiképen sem kívánatos, hogy egy rosszindulatú idegennak bepillantást engedjünk az örs belső életébe, mert egy pletyka és hazudozó főzőnő felboríthatja a legharmonikusabb örs nyugalma is. Éppen a főzőnők azok a kivételes polgári egyének, akik az örsökön otthont kapnak és bizony nagyon meg kell nézni őket, hogy méltók-e erre a bizalomra.

Érdi László ny. örm. Óbuda (gázgyár). Előfizetését a beküldött 4 pengővel f. évi augusztus hó végéig rendezte.

Franck Gyula m. kir. rendőrségi hiv. tiszt. Január 1-vel a lapot címére megindítottuk. Alapszabályaink értelmében a legrövidebb előfizetési időtartam fél év, még 3 pengő beküldését kérjük.

Örs, Ercsi. Egész évfolyamot pótolni nem tudunk. 1926-ból tartalékpéldányok nincsenek.

Szenvedély. Ha még azt irta volna, hogy az oceánt átugrani lehetetlen, azt aláírjuk. De hogy a dohányzásról lemondani lehetetlen, az mesebeszéd. Irja, hogy megpróbálta a nikozont, megpróbálta a csökkentés útján való leszokást, megpróbált minden csalafintaságot, amivel állítólag ettől a szenvedélytől szabadulni lehet. Öszintén sajnáljuk azért az energiapazarlást, amit a nikotinellenes szerekre és a maga becsapására egészen sikertelenül áldozott. Higyje el, hogy talán mindenkit be tud csapni az ember, csak saját magát nem. Ha komolyan menekülni akar a szenvedély rabságából, ajánlunk egy tökéletesen megbízható és kétségtelen sikerre vezető szert: az akaratot. De az aztán férfias legyen.

Látogatás. Rövidebb időre szóló utlevelet abban az esetben is kaphat, ha az optálási ügyét még nem intézték el.

Helyesírás. A Magyar Tudományos Akadémia összeállította »A magyar nyelv helyesírási szabályait«, ezt a füzetet bármelyik könyvkereskedésben megkapja 1 pengőért. Nagyon okosan teszi, ha megveszi, mert a helyesírás szabályainak ismerete nélkül teljes értékre sem a szolgálatában, sem a magánéletében emelkedni nem tud.

Keresetképtelen. Olvassa el lapunk múlt évi 8. számában »Vallásadó« jelígre küldött üzenetünket.

Próbacsendőr. Névtelen levélre nem válaszolunk.

Szabolcs. 1. Csak augusztus—szeptember hónapokban jelentkezhetik. Tudomásunk szerint a mostani évfolyam az utolsó, amelyik még bejuthat, mert fokozatosan meg akarják szüntetni. Juliusban újból érdeklődjék, akkor már biztosat tudunk mondani. 2. Olvassa el lapunk 1925. évi 12. számának 218. oldalán erre vonatkozólag közzétett tájékoztatást.

Esztergomi szárny. Csak a 9. számból tudunk küldeni.

Jó hír. Önre is vonatkozik. Olvassa el az 1924. évi 9. sz. Csendőrségi Közlönyben megjelent 120.377/eln. VI. c. 1924. sz. B. M. rendeletet, abban mindent megtalál, ami csak ehhez a kérdéshez tartozik. Levelében talált 8 filléres bélyeget lapunk javára bevételeztük.

Hercegfalvai örs. Elfogyott. Ha meg tudjuk esetleg szerezni, elküldjük.

Nyirábrányi örs. 1925-ös évfolyambeli tartalékpéldányaink nincsenek. A másikat elküldöttük.

Csendőrségi szállító!

Khaki posztó, Loden, szintartó gyapju, a legerősebb strapára, méterje	— — — — — 16.80 P
Ugyanaz „Herkules Loden“ minőségben	— — 19.50 „
Khaki kammgarn, szintartó, tiszta gyapju	— — 18.50 „
Ugyanaz extra finomban	— — — — — 25.60 „
Csendőrkalap-toll, valódi kakastoll, csak dupla, dus kivitelben van raktáron, tollforgótokkal együtt	8.80 „

a 39 év óta fennálló és a csendőrségnél elismert

M Á R E R

egyenruházati intézetében

Budapest, VIII., Baross-tér 9.

a Keleti p.-udvar érkezési oldalán, a Baross-szoborral szemben.

Telefon : József 321—78.

FIGYELEM! A legmesszebbmenő fizetési feltételek!

Egyenruha-szabóságom és sapkaműhelyem a helyszínen személyes szakképzett vezetésem mellett működik.

OPERA

RUHÁZATI VÁLLALAT

BUDAPEST, ANDRÁSSY-UT 20. SZ.
AZ OPERA MELLETT.

Férfi és női ruházati cikkek, vásznak, selvmek, fehérműek, szőnyegek a csendőrség tagjainak készpénzárban,

8 havi részletfizetésre

Brazilián keresztül.

Irtta: KALETSKY ZOLTÁN

(2).

Mindenütt építkezés és terjeszkedés s hónapról-hónapra, mintegy varázslatra nőnek és teremnek az új városnegyedek. Bár sok és nagy gyára van, azok mégsem képesek a szükségletet kielégíteni, mivel São Paulo az egyedüli számbavehető ipari város s ez van hivatva ellátni produktumaival az egész államot. Magas fekvésénél fogva nagyon kellemes az éghajlata, bár a nyári hónapok alatt itt is sokat szenvednek az emberek a tropusi hőségtől. Az »Avenida Paulista« a principál utcája, egész hosszában pálmákkal van szegélyezve s villákkal van beépítve; itt laknak az állam pénzarisztokratái és a hatalmas ültetvények tulajdonosai. A szokásos autókörzőket is itt tartják meg naponta. Kávéházai nem szórakozóhelyek; elfogyasztva a kért hűsítőt vagy feketét, már is tovább kell mennünk, hogy az újabban jötteknek adjuk át helyünket.

Általában itt nagy szenvedély a kávé fogyasztása, amely az idegenekre is átragad. Egy kis csésze igazi jó kávé 200 reisbe kerül, a cukor ott áll az asztalon s tetszés szerint fogyasztható. Víz nem szerviroznak, ha valaki megszomjazik, saját magát kell kiszolgálnia az állandóan csörgő vízvezetéki csapnál, mely a bár asztalánál van elhelyezve. A szépen berendezett mozgószínházakban a legújabb darabokat hozzák; általában a cow-boy filmeket kedvelik, de szeretik a fantasztikus és idegizgató filmeket is. Egy-egy sikerült jelenetet hangos tapssal és füttyszóval honorálnak.

Rengeteg a különböző sorsjegyeket áruló képviselő, nincs nap, hogy egy-két sorsjegynek huzása ne lenne. Ez itt nagy szenvedély, mindenki szeretne gyorsan meggazdagodni, sok szegény munkás keresetének nagy részét sorsjegyen vesztí el. Uton-utfélen molesztálják a járókelőket az utcai sorsjegyárosok. A hamisítványok utcai eladása mindennapos. A művészetért nem igen rajonganak. Európai mintára épült nagy színházuk, a »Teatro Municipal« az év nagy részében zárva van, nincs állandó színésztársulata. Néha jönnek olasz vagy spanyol színészek is, de nem sokáig maradnak, mivel többnyire üres a színház. A Mocca városnegyed lóversenypályája ellenben erősen látogatott. Versenyállományuk nagy része európai nevelés. Van egy urlovas klubjuk is, a »Sociedade Hippica Paulista«, mely egyuttal Brazília legelőkelőbb klubja, ennek csak braziliai állampolgár lehet tagja, kivételt képeznek a diplomáták, kik tiszteletbeli tagok. Alkalmam volt közelebbről megismerni lósportjukat, mely határozottan magas nivón áll, tisztán angol iskolát követve. Concour versenyei látogatottak s Délamerika összes államai képviselve vannak néhány számmal azokon.

A város, ugyanugy mint Rio de Janeiro, szép és terjedelmes parkokkal és játszóterekkel van diszítve. Állatkertje gazdagon van ellátva állatokkal, látszik rajta, hogy szakértelemmel vezetik. A sportnak nagy hódolói, egy-egy regatta- vagy futballversenyen sokszor 70—80 ezer ember is van. Lapjai termékenyek és olvasottak. A kormány hivatalos lapja, az »Estado de São-Paulo«, egyike a legjobbaknak, nagy olvasó közönséggel, terjedelme háromszor akkora, mint bármelyik legnagyobb napilapunké. Van olasz, német, francia, orosz, angol, sőt még magyar lap is, mely »Délamerikai magyar ujság« címen jelenik meg hetenként egyszer.

De lássuk most már az ország belsejében uralkodó állapotokat, ismerjük meg az »Interior«-t, melyről annyi hihetetlen dolgot mesélnek.

Többször volt alkalmam Brazília belső területeit keresztül járni s így közelebbről megismerni az ottani viszo-

nyokat s állapotokat. Nyugat felé elhagyva São-Paulót, itt-ott látunk már csak kisebb telepeket, ültetvényeket, az úgynevezett »Characa«-kat. Ezek tulajdonosai rendszerint portugál vagy olasz bevándoroltak. Ők látják el a várost zöldséggel és gyümölccsel, hasonlítanak a mi bolgár kerteszeinkhez. Minél jobban távolodik vonatunk, annál jobban ritkulnak e kis telepek, míg végre már csak öserdőkön száguldunk keresztül. Látunk néhol irtásokat, melyen az új telepes szorgoskodik, aztán sokáig ismét csak erdő és újra erdő a maga buja szépségével. Megérkezünk az első kisebb faluba, hol egy hatalmas fűrésztelep kéményei törtetnek a magasba. Itt már zajos életet találunk. Nagy átmérőjű cédrusok hevernek a pálya mellett, ezeket fűrészelik itt deszkává és oszlopokká, hogy aztán vagonba rakva, mint épületfát a városba szállítsák. A vállalat angol pénzcsoporté, már első pillanatra láthatjuk az európai vezetést. Bár São Paulót csak néhány órai gyaloglásra öserdők övezik, a fának, legyen az tüzi-, butor- vagy épületfa, mégis nagyon magas ára van. Ennek okát részben a hiányzó szállító utban, részben pedig az igen magas szállítási költségekben találjuk meg. Egy köbméter, hibátlan cédrus a saô-paulói állomáson 1000 Millreisbe kerül, mely kb. 800 pengőt tesz ki. Az erdei élőfának nincs értéke, örülnek, ha akad ember, ki kivágja és elszállítja, csakhogy ez ismeretlen fogalom. Az erdők nagy része még ma is érintetlen és járatlan, csak közvetlenül a vasutvonalak mentén irtják azokat, azért a telepek, gyárak, faluk és városok is legtöbbször csak a vasut mentén épülnek. A bevándorlók nagyon kicsi része az, mely az erdőlepte, lakatlan területeken kezd telepes munkához.

Brazília belső területein alig van valami értéke a földnek, pár száz Millreisért 50, sőt 100 hold erdőt lehet vásárolni. De ember legyen a talpán, aki itt meg is tud maradni. A telepes első munkája, kiirtani egy körülbelül 50 négyzetméter területet, földjének oly alkalmas helyén, melyen lakását, a saját keze által összetákoltt »Ranchot« megépíti, hogy legyen fedett helye, mely megvédi őt a trópusi zivatarok esőtől s az erdei állatok kellemetlenkedéseitől. A rancho körül álló fákat azért kell kiirtani, nehogy a nagy és gyakori viharok által kidöntött fák összenyomják a »házat«. Augusztus havában kezdik meg az erdő irtását ott, ahol termőföldet akar valaki magának előkészíteni. A fákat félméter magasságban vágják le s halomra döntve, két-három hónapon át szárítják. Decemberben van az égetés ideje; a jól kiszáradt, halomra döntött fákat petróleummal öntik le s meggyújtják. A kiirtott terület nagyságától és a fa mennyiségétől függ most már, hogy az égés mennyi időt vesz igénybe, néha hetekig is eltart. A legközelebbi eső után összeszedik a megmaradt vastagabb ágakat s lehordják az irtott területről, hogy megtisztítsák azt.

Februárban kezdik meg az őstalaj művelését, mely a kezdetleges kapálási műveletre szorítkozik. Elsőizben babot, kukoricát, rizst (mind kapásnövény), mandiokát (a burgonyára emlékeztető gyökernövény) és néhány gyümölcsfát ültetnek. Sehol sem láttam még olyan hatalmas növésű kukoricát, mint ezeken a telepeken, bár művelve egyáltalán nem voltak. A telepes, befejezve az ültetési munkákat, a legközelebbi faluba vagy városba megy munkaalkalmat keresni, hogy az aratásig megkeresse a kenyerét. Májusban kezdődik a szüretelés. Kis termését elraktározva, most már hozzáfog a tisztításhoz. Sarlószerű késsel (»frica«) lemetszi az új irtás kuszó növényeit, száradni hagyja s majd ezt is meggyújtja. Ha most terjeszkedni akar, ismét irtáshoz fog és kezdi az egészet előlről. Az ily módon irtott területeket csak hosszú évek múltán lehet ekével szántani, mert a benmaradt gyökerek a szántást megakadályozzák. Ezért

a telepes csak kevés földet tesz művelhetővé, csak annyit, amit maga s a családja képes megmunkálni. Tultermelésre nem törekszik, mert utak hiányában úgy sem tudná termékeit elszállítani. Valósággal állati módon él a telepes s csak néha, ha gyufára vagy sóra van szüksége, megy a városba, de hogy ezeket megvehesse, kénytelen itt néhány heti munkára szegődni.

Brazíliai benszülött nem foglalkozik telepalapítással, bár ott született az őserdők földjén, mégis irtózik annak még a közelségétől is. Több erdei expedíciónak csak nagyon ritkán volt benszülött tagja, azt is nagyon meg kellett, hogy fizessem, de szükségem volt rá az utak ismerete miatt. Az interior városai sem mondhatók népeseeknek, a lakosság nagy része kereskedelemmel foglalkozik, összevásárolja a környék telepeszinek felesleges termését s szállítja a partok felé. Utcáik rendetlenek, piszkosak és porosak. Tekintettel a rossz és kevés utakra, az interiorban csak öszvéren vagy lóháton közlekednek. Az esős évszak beálltával — június—július — minden forgalom szünetel a városok felé. Az interior belsejében fekszenek a nagyterjedelmű kávéültetvények, Brazília egyik legfontosabb kereseti forrásának aranybányái. Az ültetvények nagy része brazíliaiak kezén van, de hatalmas ültetvényekkel rendelkeznek a németek és angolok is. Egy-egy ilyen ültetvény horribilis tökét képvisel, mivel annak irtásához a munkások százainak évekre terjedő munkája szükséges. A kávécserjék sorjába vannak ültetve s csak a harmadik évben adnak termést. Nagy gondozást igényelnek, évente háromszor kell kapálni s ugyanannyiszor tisztítani és ritkítani a cserjéket. Egy-egy ilyen ültetvény, melynek terjedelme a 3—4 ezer holdat is meghaladja, a munkások ezreit foglalkoztatja. Bár rosszul fizetik a munkásokat, mindig akadnak új bevándorlók, kik kapnak az első felkinált alkalmon, kimennek az ültetvények poklába, mert joggal nevezhetjük pokolnak azt a helyet, hol reggeltől késő estig a nagy hőségben kénytelenek éves szerződésüknek eleget tenni s verejtékkel dolgozni.

A művelt világtól távol, hova csak erdei ösvényeken át lehet jutni, vannak Brazília korlátlan urainak — kis királyainak — birtokai, a »Fazendák«. Sok regét mesélnek ezekről, hol rabszolgamódra kezelik még ma is az ott dolgozó munkásokat. Az a munkás, aki egy ilyen birtokosnak a hálójába kerül, lemondhat még az életéről is, mert legtöbb esetben vagy öngyilkos lesz, vagy legyilkolják. Tulajdonosaik rendszerint műveletlen, vérengző emberek, kik ügynökeik által nagy fizetéseket ígérve, csalják ki a munkásokat a vadonban fekvő birtokra, hol a birtokos saját fegyveres embereivel (»Capangas«-ok) őrizteti őket. Az öröket rendszerint szökött fegyencekből s gyilkosságért körözött, elvetemült, mindenre kapható elemekből toborozzák. Ezek ügyelnek fel a munkára is. Ha egy munkás megelégette már a dolgot s távozni akar, kifizetik neki a megállapított magas bért, az összeg erejéig aláír egy átvételi elismervényt s látszólag szabadon engedik. Most következik e minden emberi mivoltukból kivetkőzött gazemberek gyilkos munkája. Az egyedüli kivezető utra capangások lesznek kiküldve, hogy a mit sem sejtő munkást, ki örül a szabadságának, utjában feltartóztassák, a nála levő nehezen szerzett keresetet elvegyék, őt pedig meggyilkolva az erdő sűrűjébe vonszolják, ahol a vadak még az éj folyamán el is takarítják.

Egyik brazíliai forradalom idején, Parana állam erdeiben, alkalmam volt egy ilyen birtokra kerülnöm, hol a forradalmi csapat osztagának vezetője, egy capangás besugása révén tudomást szerzett arról, hogy a birtok tulajdonosa pár nappal azelőtt 18 munkást tétetett el láb alól, kiket aztán, bár csak foszlányokban, de megtaláltunk a

telepről kivezető ösvény oldalán, néhány lépésnyire az erdő mélyében. A csapat parancsnokának intézkedésére azonnal lefoglalták a tulajdonost. Mikor kérdőre vonta borzalmas tetéért, azt felelte, hogy a munkások idegenek voltak s a pénzt, amit nekik adott, külföldre vitték volna, azért ölette meg őket; jobb, ha a brazíliai pénz brazíliaiak kezében marad. Természetesen a tiszt, egy Európát is bejárt kultur-ember, összefogatta a birtok hatvan capangaszát s vérengző vezérükkel együtt föbelövette őket. A birtokot kifosztva minden mozgatható ingóságaitól, távozása után felgyújtatta az épületeket. Bucsut mondtunk a fazendának, mely, ki tudja, hány ártatlan dolgozó munkásnak volt utolsó hajléka?

Nagyon nehéz az ilyen haramiákkal szemben a törvény szigorával eljárni, mivel legtöbbször hiányzanak a határozott bizonyítékok. Beszéltem csendőrökkel, kik azt mondták, hogy sok esetben kapnak felhívást és parancsot ilyen ügyek kinyomozására, de az a legtöbb esetben nem vezet eredményre. Történt már több eset — mondják, — hogy 8—10 csendőrből álló járőrt küldtek ki ilyen fazendákra, de nyomuk veszett, soha nem jöttek többé vissza. Tehetetlenek velük szemben s legtöbbször nagy tökéje révén, illetékes helyeken is, befolyással is rendelkeznek, sőt sokat el is néznek nekik, mert ők látják el terményeikkel a városok piacát. Vannak ugyan rendeletek, melyek előírják, hogy munkásokat csak akkor vihetnek birtokaikra, ha évi fizetésüket előre deponálják az állampénztárnál s kötelezik magukat, hogy minden munkást visszahoznak s átadnak a hatósági irodának, de csak a legritkább esetben fordulnak ehhez a módhoz, mert ez nagyon súlyosan érintené a büdzséjüket, az állam pedig képtelen hathatósan keresztül vinni rendeletét. Tehát még ma is élnek világukat egy olyan országban, ahol az egyenjogúságot uton-utfélen hangoztatják s ahol mégis legyilkolnak embereket, akiknek egyedüli bűnük az, hogy hiszékenyek és hogy a fazendákon akartak megélhetést találni.

Az interior nagy része lakatlan, őserdőkkel borított terület, hol az erdők monoton egyhangúságát csak néhol váltja fel egy-egy füvel borított *camps*. Az ilyen tisztások közelében már mozgalmasabb élet folyik. Itt tenyésztik a szarvasmarhák százezreit. A campi állattenyésztés tisztán csak a husipart van hivatva szolgálni. Szarvasmarhái a fel-frissítés hiánya miatt kisméretű, degenerált állatok, melyek még tejet sem adnak. Igavonásra a nagyobb növésű zebut használják, ezek igen erős állatok, nagy teherbíró képességgel. Egyesbe is fogatolják őket, a pupra akasztott hárommal vagy járommal. Erdei irtásoknál a nagyobb törzsek vontatására is ezeket használják. A campokon tenyésztett állatok nincsenek gondozva, ott élnek évről-évre istálló és felügyelet nélkül. Sok pusztul el közülök s tetemzik ott hevernek mindaddig, míg a ragadozó madarak és egyéb állatok el nem hordják. Bár a marhák százezrei tenyésznek a campokon, az árak mégis igen magasak, ez is az utak hiányában és a magas szállítási díjakban találja magyarázatát. A kereskedő, ki a campon veszi meg az állományt, alig fizet darabjáért 10—15 Millreist, de míg azokat a városig lehajtja és szállítja, 60—70%-át is elveszti. Uttalan utakon menetelnak hetekig, sőt hónapokig, terelőik az ott »caipeiro« néven ismert hajcsárok, cowboyok s megtörténik, hogy néha 1—2 hét is eltelik, míg vizet ihatnak vagy legelőt találnak. Sokat szenvednek utközben a ragadozó vadaktól (jaguár) is. A vasutállomásig, amíg berakják őket, bizony nagyon megcsappan az állomány.

Amazonas államban, az őserdők rengetegeitől határolva épült a Szent Benedek-rendnek egy kolostora, melyhez igen nagy kiterjedésű campok tartoznak. Brazíliai tartózkodásom idején utam egyszer ide vezetett. Beszéltem a rend ottani

főnökével, ki azt mondta, hogy campjaikon kb. 800 ezer szarvasmarha tenyészik, de eladni nem tudják azokat, mert hiányzanak a hajcsárutak, melyeken át lehajthatnák a vasut-vagy hajóállomásig. Ott pusztulnak a marhák ezrei anélkül, hogy értékesíthetnék. Láttam ezeket az állatokat, a legszebbjei sem voltak nagyobbak egy itteni 4—5 hónapos borjunál. Tejet ezek is csak az ellés idején adnak, akkor is csak nagyon kevés mennyiséget. A nagy szárazság idején

ezerszámra pusztulnak el éhen, mert a fű nagy része kiég, hiányzik a takarmány.

Allattenyésztéssel intenzíven csak Brazília déli államai-ban foglalkoznak, ezek közül főképen »Rio Grande de Sul« és »Santa Catarina« államokban, hova már európai tenyész-állatokat is importálnak. Az északi államok nagy része erdővel borított s a hőség miatt gyéren lakott.

(Folytatjuk.)

A baj nem jár egyedül.

(A Csendőrségi Lapok pályázata.)

Az egyik pestmegyei községben megtörtént és az illetékes örs részéről feljelentés tárgyát képezte a következő eset. (A község nevét érthető okokból nem írjuk ki és a szereplő személyek neveit is megváltoztattuk):

1928 július 15-én Horváth Boldizsár vagyonszomszéd-műves, aki mulatozni szeret s akit emiatt a felesége minden pénzről el szokott számoltatni, a nejével közös szerzeményt képező buzakészletükből egy zsák buzát titokban elvitt és Spitz Mór gabonakereskedőnek 11 pengőért eladta. A pénzzel elment Boka Gábor kocsmájába, ahol több ottani lakossal együtt mulatni kezdett s több liter bor elfogyasztása után alaposan megittasodott.

Számlájának kiegyenlítése után innen kb. 1 $\frac{1}{2}$ óra tájban eltávozott. Nem messze a kocsmától szembe találkozott Péter János bérkocsissal, aki egyfogatu bérkocsijával a vasuti állomás felé hajtott, beült a kocsiba s a fuvarost felszólította, hogy hajtson vele a cigánysorra, mert mulatni akar s zenészekre van szüksége.

A cigánysoron felfogadta Gyenge Ferenc, Gyenge Rudolf, Lakatos Imre és Botas Ferenc cigányzenészeket s őket a kocsiba ültetve a Tarisnyás testvérék vendéglője elé hajtatott, ahová valamennyien bementek és zene mellett 15 óráig mulatva erősen megittasodtak. A vendéglős ezt látva, felszólította Boka Gábort, hogy 47 pengő 16 fillérnyi számláját fizesse ki, mire az kijelentette, hogy csak 37 fillérje van, de a számlát holnap ki fogja fizetni. A vendéglős ezen igen felmérgelődött s az italt beszüntetve az egész társaságot kiutasította.

Boka Gábor, a fuvaros és a zenészek erre újra felültek a kocsira s nagy ének- és zenészó mellett most már tökéletesen megittasodva az özv. Barátka Lőrincné kocsmájába mentek, ahol először bort, majd rumot és szilvóriumot fogyasztottak, amitől teljesen leittasodtak. Boka itt sem tudott fizetni s ezért a kocsmárosné 17 óra tájban szintén kiutasította őket.

A fuvaros és a zenészek a fuvar, illetve zenedíjat követelték, mire Boka azt mondotta nekik, hogy menjenek haza lakására, ott majd a nejétől pénzt fog kérni és kifizeti őket.

Bokáné éppen a ház udvari falát meszelte, amikor a társaság odaérkezett. Férfjének ittas állapotán felindulva a kezében levő meszelő nyelével előbb a férjét, majd a fuvarost és a zenészeket kezdte ütlegelni, miközben Péter Jánoson 8 napon belül gyógyuló testi sérülést okozott. Péter János látva, hogy a fuvardíjat nem kapja meg, egy, az udvaron lévő asztalhoz ment, amelyen egy abroszon 10 kg. tarhonya száradt s az abroszt a tarhonya alól kirántva a tarhonyát pedig a földre szórva, fuvardíj fejében magával vitte. Ezt látva a zenészek, az udvaron kötélen száradó fehérneműből összesen 6 drb. inget, 3 drb. lábravalót és 1 drb. fehér női alsósoknyát leszedtek és zenedíj fejében közösen elvittek.

Bokáné ezt látva az utcára szaladt és »Tolvajok, rablók«

szavakkal segítségért kiáltott; a fuvaros a kocsiján, a zenészek pedig gyalog elmenekültek.

Péter János fuvaros azonban részint ittas állapota, részint pedig az asszony kiabálása miatt olyan gyorsan hajtott, hogy a Bokáék udvarától kb. 150 méternyire a lármára kicsődült emberek közül Faragó Istvánné áldott állapotban lévő nőt elütötte úgy, hogy az emiatt másnap méhmagzatát elvesztette.

A lármára kijött az utcára a közelben lakó Binge István községi rendőr is, aki a menekülő cigányok után vetette magát, hogy elfogja őket; az üldözésben hozzá csatlakoztak Militovics Géza és Fehér Ignác odavaló lakosok is. A cigányok, látva, hogy üldözőik utól fogják érni őket, beszaladtak a Hosszu Miklós udvarára, majd a lakószobájába és azt magukra zárták. A szobában tartózkodott Hosszu Miklósnak sógornője is, aki már régen szivbajban szenvedett és a hirtelen berohanó négy cigánytól úgy megijedt, hogy szívszélhűdést kapott és azonnal meghalt.

Binge István községi rendőr a hozzá csatlakozott üldözőkkel, valamint Hosszu Miklóssal együtt az ajtón keresztül felszólította a cigányokat, hogy az ajtót nyissák ki és azonnal jöjjenek ki, mire nevezettek azzal válaszoltak, hogy nem jönnek ki, mert megverik őket. Az üldözők ekkor betörték az ajtót s a szobába hatoltak, Gyenge Ferenc zenész azonban a kinyitott ajtónak rohant és el akart menekülni. Binge István községi rendőr, hogy a menekülést meggátolja, kihuzott kardjával Gyengére egy ütést mért s őt fején eltalálva, rajta 32 napig gyógyuló testi sérülést okozott. Ezekután a cigányokat elfogták és az örsnek átadták, Gyenge Ferencet pedig kórházba szállították.

Kérdés:

1. Ki milyen büncselekményt (büntett, vétség, kihágás) követett el az itt leírt esetben? Minden büncselekménynél le kell írni, hogy az melyik törvény, rendelet, szabály-rendelet, stb., melyik szakaszába ütközik s röviden azt is meg kell indokolni, hogy miért.

2. Kiket kellett a Szut. alapján elfogni és miért?

A válasz — amelyet csak a csendőrség legénységi egyéneitől fogadunk el — két gépirásos vagy négy kézírásos hasábot meg nem haladhat. A pályázatokat február 1-ig kell hozzánk beküldeni s azokon az örsparancsnoknak (örsparancsnoknál a szakasziparancsnoknak, utóbbiaknál a szárnyparancsnoknak) igazolnia kell, hogy a választ valóban a pályázó szerkesztette.

A legjobb választ lapunkban közölni fogjuk, a három legjobb pályázat beküldőit pedig egy-egy szép könyvvel fogjuk megjutalmazni.

A pályázat eredményét február 20-iki számunkban fogjuk közölni.

A szerkesztésért és kiadásért felelős:
PINCZÉS ZOLTÁN százados.

HELIOS-nyomda Budapesten, VII., Sip-utca 3. sz.

Telefon: József 413—27.

Felelős vezető: Weitz Károly.